Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

VESTJYDSKE FORTÆLLERE

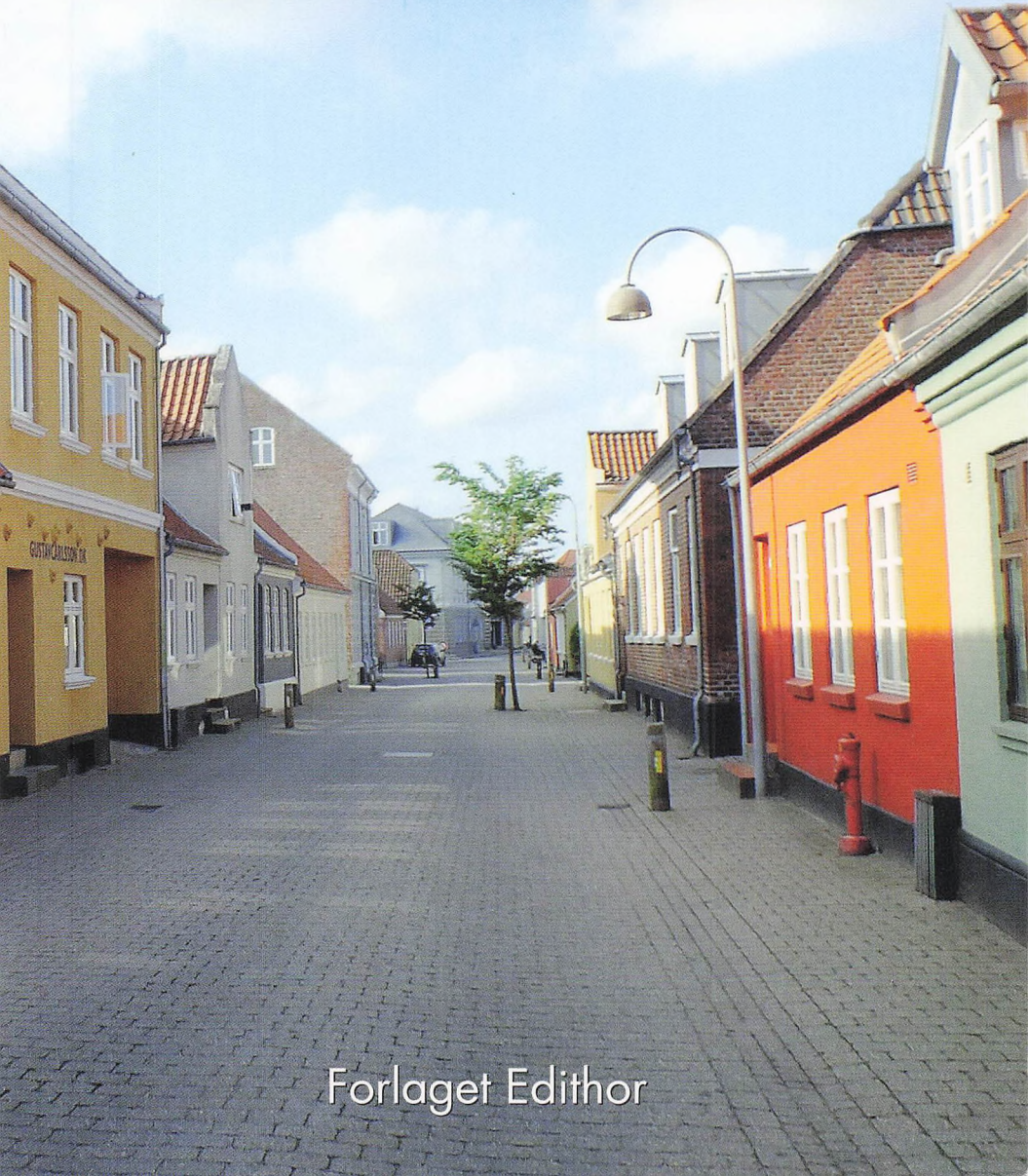

Forlaget Edithor

VESTJYDSKE FORTÆLLERE

Vestjydske fortællere 2014 - 23. udgave

Redaktion: Jørgen Thomsen
Marianne Ritter

Omslag: Nørregade en sommermorgen 2014
Foto: Marianne Ritter

Sats og tryk: PE offset A/S

ISBN 978-87-996492-1-1

Forlaget Edithor
Tømrervej 9
6800 Varde
Tlf. 76 95 17 17

Indholdsfortegnelse

Forord 7

Nørregade - min barndomsgade i Varde 9
Axel Momme, Esbjerg

Iagttagelser ved køkkenbordet 19
Gunner Haltrup, Varde

Kampen om Frederik den VII på Varde Torv i 1977 29
Peter Jepsen, Varde

En god oplevelse 42
Per Høst-Madsen, Ansager

Tilfældigt i Varde byråd 47
Jens Astrup Madsen, Varde

Himmerlænderens beretning 55
Evald Jørgensen, Varde

Videre uddannelse: SKOVLUND 69
Hans Vestager, Ølgod

Da farfar gik i skole 81
Hans Regner Jensen, Orten

Rundet af tiden 87
Thyge Nielsen, Årre

Bolden & Guitaren 97
Jørn Hansen, Tinghøj

Jeg elsker Vestjylland 109
Jens Holm Danielsen, Støvring

Selvtægt 125
Åge Lykke Madsen

Tilbageblik på liv og udvikling 143
Erna Bjerre, Elmer Vestergaard,
Grethe Christensen, Jonna Borg og Viggo Hansen

Fra det gamle Varde 155
Afdøde Laurits Sørensen, Varde

Barndomsminder fra Simonyvej 158
Jørgen Thomsen, Varde

Forord

Et år er igen gået, derfor byder vi atter velkommen til vore læsere, som her står med den nye udgave af "Vestjydske Fortællere" i hånden.

Efter en rigtig dejlig varm sommer med kolde drikke, varmerekorder, badeture og grillmad, skal vi nu vende os til, at en kold tid igen kommer tilbage. Vi vil her med glæde præsentere den nye udgave af "Vestjydske Fortællere" årgang 2014, som samtidig er vores 23. udgave, siden vi startede i 1992.

Vi har 13 helt nye fortællere, som skriver om alt lige fra Varde byråd, pacemaker, den stråtækte skole, Frederik den VII, daginstitutioner, 4 generationer, jeg elsker Vestjylland, fodbold, melodi grandprix, Varde mejeri, den kloge vagabond, Nørregade i 5erne, Københavnerferiebarnet og meget mere. Vi er sikre på, at der er lidt for enhver smag.

"Vestjydske Fortællere" er skrevet med fortællernes egne ord. Vi ændrer ikke på historierne. Vi siger med stor glæde tak til bidragsyderne. I er gået ind i opgaven med både "fynd og klem". Tusind tak.

Redaktionen ønsker alle vore læsere en rigtig god fornøjelse.

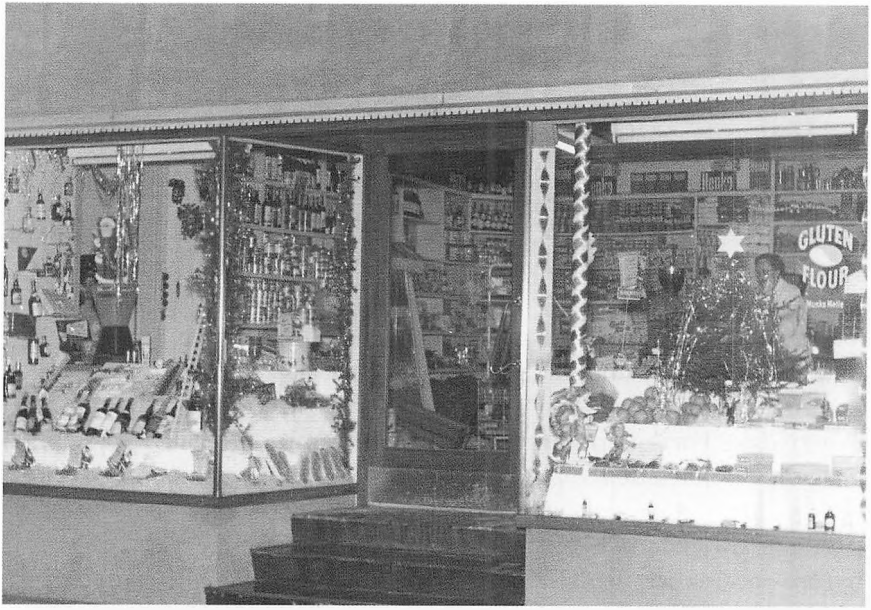

Nørregade 32 - Købmand Momme Pedersen´s butik. Foto: Varde Lokalhistorisk Arkiv.

Nørregade 22 - "Knøw" cykelforretning. Foto: Varde Lokalhistorisk Arkiv.

Nørregade - min barndomsgade i Varde

Af Axel Momme, Esbjerg

Nørregade 32 var mit barndomshjem og en lille portion af mit ungdomshjem og det var slet ikke så dårligt – sagt med vanlig vestjysk underdrivelse. Her kom jeg igennem hele spektret af oplevelser og følelser. Jeg lærte om håndværk, købmandskab, madlavning, pligter, hjælpsomhed, tryghed, sammenhold, spænding, glæde, lykke, ulykke og sorg.

Derfor vil jeg gerne tage læseren med en tur gennem min barndomsgade. Vi taler om 1950'erne og begyndelsen af tresserne. Mine forældre havde en købmandsbutik, - en butik, hvor alle dagligvarer kom hjem i store mængder. Sukker, mel og salt blev leveret i 50 kg's sække, sirup i tunge tønder, smør i blokke, margarine i store blikdåser, hele oste pakket ind i kærnemælksklæder og plejet og passet i et køligt kælderrum, klipfisk blev opbevaret i en af de mange store udtræksskuffer i butikken, hele sukat, kaffebønner i sække, krydderier i større mængder, som blev hældt i de mange skuffer bag disken, cigarer og tobak, som blev opbevaret i det fugtige varmeskab og mange, mange andre produkter. Man kan nok tænke sig, at der i forretningen var en blandet skøn duft af de mange forskellige varer. Hver julemåned blev vi 3 børn om aftenerne sat i gang med at veje mel og sukker af og hælde det i fine jule-poser. Når både mor og far havde travlt med at betjene kunderne, blev jeg som barn sat til at lave mad, - en dag havde min far haft så travlt med telefonsamtaler, at han introducerede den obligatoriske bordbøn med "Goddag, - det er

hos Momme Pedersen" – hvor vi dog grinede! Selvom jeg knap nok kunne nå op til komfuret og måtte stå på en skammel for at røre i gryderne, lavede jeg millionbøf, vandgrød og øllebrød. Heldigvis forstod mine forældre at rose mig, så jeg blev mere og mere interesseret i at kokkerere og begyndte hurtigt at udvide mit sparsomme repertoire. Min interesse for madlavning holder stadig ved, og er stadigvæk en af mine store afslappende og meditative passioner. Mine to dejlige døtre kom tidligt med i køkkenet, og de er i dag fantastisk gode ud i madlavningskunsten. Når man tænker på, at man i dag skal køre langt efter en købmand, flere kilometer efter en skomager, en saddelmager, en slagter, en bogtrykker eller en gartner etc., var Nørregade et eldorado af selvstændige erhvervsdrivende af alskens art. Der var 3 købmænd, slagter, mejeriudsalg, 2 brødudsalg, bager, 2 gartnere, blomsterhandler, cigarhandler, farvehandler, møbelhandler, læderhandler, skomager, saddelmager, skrædder, barber, damefrisør, drejer, bogtrykker, cykelhandler, vognmand, kiosk, læge og jordmoder. Tænk sig at alt det var samlet i en lille gade som Nørregade, der kun er ca. 325 m. lang.

I midten af 50'erne var der fest i gaden - asfaltballet. Gaden var belagt med brosten, men Nørregade skulle være mere kørevenlig, så man brækkede de smukke, men upraktiske brosten op og lagde asfalt i stedet for. Det var en stor begivenhed, som om aftenen blev fejret med et stort asfaltbal. De handlende stillede boder op i hele gaden, der blev stillet telte op, hvor der kunne købes pølser, brød, øl, vand m.m. og der blev danset. Nørregades asfaltbal blev i øvrigt kopieret til andre gader, bl.a. Grydergade, Vestergade og jeg mener det var forløberen for Varde byfest.

Men nu til spadsereturen

Vores nabo øverst i gaden var hotel Damkjær, som lå på hjørnet af Nørregade og Storegade – senere blev det politistation. Da det blev politistation fik vi børn forærende en stor politigård som legeplads. Vi var en gruppe børn, som havde udset gården til vores foretrukne rulleskøjtested. Dengang var der ikke noget der hed gummi- eller nylonhjul. Næh – det var jernhjul, så der må have været en infernalsk larm i gården. Men hverken betjentene eller kontorpersonalet sagde noget til det – mærkeligt nok! Til venstre for os havde vi en længe,

der engang havde fungeret som boliger for tjenestekarlene, der arbejdede i den store købmandsgård. Købmandsgården besatte faktisk et større kvadratisk areal fra købmandsbutikken om i Spigerbrogade til og med maler Svendlund's værksted. Men i karlebygningen boede først fru Nielsen – også kaldet "Niels" - hun havde tre børn, Ove, Kesse og Inger. Ove var en skidt knægt. Han stjal engang en bakke æg fra vores lager bagved forretningen og smadrede dem nede ved bager Hansen. Inger var lidt vild, - hun blev en dag eftersøgt og efter nogle dage fundet af politiet ude på en gård et godt stykke uden for Varde, hvor hun sad i stalden og malkede en ko. Kesse var sømand, og det var altid en oplevelse når han kom hjem og fortalte nogle gevaldige sømandseventyr fra den store verden! Sandsynligvis prægede det børnene, at deres far havde hængt sig i et dørhåndtag. Nabo til "Niels" boede fru Agervig, som vist altid var lidt småfuld. En eftermiddag lugtede det fælt inde fra hendes køkken. Det viste sig at stanken kom fra en gryde, da hun skulle koge hønsekødsuppe. Hun havde puttet hønen i det kogende vand, men "glemt" såvel at plukke den som at tage indvoldene ud – den var nedsænket i gryden i "intakt" stand!! Ved siden af fru Agervig boede Andersen's. De havde to sønner, Carl og Johan, som var nogle opfindsomme knægte. Vi måtte ikke lege med dem, men fulgte nysgerrigt med i deres vilde leg. Deres foretrukne legeplads var oppe på vaskehusets tag. En eftermiddag skulle lille Carl balancere på skorstenen, men det gik galt. Han faldt på hovedet ned i skorstenen – Johan fik fat i benene på ham og råbte på hjælp. Min far klatrede op på taget og fik Carl trukket op af skorstenen, - han var ligeså sort i hovedet, som niggerdrengen i kirken, der i taknemmelighed for den 10 øre vi puttede i ham, begyndte at nikke. At vi fandt ud af, at en spændskive også kunne bruges var en helt anden sag! Carl og Johans forældre tilhørte ikke det pænere borgerskab. Vi var bange for Andersen. Han stod tit på lur, når vi kom hjem i bilen fra besøg hos min moster i Astrup. Han skulle have øl. En aften slog det helt klik for ham, da han løb efter os med en kniv i hånden. Min store søster og jeg gemte os bag ved kakkelovnen og bad Fader Vor. Mor fik fat på naboen – politiet – som resolut tog Andersen med på stationen, hvor fru Andersen mødte op og slog løs på betjentene. De overnattede begge i detentionen, så de kunne dampe af. Deres ét årige lille pige blev bragt ind til dem – pigen døde senere af at have spist

rottegift. I den sidste lejlighed boede Thomsen. Her holdt vagabonderne til. Vi var lidt bange for dem, selvom de var rare og ganske ufarlige. Bl.a. husker jeg "Aben" – det blev han kaldt, fordi han altid kom ind i forretningen for at købe ½ abe (brændevin).

Men kom man lidt længere ned ad gaden begyndte det at lysne. På hjørnet af Spigerborgade og Nørregade boede Wassén, som havde både garveri og læderforretning. Vi kom tit i garveriet og fik lov til at være der. Mærkelig nok, for de store garverkar med syre var helt åbne og uskærmede – tænk hvis man faldt i! Lugten var besynderlig, - en blanding af stank fra de døde dyr og lugt af friskgarvet skind, men man vænnede sig hurtigt til den. Wassén's var nogle meget flinke og rare mennesker. Desværre måtte de bære på den store sorg, at én af deres sønner omkom ved en ulykke, da sønnen styrtede ned i sin gamle KZ flyvemaskine– han ville kaste blomster ned til sin udkårne. Ved siden af Wasséns læderhandel lå møbelhandler Alexandersen. Jeg leverede tit varer til Mads og Tulle som boede ovenpå forretningen. Tulle havde omtale af at være en skrap dame, hvilket nok også var nødvendigt, når Mads sammen med vennerne havde været en tur på Markedskroen. Gaden rummede også en blomsterhandler – fru Alrød som boede i samme ejendom som vognmand Knudsen, hvor vi hentede kul til kakkelovnen. Knudsen's kullager lå bag ved cykelhandler Knøw. Jeg gik i skole med Jørgen Knøw – Hovedskov, som var hans rigtige navn. Han var en rigtig spillopmager, som f.eks. kunne finde på at ligge på lur med en vandslange og oversprøjte de gamle damer, som spadserede forbi på fortovet! Vi kunne i øvrigt også få Jørgen til at spise en regnorm for en 10 øre. I skole gik jeg også med Walter Paulsen, slagter Paulsens søn. Paulsen havde en meget flot og efter datiden meget moderne slagterforretning med insektdræber m.m. Fru Paulsen synes jeg også var lidt skrap. Der gik i øvrigt det rygte, at hun vejede sin pegefinger med på vægten!

Farverhandler Mecklenborg var et kapitel for sig. Det var spændende at komme i hans farvehandel og især var det spændende at komme over i farveriet over gården. Her havde Mecklenborg store tønder med pulverfarver i alle regnbuens farver, hvor han blandede lige den farve kunden ønskede. Og flot var Mecklenborg, når han om søndagen kørte ud af gården i sin fantastisk flotte røde veteranbil. Det var et syn for guder. Længere nede havde fru Ankersen gartnerforretning,

og i kælderen havde drejer Petersen værksted. Han drejede landmålerstokke og det duftede altid godt hos ham – en duft af frisk træ og frisk maling. Jeg stod beundrende og så ham dreje stokkene ud – hurtigt og præcist, og lægge maling på bagefter, mens stokkene stadig sad i drejemaskinen.

Gaden rummede også en bogtrykker, - bogtrykker Nielsen. Når jeg gik forbi på vej til skole, hørte man den monotone, men rytmiske lyd fra trykkemaskinen. Jeg prøvede altid at holde takten – også selv om jeg ikke mere kunne høre den, når jeg nåede til Vestergade. På vej hjem fra skolen, var der gået sport i at huske rytmen og ramme den, når jeg igen passerede bogtrykker Nielsen. Jeg havde stadigvæk rytmen i hovedet når jeg kom hjem, - så indstillede jeg metronomen efter rytmen for at tjekke metronomtallet. Måske var det Nielsens trykmaskine, der mange år senere bidrog til mit absolutte tempo-gehør, hvilket har hjulpet mig meget i mit arbejde som professionel musiker. Nederst i gaden før det gamle apotek, holdt renseriejer Jacobsen til, hvor min mor og storesøster fik masket deres silkestrømper op. Overfor på den anden side gaden på hjørnet af Nørregade og Vestergade mod Nørrevold lå der en købmandsbutik mere. Der kom jeg ikke meget, men derimod lidt længere oppe kom jeg en del hos skrædder mester Jørgensen, som lagde bukser op og satte en ny lynlås i. Han sad altid i den klassiske skrædderstilling oppe på bordet, og jeg undrede mig i øvrigt over, at han ikke fik ondt i benene. Som nabo til skrædderiet lå der en damefrisør og et brødudsalg. Gik man videre op ad Nørregade kunne man gennem en port se "Stiftelsen". Jeg havde ingen anelse om, hvem og hvor mange der boede der, men det var i øvrigt et meget smukt hus.

Sundhedsvæsenet var minsandten også tilstedeværende i Nørregade. Hele Varde´s jordmoder – frk. Hornung - boede ved siden af dr. Kietz, som også var vores læge. Kietz var en rigtig "familielæge". Han kom jævnligt på besøg for lige at høre til familiens helbred, og når man var syg, rykkede han ud med det samme. Han var en varm, rolig men også bestemt herre. Flot var han, når han kørte ud i sin store sorte Rover, - han sad dog så langt nede, at man kun lige kunne se det øverste af hans hoved.

Gaden rummede i alt 3 købmandsforretninger. Imponerende af en så lille, men absolut righoldig gade af håndværkere, forretninger og

Nørregade 18 - Farvehandler C. Mecklenborg. Foto: Varde Lokalhistorisk Arkiv.

Andelsmejeriet i Nørregade. Foto: Varde Lokalhistorisk Arkiv.

erhverv i det hele taget. Vores nærmeste kollega var købmand Jens Jepsen. Der blev jeg ofte sendt ned, når vi var udgået for en vare kunden efterspurgte. Jens og Margrethe Jepsen var rare og elskelige mennesker, som jeg i øvrigt lærte nærmere at kende langt senere i min tilværelse. Ved siden af havde bagermester Hansen forretning og bageri. Hansen var berømt for sin fyrkage, som folk kom langvejs fra for at købe, og vi børn kunne købe for 25 øre gammelt brød. I min ungdom var det altid i Hansen's bageri vi hentede rundstykker, når vi kom sent – eller rettere tidligt hjem - kl. 5 om morgenen! Hansen havde også en helt anden service. Hver juleaftens dag, afleverede vi juleanden hos ham i bageriet, når vi gik i kirke. Den blev forsynet med et navneskilt, og når vi afhentede den kl. 18 var den velstegt og sprød – lige til at spise. Hansen var nabo til mejeriet, hvor jeg ofte blev sendt hen med en skål i hånden for at købe for 50 øre flødeskum. Fra mejeriet duftede det altid dejligt af kogte kartofler. Dampen fra mejeriet blev nemlig anvendt til at dampe de kartofler svineavlerne indleverede, og som skulle bruges til svinefoder. Vi børn løb tit efter vognene med de kogte kartofler, - der faldt altid nogle af og de smagte helt fantastisk! Og det får mig i øvrigt til at tænke på Laurits, som hver mandag kom trækkende med "svinevognen" spændt efter to store heste – sandsynligvis "Belgiere". Laurits samlede madaffald ind til grisene, som vognmand Laursen på Nørrevold havde i stalden i bagbygningen.

Ved siden af mejeriet, have fru Johnsen en kiosk, hvor jeg hver fredag forventningsfuld købte "David Croket" – en lille tegneserie i føljeton form. Nabo til fru Johnsen havde Tychsen sin barberforretning. Tychsen havde umiskendelig tysk accent, var en rar person og dygtig barber, som vidste hvilken frisure man skulle have – også selv om man var barn! Skomager Møller var et kapitel for sig selv. Vi tre børn var tæt forbundne med Møller. Ikke alene var vi derovre juleaften, fordi vores forældre efter at have danset om juletræet faldt omkuld og var for trætte til at fejre resten af aftenen med os. Også hver fastelavn lå Møller i sin seng og ventede på at blive vækket af fastelavnsriset – og kvittere med en 25 øre. Når jeg kom over i hans værksted, løftede han mig op på skødet, så jeg kunne se hans "ringklokke", - et stort modermærke, der sad lige under hans venstre øre. Når man trykkede på den, sagde det "dinge-dinge-ling"! Det duftede altid dej-

ligt hos Møller. Læder, sværte, lim havde en speciel duft og især om morgenen var det noget helt særligt. Da blandede det sig med duften af bakskuld, som indpakket i vådt avispapir blev lagt over ilden. Til bakskulden fik Møller altid kaffe med "klar fløde".

Også hos saddelmager Pedersen var der en duft af læder, stof og meget andet – en helt speciel duft. Hvor var det spændende at se ham arbejde med at betrække stole og sofaer – hurtigt og yderst professionelt. Så kommer vi til jernstøberiet. Dér måtte vi ikke lege, men vi var noget misunderlige på de børn, der boede der. Omme i gården var der den fineste legeplads med karrusel og gynger. Jeg kunne se det, når jeg skulle over med varer til fru kulhandler Carlo Hansen - som det hed dengang - eller til "Persillegartneren", som solgte reb på markedet hver torsdag, eller til gartner Arne med sin frugtvogn og som fløjtede helt enormt flot. Øverst i Nørregade lå der endnu et brøddudsalg, hvor postkassen hang.

Dét var stedet hvor ulykken skete

Jeg var efterhånden gået ind i min ungdom og havde påbegyndt min

Nørregade 1988 - Akvarel af Gustav Holgersen. Foto: Varde Lokalhistorisk Arkiv.

studentereksamen på Esbjerg Statsskole. En oktobereftermiddag da jeg stod af toget på Varde's perron, blev jeg taget imod af min svoger, Niels Jørgen Nielsen, som fortalte, at min far var kommet ud for en ulykke og kørte mig til sygehuset. På sygehuset stod pastor Dirchs i sin præstekjole. Det undrede, men foruroligede mig også – selvom han prøvede at berolige mig ved at sige, det ikke var alvorligt. Min far lå i koma. Han var kørt over af en bil oppe ved brødudsalget, da han skulle over gaden med et brev i postkassen. Hans hoved havde ramt fortovskanten og givet åbent kraniebrud. Far blev overført til Århus Kommunehospital, hvor han på intensiv afdeling lå i respirator. Tre dage efter døde han.

Begravelsen foregik fra Sct. Jacobi Kirke. Kirken var stopfyldt både af mennesker og blomster. Far skulle begraves på Arnbjerg Kirkegård og ligtoget skulle bevæge sig op gennem Nørregade. Langs fortovet stod alle de mennesker, som jeg havde kendt gennem så mange år, for at tage en sidste afsked med en markant profil i Nørregade og i Varde. Fra barber Tychsen var resten af gaden belagt med gran. Selv gennem tårer var det et smukt syn. Da vi drejede ved Markedskroen og bevægede os langsomt hen ad Østervold forlod jeg ikke kun Nørregade som min barndomsgade, men jeg forlod min barndom og ungdom.

Et nyt liv tog sin begyndelse.

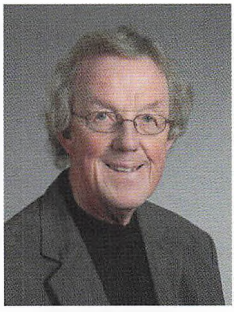

Axel Momme

Thor Ipsen på cykelfærd i sit stiveste puds.

Iagttagelser ved køkkenbordet

Af Gunner Haltrup, Varde

Små potter har også ører

Artiklen handler om 2 spændende personer, som kom i mit barndomshjem. *Den kloge "vagabond"* og *københavnerferiebarnet*. Børns iagttagelsesevne er måske ofte en tand skarpere end voksnes. Barnets verden er ikke blevet kompliceret af lærdom, viden og erfaring. Måske er det derfor, at nogle begivenheder og personer - oplevet i min tidligste barndom - stadig står printet i erindringen. Det forekommer mig, at der kom mange spændende personer på besøg dengang. Mange af dem så man frem til gensynet af. Mine forældre havde ikke bil. Derfor kom inspiration og viden i stor udstrækning fra gæster. Køkkenbordet var samlingspunktet. Om vinteren var her altid varmt. Man samledes om måltiderne. Her skabtes samhørighed. Gæsterne blev i vid udstrækning oftest bænket her, og *de små potters ører* og fantasi fik næring.

Mine forældre, Karen Marie og Børge Haltrup, havde en landbrugsejendom i Frisvad nord for Varde. Vel en helt almindelig af slagsen efter tidens målestok med køer, grise, høns og heste. Gården var dengang stor nok til, at man havde tjenestefolk. Mor og far overtog gården efter min farfar i 1942 til krisegælden fra trediverne. Jeg blev født i 1945 og husker tydeligt, at tiden i slutfyrrerne og i halvtredserne var præget af eftertidskrigens knaphed på mange ting.

Den kloge "vagabond"

Thor Ipsen var handelsrejsende. Selvom han umiddelbart lignede en vagabond, så var han det ikke i gængs forstand. Han overnattede ofte i lader og stalde og i det fri, når han var på tur. Men det var nok

også de eneste fællestræk, som han havde med dem, som vi almindeligvis betegner som vagabonder. I den forbindelse skal nævnes, at han var afholdsmand og aldrig rørte spiritus. Thor Ipsen blev født på Bornholm i år 1900. Hans barndom og ungdom på Bornholm og Sjælland ved man kun lidt om. Det var lukket land. Det var en tid, som han ikke ville tale om. Han flyttede rundt. I starten mest på øerne. Omkring 1930 kom han til Jylland. De første år her, havde han ikke nogen fast bopæl. Det fortælles, at han på et tidspunkt fik gravet et skur ned i en bakkeskråning i Vendsyssel. Men i 1932 flyttede han til en faldefærdig træhytte i Julianehede eller nærmere bestemt Firhuse. I dag ligger der en genbrugsplads. Der var ikke fast gulv i hytten, som var isoleret med halmballer og bøger. Og der var mange bøger. Han havde tillært sig 13 fremmedsprog – hvoraf han beherskede de 8 til fuldkommenhed - og han skrev selv bøger, digte og noveller. Han drog rundt på sin cykel, som var læsset til bristepunktet både foran og bagpå. Handelsvarerne var en broget samling af glansbilleder, nåle, tørklæder, postkort, landmandsalmanakken, bøger og digtsamlinger. Hjemme købte man almanakken - vist nok sjældent mere. Han supplerede nu og da indtægten ved at arbejde som daglejer. Derved kunne der blive råd til at deltage i verdenskongresserne i kunstsproget esperanto, som han gik meget op i. Esperantokongresserne blev, som jeg husker det fortalt, årligt holdt rundt om på jordkloden. Jeg erindrer ham fortælle om, hvad han oplevede på turene. Det var utroligt spændende. Det fortælles, at han beherskede esperanto bedre end de fleste. Han imponerede professorer og andre lærte og højtuddannede personer fra hele verden med sin viden og med sine sprogkundskaber. I 1949 tog han esperantoeksamen på den internationale Folkehøjskole i Helsingør. Han fik datidens topkarakter UG i både hovedkarakter og i udtale. Esperantorejserne kunne vare 2-3 måneder, og han kunne tilbagelægge op til 8.000 km. på cyklen, før han var hjemme igen. I medvind kunne han cykle over 150 km. om dagen. Han har fortalt, at han på et tidspunkt studerede atomfysik, fordi det ofte var noget, som blev drøftet på kongresserne. *"Det er da rart at kunne tale med om den slags, når der nu var samlet så mange interesserede fra hele verden"*. Thor Ipsen var autodidakt i enhver henseende. Han behøvede ikke at have en lærer for at kunne tilegne sig specifik viden. Et af de sprog, som han beherskede var latin. Det fik

jeg – som lidt større knægt - gavn af ved en enkelt lejlighed. Latin forekom mig kedeligt dengang. Meget måtte læres uden ad efter datidens pædagogik. Thor Ipsen var på besøg. Han skulle overnatte. Jeg ville gerne have siddet og lyttet ved køkkenbordet, men måtte liste ind på kammeret til lektierne. Thor Ipsen måtte have hørt mig terpe, for pludselig stod han i døren. Nu var sproggeniet på hjemmebane, og jeg fik en overraskende hjælpelærer før næste dags latintime. Da gik det rigtigt op for mig, at han kunne mere end de fleste. Når vi skulle spise, bad Thor Ipsen altid bordbøn – ret højt endda. Det var ikke sædvane i vores hjem, men det kom til at høre med, når han var på besøg. Alle gav ham høfligt ørenlyd overfor Vor Herre. Det var tydeligt for enhver, at han var et troende menneske. Thor Ipsen havde en glubende appetit. Helt naturligt, når man tænker på, at han efter sigende oftest kun fik tørt brød og vand på de anstrengende cykleture. Han kunne spise længe og lang tid efter, at alle andre ved bordet var færdige. Han smaskede en smule. Det lagde vi unger mærke til. Vi var opdraget til, at det tilhørte de dårlige vaner, og vore forældre fik hurtigt stoppet os, hvis vi eftergjorde Thor Ipsen i denne sammenhæng. Så det vedblev at være et Thor Ipsen privilegium at "ha lov til" at smaske under måltiderne.

I sluthalvtresserne skulle mine forældre absolut há fat i Familiejournalen. Der blev sendt bud efter den i Varde. Det forlød, at der var skrevet en artikel om denne særprægede handelsrejsende, som jo kom i deres hjem. Det er lykkedes mig – via Engesvang Lokalhistoriske Arkiv – at gendrive artiklen. Artiklens overskrift var, *"Hun hed såmænd MILLE"*. I artiklen efterlyser Thor Ipsen sin gamle ungdomskærlighed, Mille, som han aldrig fik ud af sindet, og som han skrev digte om. Det siges, at hun reflekterede på artiklen med et brev, hvori hun skrev: *"Vær tro indtil døden"*. Og det forblev han. Han bar altid brevet på sig derefter. Måske var det den ulykkelige kærlighed til Mille, der var kimen til, at Thor Ipsen blev en lidt tragikomisk skikkelse? Han var faldet udenfor normerne, men var en begavelse udover det sædvanlige Han er og var nok mest kendt rundt om i det midtjyske. Mange ældre midtjyder kan – med et smil på læben - stadig huske denne legendariske handelsmand. Med et smil, men også med dyb respekt for hans intellekt og kundskaber. Affødt heraf rejste man i 2012 en mindesten af ham i Firhuse, hvor hans hytte havde

ligget. Et - omend sort/hvidt - foto fra artiklen i Familiejournalen er retvisende for "mit billede" af Thor Ipsen. Læg mærke til, at han har slips på. Han er klædt på hjemmefra til verdenskongres! Tasker og poser på cyklen var formentlig allerede fyldte til bristepunktet? Efter hans død fandt man i hans bolig over 3000 bøger og noveller, leksika, litteraturhistoriske- og arkæologiske afhandlinger, lærebøger i alle mulige sprog, bl.a. arabisk og kinesisk. Men også Shakespeare og Henrik Ipsen var repræsenteret i samlingen.

Udover egne og min families erindringer har jeg benyttet mig af oplysninger fra Lokalhistorisk Arkiv i Engesvang. Thor Ipsen var vel i almindelig forstand en sølle eksistens, en enspænder, som mærkede livets udfordringer fra barns ben. Men hvad kunne hans begavelse ikke have ført til? Han var en retskaffen mand med høje idealer om fred og næstekærlighed overfor alle levende væsener. Det fortælles, at der var mange rotter ved Thor Ipsens hytte. En nabo tilbød at sætte fælder, men det gjorde Ipsen vred. *Rotter tilhører skam også Guds skabninger, og de skal have lov til at være her.* Stod der et træ i vejen, hvis der skulle bygges lidt til hytten og "bogreolen", så blev træet ikke fældet. Man byggede udenom. I Familiejournalen siger Thor Ipsen bl.a.: *"Hvis det med Mille havde udviklet sig på en anden måde, så ville mit liv vel også være gået anderledes. I stedet blev det mit mål ustandseligt at gøre min ballast af viden større. Jeg siger såmænd ikke noget til, at en og anden rynker på næsen og kalder mig en særling. Hvad livsindhold angår, tror jeg, at jeg har fået mere end de fleste".*

Thor Ipsen blev med fuldt pakket cykel kørt ihjel i1964. Jeg har tit tænkt på, hvorfor denne berejste mand gjorde et så stort og udsletteligt indtryk. Vi fik spændende input fra den store verden. Udtalelsen – hans egen - i Familiejournalen kan vel tolkes derhen, at han ikke var blevet bitter over sin skæbne. Måske er det en af grundene til, at han vedblev med at være et spændende menneske? Men kontrasten mellem det som man så, og det som man oplevede i hans selskab, er givetvis et af svarene på, hvorfor han kom til at stå så stærkt i erindringen.

Københavnerferiebarnet, Johny Noer

Københavnerferiebørn var nok et kendt fænomen på landet især lige efter krigen. Børn fra stenboen skulle på landet og have sul på kroppen. Jeg erindrer, at jeg legede med nogle af dem, som blev udstatio-

neret på egnen. Jeg erindrer tydelig kulturforskellen. Ikke bare sproget, men også hvad man måtte og ikke måtte gav anledning til "spændende situationer". Det var givetvis ind i mellem en udfordring for de voksne, som havde påtaget sig ansvaret for et ekstra barn. Men det var sikkert også en udfordring for feriebarnet, som pludselig skulle have sat nogle nye standarder. "Vores feriebarn" Johny Noer, kom - som han selv skriver - fra stenbroen. Han blev senere uddannet journalist og endnu senere evangelist. Det er lykkedes mig at opspore ham i Negev Ørkenen i Israel, hvor han indtil fornyligt har holdt til i de seneste 12 år. Han fortalte mig, at han som voksen forgæves har forsøgt at finde gården i Frisvad. Men Johny Noer, som i dag er 78 år, ville gerne bidrage med et par anekdoter fra opholdene. Vi mener, at det blev til 2 somre i Frisvad. Johny Noer er en god fortæller. Derfor bringes hans historier - i store træk – uredigeret.

Fra den trange baggård:

Det var begyndt at mørkne, da bonden Børge Haltrup drejede vognen med hestene ind på gårdspladsen en juliaften i ét af de dystre efterkrigsår i Frisvad lidt nord for Varde. Karen Marie med det store forklæde kom smilende ud fra stuehuset, og forskellige andre skikkelser samlede sig omkring hestevognen, der havde hentet den lille, magre, blege københavnerdreng fra stenbroen i den store, mørke hovedstad. Han var en af de mange hundrede, som blev sendt med de såkaldte "Gabriel Jensens Ferieudflugter" for (som det hed) "at få lidt sul på kroppen" hos de af landets barmhjertige landbofamilier, der havde både hjerterum og husrum for storbyens børn. Jeg husker, at Karen Marie trak mig ind til sig, medens jeg med store øjne betragtede de (efter min ringe forståelse) "statelige bygninger", der omgav mig. Alle stod tavse i halvmørket – og det blev mig, der brød tavsheden og fik den lille velkomstkomité til at bryde ud i en befriende latter. Mine forældre havde betragtet det som en stor og forunderlig sag, at deres lille søn nu skulle rejse "helt over til vestkysten", hvor han skulle bo på en meget stor gård – vistnok "en herregård" – med vidt udbredte, grønne marker og meget, meget kvæg. Som historien blev fortalt til naboerne i den trange baggård på Østerbro, blev den ikke mindre. Kvinderne, som arbejdede med min mor på Laurids Knudsens nærliggende fabrikskompleks, slog hænderne sammen og sagde: "Lasses søn, Johny,

skal rejse til en stor herregård ved Varde!" Da jeg derfor stod dér på gårdspladsen ved siden af de flotte heste med det sorte, blanke seletøj, udbrød jeg overvældet: "Er det så en herregård!" De ord brød tavsheden. Alle skulle leende have fat i mig – og jeg blev med stor munterhed bragt ind til de varme, dampende gryder i køkkenet.

Hestens fyraften

Børge og Karen Marie var milde "plejeforældre", utroligt overbærende over for den uvorne knægt, der kom fra stenbroens slagsmål og stenkast. Jeg husker, at jeg undertiden ved aftendæmringen sneg mig ud til hestene ved de store indhegninger. Dér græssede en stor, brunsort kæmpe, som jeg svang mig op på. I min dagdrømsverden var jeg en modig ridder, der skulle nå frem til en eller anden heltedåd. Jeg fik kæmpen i galop og jog frem og tilbage over marken i et vildt ridt. Dette gik for sig i nogen tid – men en aften så jeg for enden af marken to skikkelser, der som stille tilskuere betragtede mit eventyr. Inden jeg nåede til den anden ende af marken, var de to mænd forsvundet. Den

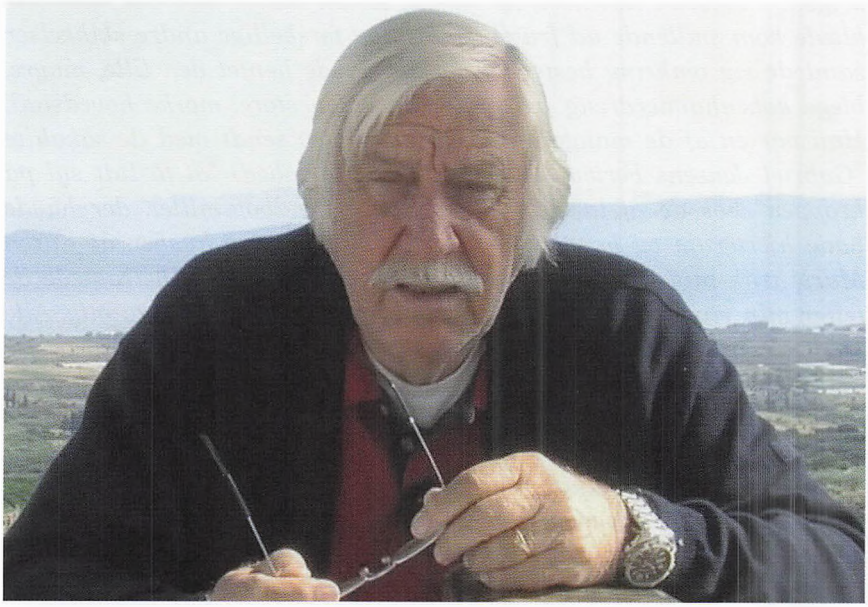

Johny Noer.

ene var Børge Haltrup. Da jeg kom hjem, sagde han ingenting. Næste dag trak han mig til side. "Du kan nok forstå, Johny," sagde han roligt, "at hesten har arbejdet hårdt hele dagen. Når solen går ned, er arbejdsdagen forbi – og hesten skal have lov at græsse i fred". Så klappede han mig på hovedet og lod mig gå. Det gjorde indtryk på mig. Min forseelse var åbenbar... men ingen straf! Ingen hårde ord. Blot denne milde bebrejdelse – og det bløde, venlige klap på hovedet.

Det var i de drengeår, hvor sommerferierne var så lange, at de aldrig fik ende. Af og til vovede jeg mig ind i stuehusets "stadsstue". Der kom man ikke hver dag! Her var alt så stille og fint... og her kunne jeg give mig tid til lidt hjemve. "Hvis jeg nu fulgte jernbaneskinnerne," tænkte jeg, "så kunne jeg gå hele vejen hjem...". Men så dukkede Karen Marie op i døren. Hun trak mig ind i køkkenet og gav mig lidt godt fra spisekammeret. Det var, som om hun kendte mine tanker. Det var en solbrændt, velnæret, sund knægt, hun sendte hjem – og min mor kvitterede altid med et langt takkebrev.

"25-øren"

Et par år før jeg som storbydreng fik "den forunderlige indbydelse", at skulle rejse som "feriedreng" til landbofolkene, Børge og Karen Marie Haltrup ved Varde, boede jeg med mine forældre i ét af de mørkeste områder af Vesterbro i København. Et snævert og koldt baggårdsmiljø, som hed "Revaldsgade" – et fattigkvarter, som nu er totalt saneret. Gadenavnet, der var tynget af politiopbud og "mørkets gerninger", er for altid slettet af bykortet. Det eksisterer, Gudskelov, ikke mere... Selv husker jeg Vesterbro som et drengebandemiljø midt i krigsårenes "Saxogade-mentalitet", fyldt med tyske soldater, værnemagere, "tysker piger" og slagsmål. Midt i dette storstadsmørke havde jeg en oplevelse, der fik betydning, da jeg senere fik det store "GJF-skilt" hængt om halsen – det, hvorpå der stod skrevet: "Børge Haltrup, VARDE". Jeg var én af de heldige københavnerdrenge, der (udpeget af den mere end 100-årige organisation (Gabriel Jensens Ferieudflugter) mødte op "under uret" på hovedbanegården for at blive sendt seks uger "på landet...". Da jeg vinkede farvel til min mor, og toget dampede mod færgen, vidste jeg ikke, at denne rejse til Haltrup-familien på Vestkysten ville få en særlig betydning i mit liv. Det er om denne hændelse, jeg gerne vil fortælle...

Det store hav

Vesterbro havde sine egne love. Stenbroen sine egne, knaldhårde principper. Blandt drengebanderne herskede territorier, som ikke blev overskredet – og hvor man ikke ønskede "fremmed indblanding". Den lange, tynde teologistudent, der pludselig dukkede op, var derfor ikke velkommen! Han boede i et fattigt kammer i et studentersettlement for enden af Saxogade. Drengene fra gaden mødte mistænksomt op, da han overraskende indbød dem. Han serverede revne gulerødder med sukker. (Jeg spekulerede på, hvor han fik sukkeret fra, da dette på det tidspunkt var stærkt rationeret) Efter den lille servering tog han en stor billedbibel frem og fortalte os om Jesus. "Han er Herre over himlen, jorden og havet," sagde han.

Det tænkte jeg på, da toget kørte ombord på færgen, som sejlede over Storebælt. Betaget stirrede jeg på det store hav. Inden rejsen have min far givet mig 25 øre. "Så kan du købe en is på færgen," sagde han. Da jeg stod ved rælingen, knugede jeg mønten i lommen.

Den lille mønt forsvandt

Det store vand gjorde voldsomt indtryk på mig – og jeg måtte tænke på studentens historier i kammeret i Saxogade. "Jesus er Herre over himlen og jorden og havet," tænkte jeg. Forsigtigt tog jeg min fars "25 øre" op af lommen. En stor dreng fra Østerbro stod ved siden af mig. Han holdt øje med mig. Jeg fjernede mig lidt fra ham. Beslutningen var taget – og det vedkom ikke ham; østerbro-drengen skulle ikke bestemme, hvad jeg ville gøre med min "25 øre". "Det er helt sikkert rigtigt, hvad Saxogade-studenten fortalte," tænkte jeg. "Jesus er Herre over himlen, jorden – og havet! Så hvis jeg vil gi' noget til Jesus, behøver jeg blot at kaste det i havet."

Østerbrodrengen iagttog mig fjendsk – men det var mig lige meget. Med et raskt kast smed jeg "25 øren" i Storebælts bølger. Begge betragtede vi fascineret, hvorledes den lille mønt forsvandt i det sorte vand. "Er du rigtig klog?" råbte østerbrodrengen. "Vi kunne have købt is for den "25 øre"! Hvorfor gjorde du det? "Det si'r jeg dig ikke," svarede jeg... Da jeg mere end en halv snes år senere som ung journalist i Kolding oplevede – tror jeg – at Jesus for første gang talte til mit hjerte, mener jeg, at høre Ham sige: "Jeg tog imod din "25 øre"..."

Livshistorie

Johny Noer voksede op som ateist på Vesterbro i København. Tog studentereksamen, blev uddannet journalist og arbejdede bl.a. på Kolding Folkeblad, Kristeligt Pressebureau og freelance. Blev troende kristen, voksendøbt og evangelist efter et interview med en fransk forfatter. Stiftede Pilgrim Convoy, som gennem 25 år skar sig gennem Europa – foran og bag jerntæppet. Fra 2002 har konvojen holdt til i Negev-ørkenen i Israel, hvor de har boet i husvogne og gamle cirkusvogne, som udgangspunkt for deres humanitære arbejde. Der har været op til 60 mennesker i konvojen, heriblandt unge problembørn. Johny Noers franske kone, Gisela og deres 16 børn, har også været med. Af børnene er der dog kun en tilbage i konvojen. Johny Noer fik aldrig tilladelse til at være i Negev ørkenen, men byggede alligevel en oase op. De ortodokse jøder i Israels indenrigsministeriet fandt ud af, at de ikke vil have kristne der. *De betragtes vist som en slags konkurrenter*, har en fra konvojen udtalt. Derfor er Johny Noer og følge blevet udvist og er på vej væk. Det forlyder, at de søger ophold i Grækenland ved den bibelske by Korinth. Men det er ikke bekræftet før deadline.

Gunner Haltrup

Frederik den VII på Varde Torv. Foto: Marianne Ritter.

Kampen om Frederik den VII på Varde Torv i 1977

Af Peter Jepsen, Varde

Statuen af Kong Frederik VII blev opstillet og afsløret grundlovsdag – 5. juni 1885. Det var i provisorietiden 1885-94, hvor Estrup regerede via provisoriske love uden om Folketinget. Opstillingen af statuen af Kong Frederik VII skal ses i lyset af dette. I "Ribe Amts – Tidende og Varde Avis" er der den 6. juni 1885 et udførligt referat af begivenheden, her gengives nogle uddrag:

"5 Juni 1885 i Varde. Ingensinde har vist Varde By staaet i et saa prægtigt Festskrud som igaar, og ingensinde har den samtidig rummet en saadan Mylr af Mennesker indenfor sine Grænser, idet Forsamlingen uden overdrivelse kan anslaas til 15.000 Personer. Men naar man ved, at der skulde afsløres et Mindesmærke for Grundlovens giver, Frederik den Syvende, og derefter fejres en Grundlovsfest, hvortil kun var indbudt alle grundlovstro Mænd og Kvinder – saa vil man forstaa, at Deltagelsen var saa overordentlig stor, thi heldigvis hører vor Egn til dem, der tilstrækkelig forstaa at sigte Provisorister fra Grundlovsvenner."

Afsløringen af statuen skete på Torvet kl. 12.00 med adskillige taler: "Redaktør Bølling gav en oversigt over mindesmærkets tilbliven og fremhævede navnlig, at det var rejst for små, frivillige bidrag, indsamlede i Varde By og de 3 omliggende Herreder. Han overgav herefter mindesmærket til Varde Byråd som repræsentant for byen, idet han håbede, at det måtte blive fredet og bevaret gjennem tiderne. Borgmester Kalko takkede på byrådets vegne for det udmærket smukke mindesmærke og rettede en særlig tak til komiteen, der så trofast har arbejdet i mange år, og til bidragsyderne, hvis fra alle sider indkomne bidrag afgav bevis for, at dette var en sag, hvor vi alle gik sammen. Idet han giver det løfte, at byen skal frede om mindesmærket, udbringer han et leve for komiteen og bidragsyderne".

"Grundlovsfesten"

"Efter at afsløringen var forbi, drog den største del af forsamlingen til Arnbjerg, for ved en Grundlovsfest at mindes Kong Frederiks folkegave. Der var solgt ca. 12.000 adgangstegn til Grundlovsfesten." Efter flere taler, oplæste Sagfører Nonboe følgende af en kreds af mænd foreslående resolution, som han bad forsamlingen vedtage: "Idet forsamlingen udtaler, at den i fuldeste mål misbilliger og fordømmer den af Ministeriet Estrup førte frihedsfjenske politik, der, hvis den fortsættes, vil bringe os så vidt, at det danske folk mister enhver ret til at kaldes et frit folk, tilsiger forsamlingen rigsdagens Venstre sin bistand til enhver handling, som det finder fornødent til frihedens bevarelse og tilbageerobning." "Denne resolution, der modtoges med jublende hurraer, vedtoges derpå enstemmig."

Nu stod Frederik Folkekær, som han hed i folkemunde på Varde Torv, her skuede han over markedsdage og senere over rutebilstation og senere parkeringsplads.

Byrådet holdt sit løfte om at frede mindesmærket, indtil det i 1973 ville skabe endnu flere P-pladser på Torvet ved at flytte Frederik den Syvende om bag Jacobi Kirke foran den gamle bunker fra besættelsen. (denne er senere fjernet) *Her stod han så gemt af vejen i mange år.*

KONG FREDERIK VII har midlertidig forlagt residensen fra Varde torv til Materielgården. Det viste sig, at statuens fundament var endnu mere skrøbeligt, end man havde troet på forhånd: En jernramme i zinkkassen, som statuen var opstillet på, var næsten rustet op, og der skulle ikke store rystelser til, før statuen var væltet ned. Nu fremstilles der et nyt fundament, og derefter vil statuen blive opstillet foran bunkeren med den gamle Set. Jacobi-skolebygning som baggrund. I øvrigt inspicerede kgl. bygningsinspektør Johan Richter i går ombygningen af torvet.

Vestkysten 16. november 1973

Varde Årets By 1975

Jyllands Posten kårede i 1975 Varde som Årets By som den 11. i rækken af "årets-byer". Begrundelse for at Varde – i hård konkurrence med bl.a. Lemvig – skulle have titlen er, at byen under vanskelige vilkår har formået at hævde sig erhvervsmæssigt og samtidig har bevaret sit gamle købstadsmiljø.

Lokal-tv

En anden grund er også et forsøg med lokal-tv. I 1974 gik en kreds af erhvervs- og mediefolk og Varde byråd sammen om at ville forsøge gennem lokal-tv over antenneforeningens kabelnet at fremme den lokale kommunikation gennem at "skabe en underholdende og oplysende programvirksomhed med særlig vægt på bl.a. lokale og nærdemokratisk kommunale emne-områder." Forsøget, der med Kulturministeriets tilladelse blev gennemført i perioden december 1974 til maj 1975, blev omtalt i Danmarks Radios TV og stort set alle landets aviser, var stærkt medvirkende til valget af Varde som Årets By, selv om det ikke blev direkte nævnt i begrundelsen. Begivenheden blev optaget og udsendt i den sidste forsøgsudsendelse den 26. maj 1975.

Pudseforeningen Flisens Venner

I 1976 i maj på årsdagen for modtagelsen af Æresflisen 1975, der var blevet placeret på Skansen, gik en lille kreds sammen om at ville højtideligholde årsdagen for flisens ankomst og samtidig pudse den, så den fortsat kunne fremstå som et strålende minde om byens værdighed som Årets By 1975. Stifterne af "Pudseforeningen Flisens Venner" var skotøjshandler Gerald Langgaard, boghandler Thyge Clausen, turistchef Inge Vad Wodskou og undertegnede Peter Jepsen, der var formand for Varde Handelsstandsforening. Vi indkaldte til pudsemøde den 24. maj 1976, hvor jeg som valgt pudseformand indledte med en proklamation om stiftelsen af foreningen, heri hedder det bl.a. at pudseforeningen er stiftet af en meget snæver kreds med en PUDSIG holdning til Æresflisen. Foreningens formål er derfor, "under udfoldelse af et passende ritual, at PUDSE flisen på årsdagen den 24. maj for dens ankomst til Varde".

Proklamationen sluttede med at udnævne Varde til SIDSTE ÅRS BY 1976.

I Ugeavisens reportage under billedet på næste side hed det bl.a.: Den snævre kreds mødte frem ved flisen med et lille orkester, der bl.a. på en svingende klarinet talte bankdirektør Houborg. Ved ceremonien omdeltes en sang, som et par hundrede glade deltagere og tililende afsang. Vi citerer 1. vers:

"Flisens venner" raske,
samlet er til dåd,
vi vil flisen vaske,
og vi fandt på råd.
Den skal nu soigneres,
pudses og poleres,
og det skal markeres
24' maj 1976.

»Flisens venner« gav æresflisen en gang Brasso

Herefter smurte pudseforeningens formand flisen ind i brasso, hvorefter tidligere turistchef Bürge Kreilgaard (der i sin tid indstillede Varde som årets by) pudsede flisen. Viceborgmestrene Svend Aage Hansen og Knud Raunkjær efterpudsede. Da flisen var behørigt pudset og også boghandler Thyge Clausen havde talt pænt, blev ballet åbnet med en forrygende hopsa mellem byrådsmedlem Helle Grell og Varde Garde lederen Carl Frandsen. Men larmen fra de forbipasserende lastbiler var alligevel for stor, at man hurtigt efter fortrak til Det lille apotek hos Max til kaffepunch og bakskuld. Året efter den 24. maj 1977 afholdt Pudseforeningen sin anden flisepudsning, der blev afviklet efter samme ritual som året før. Man samledes atter hos Max på Det lille apotek. Årets proklamation var præget af, at Ringkøbing var blevet udnævnt til Årets By 1977 Hvorfor det var naturligt at udnævne Varde til ÅRETS NABO BY 1977, men det altoverskyggende forhold var den skammekrog i byen statuen af Frederik den Syvende var endt i ved udvidelse af P-pladserne på Torvet. Pudseforeningen følte, at der med denne flytning var sket et alvorligt løftebrud fra Byrådets

side overfor giverne af statuen 5. juni 1885. Dette forhold blev indgående drøftet blandt de 24 deltagere i foreningens årsmøde 1977 og gav anledning til følgende resolution forfattet af Thyge Clausen:

Pudseforeningen Flisens Venner, forsamlede på 2-års dagen for Vardes udnævnelse til Årets By, efter dens medlemmer med veneration og expertise, og under udfoldelse af passende ceremonier, med behørig anstand har oppudset æresflisen, har vedtaget følgende resolution: Da vi med sorg og vemod har set statuen af grundlovens giver, Frederik den Syvende, der smykkede byens torv, blive fordrevet til et inferiørt opholdssted, fjernt fra folket, hvis kærlighed var hans styrke, vedtager vi følgende: Foreningen, hvis pengemidler er betydelige, idet de med rentetilskrivning overstiger kr. 300,-, anmoder kommunen om at måtte overtage statuen for at lade den opstille på passende central lokalitet midt i byens levende liv. Foreningens medlemmer, der forener et varmt hjerte for byens vel med en alment anerkendt expertise i vedligeholdelsen af monumenter, ja, som netop i samarbejde med Jyllands Posten har udviklet nye kemiske pudsemidler af revolutionerende effektivitet, vil betragte det som en ærefuld forpligtelse at drage omsorg for, at kongestatuens glans kan omstråle byen og dens borgere. Medlemmerne undervurderer ikke de økonomiske byrder, de herved pålægger sig, men føler sig netop gennem disse forenet med deres forgængere, som i svundne dage ydede bidrag til erhvervelse af monumentet. Endelig finder foreningen næring for sin offervilje ved tilliden til, at dens arbejde også vil medvirke til at byens klima ikke stivner i selvhøjtidelighed og humørforladt effektivitetsjagt, men tværtimod bevarer en trohjertet munterhed og varme. At kræve anerkendelse, endsige honorar for denne betydningsfulde indsats, ligger foreningens tanker fjernt; dog så dens medlemmer gerne, at foreningens festplads blev smykket med flagarrangementer som dem, kommunen har etableret ved administrationsbygningen og på Torvet.

Varde, den 24. maj 1977

Denne resolution blev underskrevet af 24 medlemmer af Pudseforeningen, heraf 6 byrådsmedlemmer, af disse var Sv. Aa. Hansen, Kr. Ditlevsen, Helle Grell og Birkedal-Salborg tillige medlem af økonomiudvalget. Resolutionen blev sendt til Byrådet, der allerede i Økonomi-

udvalget den 6. juni behandlende vores anmodning om køb af statuen for at få den frem i byens liv igen. Økonomiudvalget kunne dog ikke umiddelbart tage skridt til et salg, som borgmesteren sagde: "man kan ikke sælge en gave", sagen måtte naturligvis udvalgsbehandles, hvorfor vi den 16. juni modtog et brev fra Bygnings- og byplanudvalget ved formand Knud Raunkjær, der havde besluttet at afholde et offentligt møde den 27. juni om Torvet og Sct. Jacobi Kirkes omgivelser. På mødet ville historikeren H. K. Kristensen holde et foredrag om Frederik den Syvende og stadsingeniør Holger Pedersen forelægge planerne for renovering af kirkens omgivelser. I anledning af mødet arrangerer Byhistorisk Arkiv en lille særudstilling om emnet "Torvet, Kirken og Kongen".

På det følgende avisudklip fra Ugebladet 22. juni 1977 kan man se Torvets parkering helt op til kirken og langs Handelsbanken.

Torvepladsen - hvad skal der ske med den?

Parkeringen på Torvet var total og Frederik den Syvende var i fremskridtets hellige navn flyttet om bag kirken, så vores "resolution" fandt virkelig gehør hos mange borgere. I den offentlige møde deltog flere end 50, alt hvad der kunne være i Byrådssalen. Efter oplæggene var der fri debat, hvor der var en stærk stemning for ønsket om at få kongestatuen tilbage til Torvet. Der var en livlig debat, hvor mange ønskede Torvet og kirkens omgivelser ændret og hilste de planer der blev gennemgået af Holger Pedersen velkommen og håbede de kunne gennemføres også med en tilbageflytning af Frederik den Syvende.

Aftenen sluttede med at deltagerne drog på en lille aftenvandring i det miljø, hele sagen drejede sig om. Allerede den 6. juli kunne vi i Ugeavisen læse, at Frederik den Syvende er på vej til Torvet igen. Noget var sat i gang ved vor lille forenings resolution – men den 21. juli modtog vi dog en noget nedslående skrivelse fra Økonomiudvalget, der bl.a. skrev "til mødet forelå udtalelser fra såvel Teknisk udvalg som Bygnings- og byplanudvalget, og det fremgår heraf, at man ikke kan gå ind for at statuen af Frederik den VII overdrages til foreningen eller andre. Bygnings- og byplanudvalget finder endvidere ikke anledning til at foreslå, at statuen på nuværende tidspunkt flyttes fra sin nuværende placering. Om dette evt. måtte blive aktuelt ved fremtidig ændring af Torvet, finder man det for tidligt at udtale sig om."

Det var en grundig og kommunal sagsbehandling, vi kunne tage at føle på. Men vi lod os ikke slå ud, vi måtte finde en anden løsning.

Mini-Frederik

Vi var kommet Byrådet i forkøbet. Inden vi modtog denne nedslående meddelelse, havde vi allerede arbejdet med alternativer og fået fremstillet en statue af Frederik Folkekær til opstilling på Torvet.

Den 19. juli 1977 kunne vi så afsløre statuen, som autolakerer/keramiker Harry Andersen havde lavet efter bestilling fra Pudseforeningen, der havde besluttet at investere hele formuen (kr. 300,-).

Afsløringen fandt sted præcis kl. 14.00 og indledtes med at Per Holle blæste til samling, hvorefter Mini-Frederik afsløres efter at følgende vers manende var blevet oplæst:

Harry (Lak) Andersen og Peter Jepsen afslører Mini-Frederik

lad da sløret falde
for Kong Frederiks træk -
lad ham se på alle
muntre, sund og kæk,

her har op vi stillet
midt i solens glans,
ej' et afgudsbillede
men en ærlig mands

Herefter sang de forsamlede Kreilgaards sang til lejligheden:

Mini-Frederiks sang

Bürge Kreilgård, fhv. turistchef i Varde flittig sangskribent, var leverandør i nye ord til en velkendt melodi ("Hen til kommoden og tilbavs igen...") da Torvet i Varde forleden dannede rammen om en højtidelighed.

Melodi: Hen te' kommoden og te'bavs igen....

Venner, I skal høre,
hvad man kunne gøre,
i vor ellers så konservative by.
Frederik var knyttet
til vort torv, men flyttet
blev han for han kunne nemlig ikke kny.
Vi syn's det er odi-
øs, at bag Jacobi
sku' han slænges hen på sine gamle år.
Ved en kamufleret
bunker nu placeret,
ja, og nabo til en gammel kirkegård.
En, to, tre, lige ud og vend,
vi vil have Frederik tilbage.
Han skal stå på vort torv igen,
der, hvor hanstandet har i gamle dage.-

Venner, det forbavser,
at så mange tavs' er
om problemet, særlig da i byens råd.
Man en skitse viste,
hvor man torv forviste
Fred'rik Folkekær, og det var ingen dåd.
Een og hver dog vidste
at det var det sidste,
som vi borgere i vores tanker har.
At vor grundlovs giver
nu på Torvet bliver,
skulle ikke vente på et gunstigt svar.
En, to, tre, lige ud og vend,
vi vil have Frederik tilbage.
Han skal stå på vort Torv igen,
der hvor han standed har i gamle dage.

En miniature,
som en ouverture
til den store flyttedag vi stilled op.
Han skal stå i solen,
ikke foran skolen,
det er vores mening, det er ikke pop.
Gerne vi bekender,
vi er »Flisens venner«,
også Frederiks, det kan I stole på.
Om af spurve stribet,
foran kirkeskibet,
skal vi nok ham pudse, hvis vi ellers må.
En, to, tre, lige ud og vend,
vi vil have Frederik tilbage.
Han skal stå på vort Torv igen,
der, hvor han standet har i gamle dage.-

Kendte vardensere som K.P.H.Møller, Birkedal-Salborg og Carl Gustav Levring sang for – og så var det bal forbi. Nu havde Torvet atter en statue af Kong Frederik den Syvende. I Ugeavisens reportage kunne man læse "når politiet uofficielt var til stede, var det formentlig fordi demonstrationen nok var anmeldt, men demonstranterne havde ingen helt rigtig tilladelse til den lille happening". Derfor blev Mini-Frederik, som Harry Andersens værk nu kaldes, straks efter flyttet til Turistkontoret, hvor turistchefen Inge Vad Wodskou nu hver morgen og aften beder stærke mænd hjælpe Mini-Frederik til henholdsvis dagslys og natlogi. Mini-Frederik tåler ikke som Maxi-Frederik det danske vejrlig – endnu en grund til, at Flisens Venner stadig håber på byrådets bevågenhed".

Også Jyllands-Posten havde en fyldig reportage den 21. juli 1977:

Frederik Folkekær på sin rette plads på torvet i Varde. Fra afsløringen ses til venstre formanden for Flisens Venner, kontorchef Peter Jepsen, og til højre, Frederiks skaber, Harry Andersen. *Foto: Børge Kjær*

Frederik 7 sat på plads igen

VARDE — Der er grænser for, hvad selv kommunalbestyrelsesmedlemmer kan byde Frederik den syvende, mener Flisens Venner i Varde og mange andre i byen med dem. Så da bystyret i 1974 flyttede en statue af Grundlovens giver fra sin rette plads på byens torv til en plads ved skolen, gav det anledning til mange planer, hvoraf nogle nu er fuldført. Frederik Folkekær har igen fået plads på torvet, om end i en noget anden udgave end den tidligere.

Uden om alle kommunale overvejelser i en række udvalg og forslag til centerplaner, der en gang hen ad efteråret skulle give en løsning på bl. a. det prekære problem med kongens plads i samfundet, har autolakerer Harry Andersen, Varde, der også virker som kræmiker, fremstillet en ny statue, som blev afsløret på kongens rette plads på torvet.

Tidligere har et borgermøde afsløret en stor interesse for at få den gamle statue flyttet tilbage igen, men den tanke skal først igennem maskineriet for en centerplanlægning, inden den kan føres ud i livet. Det er svært at vente på for de rette monarkister i Varde, og derfor sendte Flisens Venner allerede i maj en resolution til bystyret med anmodning om tilladelse til at købe kongestatuen for at føre den frem af sin tilbagetrukne tilværelse med bl. a. kirkegården som nabo. Men det kunne der ikke blive tale om, svarede bystyret efter lange overvejelser. Derimod forbeholder Flisens Venner sig ret til at pudse kongen, hvis han i kraft af fuglelivet ved kirken skulle blive lidt stribet på sin plads.

Med disse udsigter opstod tanken om at skaffe en ny statue af kongen. Det skete ved den årlige ceremonielle pudsning af Æresflisen, skænket byen, da Jyllands-Posten kårede Varde som Årets By. Harry Andersen gik i gang og statuen kunne afsløres med trompet-fanfare og en til lejligheden af den tidligere turistchef Birge Kreilgaard forfattet vise. Selvfølgelig på melodien »Hen til kommoden og tebavs igen«.

Den lille ny Frederik har dog kun fået en kort karriere på torvet i første omgang. Truet af hærværk som han er, er han flyttet til turistkontoret, som vil sørge for et sikkert nattely.

Mini-Frederik kaldt hjem efter hærværk

Mini-Frederik – ministatuen, der blev opstillet på Torvet i Varde for at fremprovokere Maxi-Fredriks tilbagekomst – har forladt sin residens: "Jeg har taget ham hjem. Grundloven blev revet i stykker, og den er jo ellers flosset nok endda og også hans tommelfinger rev folk

i stykker. Nu er han restaureret, og så vil han kun blive "udlånt" ved særlige lejligheder" siger skaberen, keramikeren Harry Andersen, Varde. Harry Andersen har indtil videre afslået flere smigrende tilbud om køb af mini-statuen. Så længe den rigtige statue af Frederik den Syvende ikke er opstillet på Torvet, skal politikerne ikke føle sig sikre på, hvad Mini-Frederik vil blive brugt til. "Flisens Venner", der nu ejer statuen, overvejer f.eks. at stille Mini-Frederik foran administrationsbygningen som skamstøtte.

Mini-Frederiks videre "liv" blev kort, under et indbrud hos Mini-Frederiks far, Harry Andersen blev den udsat for hærværk og eksisterer ikke mere.

Hvad der siden hændte efter kampen om Frederik folkekær

Borgmester Chr. Nielsen hilste Frederik VII velkommen tilbage til Torvet efter en halv snes års fravær.

Vestkysten 7.12.1984.

Frederik VII vendt »hjem« til Varde Torv

Han blev hilst velkommen med smukke ord, gode ønsker og en buket roser

VARDE - Med ryggen mod det gamle rådhus står Frederik VII nu atter og skuer ud over Varde Torv.

Da han blev sat på sin nye plads torsdag formiddag, var de nye omgivelser ikke fremmede for ham. Han vendte faktisk »hjem« efter en halv snes år lidt uden for torvet.

Igennem årene har flere talt for, at han skulle tilbage til torvet, og kunstudvalget fandt frem til pladsen foran rådhuset. I et samarbejde med teknisk udvalg blev de to p-pladser op til vejen mellem kirken og rådhuset gjort klar til modtagelsen.

For et par dage siden blev han fjernet fra sin hidtidige plads. Han blev kørt til markedshallerne til en renovering. Det var bl.a. nødvendigt at tappe den gamle zink-skulptur for vand. Vandet var opsamlet i kanten af frakken og kunne ikke selv komme derfra.

Det er der nu rådet bod på. Skulpturen er faktisk blevet drænet, så regn i de næste mange år

ikke skal tynge den.

Det var Falck, der sørgede for at sætte Frederik VII på plads på den tunge sokkel, som allerede var placeret.

Ved hjælp af en kranvogn, en kurvevogn og nogle kyndige hænder lykkedes det uden slinger i valsen at få skulpturen placeret øverst på soklen, hvorefter den kunne boltes fast.

Det var formanden for kulturudvalget Betty Carstensen, der holdt »velkomsttalen«.

-Siden hin grundlovsdag i 1885 har Frederik VII vogtet Varde torv, hvor udviklingen er gået fra kræmmermarkedernes tid til bilparkering.

-Han står der som udtryk for den vestjyske befolknings demokratiske indstilling. Sådan blev det beskrevet for mange år siden. Man kunne også sige, at han er et symbol på den måde, vestjyderne løfter i flok. Man skillinger sammen efter evne og når et mål.

-Netop det, at så mange har ydet en indsats den gang, man rejste statuen af Frederik VII, har nok skabt grobund for alle de tanker, man har tillagt ham på den ene eller anden måde i årene tilbragt borte fra torvet.

-Derfor er det mit håb, at det vil glæde mange, at Frederik VII nu igen kan skue ud over Varde torv - fra en anden plads, ja, men en plads på et torv, som forhåbentlig i al fremtid vil være vor bys kerne, sagde Betty Carstensen og lagde en buket roser for Frederik VII's fødder.

Knud Raunkjær nævnte, at Frederik VII har stået bag torvet i ca. 10 år.

-Men han har aldrig set ud til at være ked af det. Han har altid set glad og fornøjet ud, fordi det har ingen hast for den, der tror. Og han har altid været overbevist om, at han nok skulle komme tilbage til torvet.

-Han kan nu atter skue ud over provinsens smukkeste torv - måske. Det, der kan siges om Frederik, kan også siges om torvet. Det skal nok en gang gå op for byrådet, at der ligger en opgave i at gøre det helt rigtige for torvet.

-En skønne dag vil byrådet sikkert lave en arkitektkonkurrence vedrørende torve-området, og i de planer vil Frederiks placering også komme til at indgå.

-Det har ingen hast for den, som tror, og jeg tror på, at vi nok skal få et meget smukt torv, sagde Knud Raunkjær.

Borgmester Chr. Nielsen takkede kunstudvalget for at have taget initiativ til en flytning af statuen og fulgte tråden fra Knud Raunkjær op.

-Vores tidligere statsminister Erik Eriksen sagde engang, at vi skal værne om Varde Torv, og at vi aldrig må fjerne de toppede brosten.

-Det er da meget muligt, at vi skal have sagkyndig bistand til en udformning af torve-området, men jeg tvivler nu på, at det bliver nødvendigt med en arkitektkonkurrence, sagde Chr. Nielsen.

Falck sørgede for, at Frederik VII kom til at stå sikkert på sin sokkel foran det gamle rådhus. Et svært tov forsvarligt bundet omkring statuen sikrede, at svæveturen fra Falcks kranvogn til soklen foregik uden slinger i valsen.

Vestkysten 7.12.1984.

Kampen var endt med våbenstilstand som varede i 7 år indtil 1984, i forbindelse med endnu en renovering af Torvet vendte Frederik den VII tilbage, dog ikke på sin plads midt på Torvet, men tæt op ad Rådhuset, hvor han står i dag. Men ønsket om at få statuen tilbage til dens gamle plads midt på Torvet med et passende anlæg omkring statuen næres stadig af mange vardensere.

Æresflisen

Pudseforeningen Flisens Venner afholdt sin sidste pudsning den 24. maj 1978. 1978 var året hvor Varde sommerspil så dagens lys, forestillingen var JOMFRUBURET, hvilket gav Pudseforeningen anledning til at medvirke til omtale af sommerspillet, der skulle have sin første forestilling på friluftsscenen en måned senere, alle kræfter skulle sættes ind i markedsføringen. Vi havde derfor inviteret tre af jomfruerne til at pudse Æresflisen, efterfølgende proklamerede Pudseforeningen Varde som *Årets Jomfrubur 1978.*

Pudsningen fik som tidligere fin omtale.

Jomfru pudsede æresflise

VRADE — Blandt 250 forretninger i Varde skiller en enkelt sig ud, for der findes kun den samme af den art herhjemme. Officielt hedder den Flisens Venner — en håndfuld mennesker, som en gang årligt tropper op for at pudse den bronceflise, der er det synlige tegn på Vardes tidligere kåring som årets by af Jyllands-Postens læsere.

Den skelsættende begivenhed blev erindret tidligt i går, da Flisens Venner havde alliereret sig med en håndfuld jomfruer. Pudseformand, kontorchef Peter Jepsen, afskår en enhver utidig bemærkning om forholdet fluer og jomfruer, da han sølvelsesfuldt mindede om, at målet var at friske flisens saltbetrængede udseende op. Ført sin hvide handske smurte han flisen ind, mens jomfruerne efter tur fik æren af selve pudsningen.

Flisens Venner har nu i tre år formået at samle tropperne til pudsningen, men belønningen for trofasthed udeblev da heller ikke, for der blev tid til et par af de små sorte, før venner lede til dagens dont.

Finch.

Pudseformand, kontorchef Peter Jepsen (tv) påser, at jomfruen, Marianna Petersen, får glansen genskabt på æresflisen i Varde. (Foto: B. Kjær)

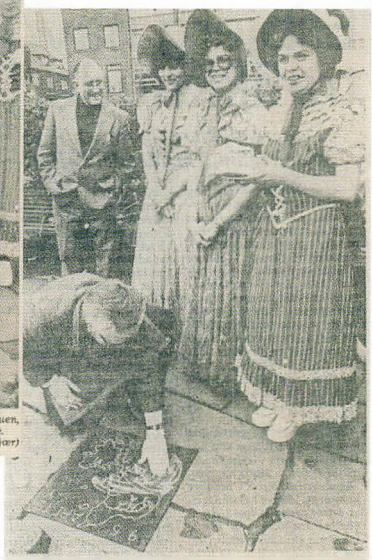

JOMFRUERNE PUDSEDE - Pudseformand Peter Jepsen havde indskrevet ikke færre end 3 jomfruer til at hjælpe sig, da «Flisens Venner» onsdag - på årsdagen - traditionen tro samledes for at pudse og polere Vardes æresflise på Skansen. De 3 - Marianna Pedersen, Irene Albrechtsen og Elsebeth Iversen, medvirkede alle i 7-kantens Jomfruburet, og mødte op i den helt rigtige operetteromantik med lange kjoler og store hatte anno forrige århundrede. Den højtidelige begivenhed, der kontant resulterede i, at æresflisen blev blank i hvert tilfælde lige omkring Varde, blev indledt af afsluttet med afsyngelse af den specielle «pudsesang», der er forfattet af Børge Kreilgård. - På billedet pudser pudseformanden for, mens de 3 jomfruer venter på det bliver deres tur. Blandt tilskuerne var forstander Einar Hirkedal Salborg.

Købstadsjubilæet 1992

I forbindelse med Vardes 550 års købstadsjubilæum genoplivedes Pudseforeningen for en enkelt pudsning af Æresflisen den 24. maj 1992.

Æresflisen på Torvet

I 2005 blevet Æresflisen flyttet til en plads foran det gamle Rådhus i forbindelse med den seneste renovering af Torvet.

Årets Vardenser

Pudseforeningen er nu helt hensovet, flere af dens stiftere er ikke mere, derfor er det en glæde at konstatere at Æresflisen nu holdes pudset og poleret af Årets Vardenser ved en lille højtidelighed i forbindelse med kulturnatten. Pudsningen afsluttes som i Pudseforeningens dage med bakskuld og en kaffepunch.

Flisens venner

VARDE: Da Varde i 1975 blev årets by, nedlagde man en messingflise på Skansen, og en forening, som kaldte sig "Flisens Venner", påtog sig at sørge for pudsningen en gang om året under stor festivitas. Men efter et par år var det så som så med pudsningen. Nu er traditionen genoplivet. I anledning af byens 550 års jubilæumsdag er foreningen igen i arbejde. Og formanden Peter Jepsen kom på hårdt arbejde, da han skulle i gang med pudsecreme og knofedt. Foto: René Hollmann.

Ude og Hjemme 10. juni 1992

Peter Jepsen, daværende formand for Varde Handelsstandsforening og Pudseforeningen Flisens Venner

En god oplevelse

Af Per Høst-Madsen, Ansager

Turist går på bar og kommer hjem med en pacemaker

Under journalist Per Høst-Madsens besøg i Hovedgård hos storyteller, Helle Slottved, besluttede parret på en ganske almindelig torsdag at tage på indkøb i Horsens. De parkerede på Svanetorvet og gik ned til hovedgaden, og den hedder i Horsens Søndergade. De gik først på indkøb, hver for sig, siden mødtes de og gik klokken ca. 14 ind på den GranBar, der ligger på venstre hånd, hvis man starter fra banegården. De bestilte hver en mellemstor cafelatte og Per noget franskbrød, aioli og pesto og anbragte sig så i det smalle lokale på nogle høje barstole helt bagerst i lokalet ved et hyldelignende bord bygget ind i væggen.

Hjertekardiogram trådløst til Skejby

Helle bemærkede, at Per pludselig blev fjern i blikket, tabte bestikket og et øjeblik efter væltede ned ad barstolen og Helle fortæller: - Jeg nåede lige at gribe ham og tage af for hovedets stød mod gulvet. Han var imidlertid hurtigt klar igen, og en gæst hjalp mig med at få ham på højkant, og samme gæst ringede også efter en ambulance. Bardamen reagerede resolut og var i det hele taget yderst hjælpsom. I mellemtiden var Per kommet helt til sig selv. Han nåede at spise resten af de grønne oliven, han havde fået serveret sammen med sit franskbrød, inden ambulancefolkene gjorde deres entré i baren. - Jeg gik selv ud til ambulancen, beretter Per og fortsætter: - Så snart vi var kommet derud blev jeg placeret på en båre, og der blev knappet op til mit bryst, hvor en række ledninger blev sat fast, og jeg fik ligeledes ledninger sat fast på mine blottede ankler. Inden ambulancen havde kørt så meget som en meter, røg et hjertekardiogram trådløst afsted til hospitalet i Skejby. Umiddelbart efter ringede et af ambulancefol-

kene til Skejby og fik besked på, at køre mig til Horsens Sygehus til observation, og det gjorde de så.

Nabohjælp er dobbelt hjælp

Vel ankommet til Horsens Sygehus blev jeg iført hospitalstøj, undersøgt af to læger i løbet af eftermiddagen og aftenen, og mellem klokken 22 og 23 blev jeg overført fra akutmodtagelsen til hjerteafdelingen, hvor jeg fik en seng i et behandlingsrum, en enestue kan man godt kalde det. Den næste dags morgen blev jeg flyttet ind på en to sengs stue, hvor der i forvejen lå en hyggelig og hjælpsom patient. På brystet fik jeg ved modtagelsen på afdelingen klistret et overvågningsudstyr, som trådløst sender besked om hjerterytmen til en elektronisk tavle, som sidder i alle stuer på hjerteafdelingen, og hvor lægerne og patienterne i lyd og billeder følger med i, hvordan det står til med hjertefunktionen. Helle Slottved ringede til ægteparret, som hun var nabo til i Hovegård. De ankom i bil til Horsens Sygehus, afhentede min bil på Svanetorvet og kørte samtidig Helle hjem til adressen i Hovedgård ved 21 tiden. Fredag over middag ankom Helle med min bærbare computer, og et 15 årigt barnebarn, som også var på besøg, gik ned i receptionen og fik en kode, og et kvarter efter havde hun sørget for, at jeg var på nettet. Jeg havde nogle ting som jeg skulle ordne for Varde Sommerspil, som jeg er pressechef for. På intet tidspunkt under min indlæggelse og i hele forløbet følte jeg mig syg eller utilpas, og det gjorde de andre patienter på hjerteafdelingen tilsyneladende heller ikke. Det lykkedes mig at finde en patient, der havde den samme smartphone, som jeg, og han lånte mig laderen. De fleste patienter på hjerteafdelingen hentede selv deres mad i madudleveringen ude på gangen og alle patienterne var søde, rare og hensynsfulde med en enkelt episode, hvor en nyindlagt patient en nat var larmende i en kort periode.

Skejby og to Panodil

I løbet af de næste dage var jeg til røntgenundersøgelse af lunger og ultralydsscanning af mit hjerte. Jeg gik selv til og fra de forskellige undersøgelser ifølge med en sygehjælper. Læger, sygeplejersker ja, hele personalet på Horsens Sygehus skal have ros for deres medmenneskelighed og behandling af patienterne. Den var enestående. Resultatet af

undersøgelserne mundede alle sammen ud i, at en læge kom og fortalte mig: - Skejby har tilbudt dig en pacemaker! Allerede på tonefaldet kunne jeg høre, at det var nok noget jeg skulle tage imod med kyshånd, og det gjorde jeg så. Alle undersøgelser viste, at jeg var besvimet på Gran-Bar, fordi mit hjerte ind imellem slog for langsomt, så jeg ikke fik blod nok til hjernen og derfor besvimede. Det ville en pacemaker hjælpe på. Den skulle sætte skub i hjertet, når det slog for langsomt.

Nok en besvimelse

Tirsdag morgen kørte en ambulance mig til Skejby på en båre med alt hjerteudstyret påklistret. Vel ankommet til Skejby blev jeg anbragt i en vidunderstol, som man skulle have gået på teknisk skole for at kunne manøvrere. Den kunne hæves og sænkes i flere forskellige afdelinger blandt andet kunne den også bringes til vandret, som en seng, så den nøjedes jeg med at sidde i - i den stilling, den nu tilfældigvis havde. Klokken 11 fik jeg to stk. Panodil tabletter og kl. 12 blev jeg kørt ind på operationsstuen samtidig med at rengøringsholdet efter den sidste operation kørte ud. Jeg blev lokalbedøvet, og det var det mest smertefulde ved den operation. Resten mærkede jeg ikke noget til. Jeg oplevede ovenikøbet det intermezzo, at en praktikant besvimede midt i det hele over, at se på min operation. Klokken 13 blev jeg kørt ud af operationsstuen og indtog igen vidunderstolen, hvor jeg blev observeret med hele overvågningsudstyret på. Kl. 16 kom der en taxa og hentede mig. Jeg gik selv ud til taxaen uden overvågningsudstyr og blev kørt tilbage til Horsens Sygehus på passagersædet ved siden af chaufføren.

Juleafslutning i Horsens Soroptimistklub

Den næste dag, om onsdagen, blev jeg udskrevet med en brun kuvert med 8 Panodiler og en formaning om, at jeg kun måtte tage to hver fjerde time. Efter have spist den formidable frokost Horsens Sygehus altid serverer med for eksempel æggemad med rejer, dyrlægens natmad, grøn salat, en lun ret, blomkålsgratin, pandestegt rødspættefilet dertil mindst seks forskellige slags juice, te og kaffe, for slet ikke at tale om morgenmaden med de samme drikkevarer, lyst og mørkt franskbrød, rundstykker, rugbrød, blødkogt æg, tre slags skæreost og 7 forskellige slags smøreost, syltetøj, forskellige slags ymer og havregryn.

En god oplevelse

Efter at have spist morgenmad og frokost blev jeg kørt i taxa til Hovedgård til min veninde, Helle Slottved, som samme dags aften i sin egenskab af storyteller skulle optræde på Hotel Danica i Horsens for Horsens Soroptimistklub i anledning af foreningens juleafslutning. Vi blev afhentet kl. 18.30 og kl. 19 sad vi bænkede i et af hotel Danicas mødelokaler og spiste julefrokost med alt dertilhørende plus to Panodiler sammen med ca. 50 kvinder, hvor jeg var den eneste mand.

Helle Slottved fortalte et af sine egne eventyr, som handlede om heste og et fra sagnkredsen omkring Kong Arthur. Det, hvor han oplever, at få svar på spørgsmålet: Hvad er det kvinder ønsker sig overalt i verden? Sidstnævnte beretning vækker altid jubel. Soroptimisterne var ingen undtagelse. Kl. 22 blev vi kørt hjem til Hovedgård. Efter et par dages rekreation kørte jeg hjem til Ansager, hvor jeg fik skiftet plaster på lægehuset og efter 10 dage fik taget stingene, en oplevelse i Horsens og en pacemaker rigere. Og vel at mærke: En oplevelse, jeg ikke ville have været foruden, med alle de pragtfulde mennesker, jeg mødte, i Horsens Kommunes behandlingssystem.

Barnebarnet, Freja som klarer forbindelsen til internettet. Per Høst-Madsen i færd med at løse opgaver for 7-kanten på computeren.

1. del af kommunalbestyrelsen 1974-1978 Varde Kommune.

Tilfældigt i Varde byråd

Af Jens Astrup Madsen, Varde

Primo august 1972 fik jeg en opringning af revisor Ole Schmidt, daværende kasserer i Varde Gymnastikforening – VG, som spurgte om det ikke ville være en god ide, at jeg gik med i en arbejdsgruppe til fordel for et kommende fritidscenter i Varde. Som nystartet indehaver af JM Sport i Kræmmergade, kunne jeg ikke modstå den udfordring der lå i, at medvirke til en løsning, på de trange vilkår idrætten havde nede på Pramstedvej. Det sagde jeg ja til, hvilket Ole Schmidt nok også havde luret. En hel del gange senere hen ad vejen, var jeg lidt træt af min beslutning. Men når jeg i dag 42 år efter, står ude ved fritidscenteret på Lerpøtvej, og ser på hvad byen har derude af faciliteter, så er jeg da lidt stolt af, at har været en del af de mange som medvirket dertil. Træningsbaner – omklædningsrum - Sydbank stadion med lounge til Varde I.F' s Erhvervsklub. Dobbelt hal – bowlinghal – svømmehal – klublokaler – tennisbaner – Beachvolley – cafeteria og motionscenter. Sidst og ikke mindst den nye kunstgræsbane som jeg også deltog aktivt i, med at samle sponsorer til.

Efterfølgende en afskrift fra det første mødereferat i udvalget.

På bestyrelsesmødet i DSI – (De Samvirkende Idrætsforeninger i Varde Kommune) i Vardehallen, den 12. aug. 1972 vedtog man, at nedsætte et udvalg til varetagelse af idrættens interesser i et kommende fritidscenter.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Prokurist Helge Mørch, Varde Tennis Klub
Assurandør Carl Frandsen, Varde Hallen
Stationsleder Viggo Schantz, De Samvirkende Idrætsforeninger
Sportshandler Jens Astrup Madsen, Varde Firmaidræt
Pr. Løjtnant Benny Nielsen, Varde Atletklub
Mejeribestyrer Asger Enevoldsen, Varde Gymnastikforening
Lagerchef Niels Koop, Varde Boldklub

På bestyrelsesmøde i DSI, den 30. april 1973 vedtog man, at foreslå Niels Koop at blive formand for fritidsudvalget, da han ikke havde ønsket, at være medlem af DSI's bestyrelse.

I tiden som er gået siden udvalget er nedsat, skal jeg her kort give et rids over aktiviteterne, som mere detaljeret er nævnt på de næste sider. Det var i udvalget klart, at man måtte prøve at holde sagen varm ved forskellige arrangementer, som så ville give omtale i pressen og annoncerne ville gøre opmærksom på, at nogle interesserede sig for sagen og der ville samtidig blive indsamlet penge. Der er afholdt flere møder i fritidscenterudvalget og med udvalget for fritidsaktiviteter og resultatet af møder er, at man nu har peget på en eventuel placering af center på hjørnet af Ndr. Boulevard på Lerpøtvej, men med en eventuel dyrskueplads på sammen område, en løsning man i øjeblikket forsøger at undersøge og lave tegninger af. Senere er placeringen af et motionscenter i den bygning som ligger på området kommet ind i billedet. Der har været besigtigelse af bygningerne og fremlæggelse af tankerne for udvalget for fritidsaktiviteter, hvor man oplyste, at man kunne bruge bygningen som den var, hvis der kom bedre muligheder for afvaskning efter en eventuel tur i motionscenteret. Den mulighed for opsættelse af bruser har man undersøgt og sagen er videresendt til planlægningsudvalget, så den skulle kunne nå, at komme med i byrådsmødet i februar måned.

Er det så et tilfredsstillende resultat vi har nået, kan et fritidscenter forenes med en dyrskueplads og er de penge vi har indsamlet ikke en så lille del af det projekt, som skal få et fritidscenter op og stå, at de ikke kan få betydning? Ja, jeg vil gerne prøve at svare, at om dyrskueplads og et fritidscenter kan forenes vil de planer som kommunen skal fremkomme med nok nærmere give et svar på og pengene skal nok nærmere ses som en begyndelse og jeg tror på, at vi har nået en begyndelse og nu ikke må fortsætte med små nasseri, men vente til vi har et projekt og så begynde med forskellige arrangementer f.eks. husindsamling, tegning af frivillig arbejdskraft og måske et barometer på Torvet, hvor man vil få sit navn på samtidig med at beløbet skrives på så man kan aflæse hvor meget der er indsamlet. Det sidst nævnte skal ses i forbindelse med, at jeg ikke tror vi får noget i den nærmeste fremtid, hvis vi ikke starter på en selvejende institution - Ref.: Helge Mørch.

Efter nogen tids forløb, med mange møder og forskellige aktiviteter i udvalget, måtte vi indse, at uden Varde byråds opbakning, ville

det tage alt for lang tid. De beløb vi samlede ind battede ligesom ikke rigtig. Der skulle meget mere til, hvorfor vi sideløbende skulle se og få politisk indflydelse. Der blev rettet henvendelse til de to store politiske partier i byrådet – Socialdemokratiet og Venstre, om de havde nogle "idrætsvenlige" personer på deres hold, som vi fra idrættens side kunne stemme på? Tidspunktet var velvalgt kort før valget til byrådet 1974 – 1978. Vi havde i udvalget to oplagte kandidater, som begge var villige til opstilling. Niels Koop for Socialdemokratiet og Asger Enevoldsen for Venstre, som begge havde partibogen i orden. Begge partier tog meget begejstret imod forslaget, da begge var kendte personligheder i byen. Alle var glade og vi kunne nu køre en upolitisk kampagne.

Stem på idrætten – med foto af begge vore kandidater Niels Koop liste A. – Asger Enevoldsen liste V. Med det som tema, og selvfølgelig bakket op af læserbreve, skulle det bane vejen for, at de begge blev valgt, således idrætten kunne blive hørt i Varde byråd. Hvad vi ikke lige havde taget i ed, var deres arbejdsgivere. Niels Koop var lagerchef hos Damsgård biler, som stod foran og skulle have deres lagerstyringsprogram skiftet ud med noget nyt. Det mente Poul Damsgård, at han hellere skulle koncentrere sig om, hvorfor fritidscenter udvalget fik den besked, at han måtte trække sig. Gode råd var nu dyre, da vi uden Niels ikke kunne køre den planlagte kampagne. Nogen i udvalget arbejde dog videre med ideen, og en aften fik jeg besøg af Niels Koop og formanden for den socialdemokratiske byrådsgruppe Knud Raunkjær. Hvordan de fik mig overtalt til at tage Koops plads, undrer mig den dag i dag. Men hele udvalget bakkede tanken op, og da det også lå i kortene, at Enevoldsen var det "sikre", til et valg, tog jeg mig jobbet på.

På opstillingsmødet i Socialdemokratiet fik jeg en 8. plads, og med listeopstilling og 5. mand i byrådet, virkede det også håbløst, at jeg skulle blive valgt, men vi kunne køre en upolitisk kampagne. 14 dage efter skulle Venstre have deres opstillingsmøde, men så fik vi i udvalget problemer. Enevoldsen måtte også melde fra til opstilling som byrådskandidat. Vi kunne kun gisne om grunden dertil, men det var nok også, at han hellere måtte passe sit job, og overlade det politiske arbejde til andre? Det betød selvfølgelig vi ikke kunne køre den planlagte upolitiske kampagne, når vi kun havde en kandidat. Men jung-

2. del af kommunalbestyrelsen 1974-1978 Varde Kommune.

N. Chr. Svennesen | Svend Aage Hansen | Leif Grant

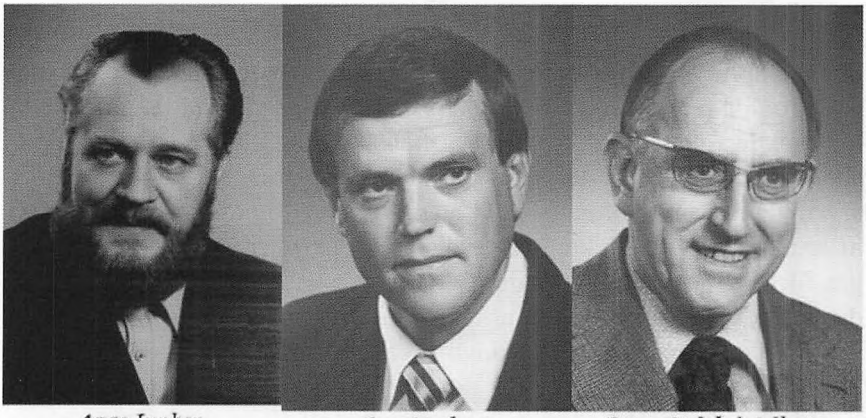

Aage Junker | Jens Madsen | Ejnar Birkdal-Selborg

Knud Raunkjær | Carl Gustav Levring | Sv. Aage Tonnesen

letrommerne må have haft travlt, idet jeg sprang listen og blev valgt ind som nr. 5 på den Socialdemokratiske liste. Det havde jeg ikke ligefrem forventet, og var bestemt heller ikke ovenud begejstret, da der i bund og grund var masser af arbejde i butikken i Kræmmergade.

Varde byråd 1974 - 78

Venstre:
Borgmester gårdejer Christen Nielsen. Ingeniør Kurt Brissing. Gårdejer Kristian Ditlevsen. Husmoder Helle Grell. Gårdejer Niels Aage Kristensen. Pelsfarmer Sigurd Kristensen. Gårdejer Bakken Nielsen. Gårdejer Fritz Pedersen. Major P.E.Ø. Sørensen

Det konservative Folkeparti:
Major N.K. Svennesen.

Det radikale Venstre:
Landbrugskonsulent Sv. Åge Hansen (viceborgmester)

Socialdemokratiet:
Bogholder Leif Grant. Former Aage Junker. Sportshandler Jens Astrup Madsen. Direktør E. Birkedal-Salborg. Erhvervsvejleder Knud Raunkjær.

Fremskridtspartiet:
Arkitekt Carl Gustav Levring.

Da major N.K. Svennesen døde, blev han afløst af Elinstallatør Sv. Aage Tonnesen.

Jeg kom efterfølgende med i Kultur- og Ejendomsudvalget. Kommunen havde tidligere haft et "planlægningsudvalg for fritidsaktiviteter", hvilket nu var blevet ophævet og dets funktioner nu var overgået til Ejendomsudvalget. Allerede i efteråret 1974, blev der sat læ beplantningsarbejder i gang, samt lavet udkast til skitser på såvel dyrskuehaller – træningsbaner – omklædningsrum samt et cafeteria. På arealet lå der tidligere et lille landbrug (i dag Shell tank) som De Samvirkende Idrætsforeninger fik stillet til rådighed som motions-

center. Så var vi i gang, og det allerede to år efter de første møder. Det blev til mange møder og i 1977 kunne vi tage fritidscentret i brug. Det første dyrskue derude blev afholdt i 1976. Det havde også kostet meget arbejde, ligesom jeg også var nødt til og ansætte et par lærlinge Frank Møller i 1974 og Klaus Petersen i 1976. Dog ikke kun på grund af at det politiske arbejde, som tog en del af min tid, men også fordi hele motionsbølgen var med os. Jeg har som sagt nogle gange været lidt træt af min daværende beslutning, men aldrig fortrudt det. Der var også tider i det politiske periode jeg måtte tage nogle særstandpunkter i forhold til partiet, men som Knud Raunkjær sagde til mig ved vores første møde – Er du i tvivl – så stem efter din overbevisning, så vil du altid have det godt med dig selv. Jeg har også mødt nogle mennesker, som jeg efterfølgende lærte og sætte pris på. Bl. a. stålværksarbejder Åge Junker som var i byrådet på samme tid. Han havde nogle retfærdige og meget klare synspunkter. For ham var en skovl en skovl, og en spade en spade. Der blev ikke fejet noget ind under gulvtæppet, og alle vidste hvad han mente.

Stillede ikke op igen til valget i 1978, men det politiske arbejde havde fanget mig lidt, og da jeg 16 år senere fik en opfordring til, at stille op for Venstre, tog jeg udfordringen op. I sagens natur har det da givet, mange spydige bemærkninger. Det blev til to perioder i byrådet samt en periode i Amtsrådet. I perioden 1998 til 2001 havde jeg den store glæde, at jeg som formand for Teknisk udvalg, der stod for byggeriet af Lerpøthallen, kunne overdrage den til Kulturudvalget og alle idrætsudøvere i Varde Kommune. En tidssvarende dobbelthal som nu afløste Vardehallen, nede i Arnbjerg.

Begge gange i mit politiske liv, har jeg lært rigtig mange spændende personer at kende, ligesom det også har givet mig et uvurderlig netværk, som jeg den dag i dag har stor nytte af. Så jeg har egentligt meget at, takke Ole Schmidt for. – Det var også ham der syntes windsurfing så spændende ud, og fik mig med på dette også. Til slut en tak til svoger Jørgen Thomsen, (redaktør af bogen her) som mente det var en god ide, at jeg ligesom min bedstefar Jens Astrup fra Faster, også fik skrevet en kapitel til Vestjydske Fortællere.

NB!

Begge gange jeg har været valgt ind, har der ofte været mange lan-

ge og dræbende møder. Om det er en svaghed eller styrke ved vores demokrati, skal jeg lade andre vurdere. Men ret tit gik nogle i selvsving, med megen ligegyldig snak, hvor det tog lang tid, at komme med en konklusion. Det har været lidt træls og skulle høre på dette. Politikerne skal skrive kort – tale kort.

Fadervor fyldte 56 ord
De 10 bud fyldte 297 ord
Den amerikanske uafhængigheds erklæring fyldte 300 ord
Men EU´s direktiv om eksport af ande æg fyldte 26.911 ord

Jens Astrup Madsen

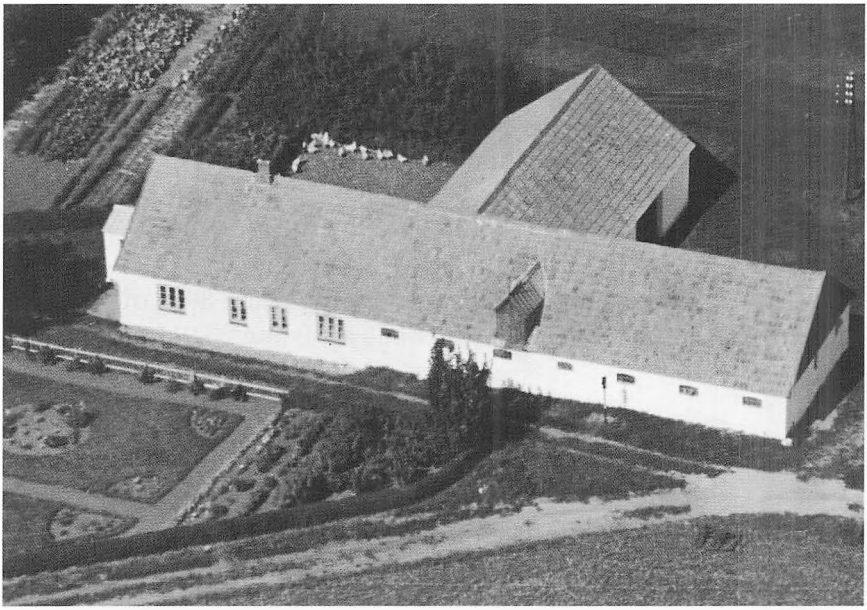

Mit fødehjem i Skringstrup.

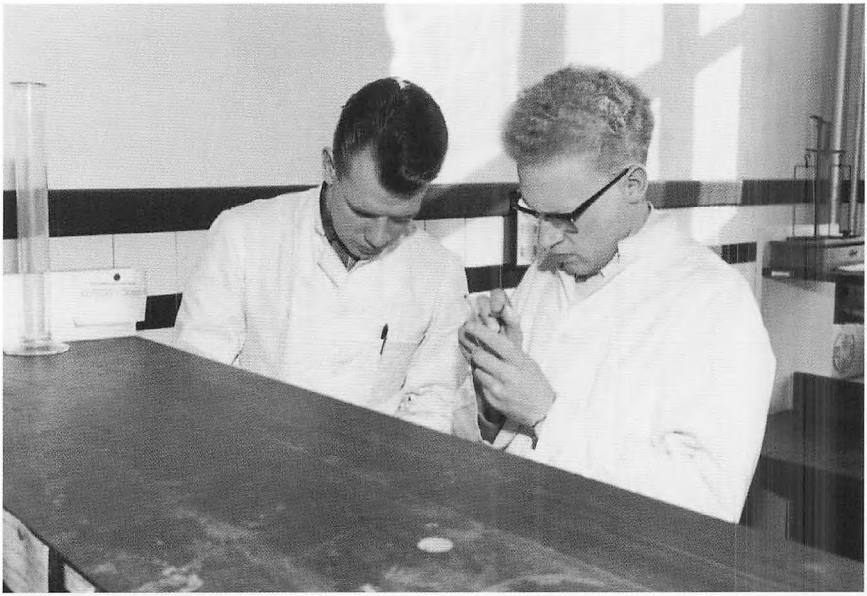

Ladelund Mejeriskole - Den mørke er mig.

Himmerlænderens beretning

Af Evald Jørgensen, Varde

Barndommen og skolegang

Det vil være forkert at sige det er en vestjyde der skriver dette indlæg, da jeg stammer fra Himmerland. Jeg er opvokset på landet, som søn af et landmandspar i Skringstrup en lille flække beliggende ca. 20 km. nord for Viborg. Der befandt mine forældres 20 tønderland sig, og det var så her jeg trådte mine barnesko sammen med en 4 år ældre storesøster og en 2 år yngre lillesøster. Jeg gik i Skringstrup skole, en aldersopdelt skole med 4 klassetrin, hvor 1. & 2. klassetrin gik i skole tirsdag – torsdag & lørdag, og 3. & 4. klassetrin gik mandag – onsdag & fredag. Fra 4. klasse kunne man så vælge at gå i en forberedelsesklasse til præliminærskole, dette foregik på skolen i Skals, en by som ligger ca. 5 km. fra vores landsted, der cyklede jeg så op tirsdage og torsdage i 2 år, hvor vi havde 6 tillægs fag, som ikke fandtes på skolen i Skringstrup. Efter endt afgangsprøve tog jeg så hjem, med tasken fuld af bøger, som skulle danne grundlag for lærdom de næste år i præliminærskole – gerne med eksamensresultat som kunne bruges fremadrettet. Stor var mine forældres frustration over, at jeg så i løbet af sommeren pludselig følte mig skoletræt, og slet ikke ville gennemføre dette skoleforløb. Jeg lod mig ikke overtale, for jeg kunne i stedet komme i lære på mejeriet i Skals, og det ville jeg meget hellere. Min far var tosset, og beordrede mig så til at cykle op til overlærer Højer med de udleverede bøger, det måtte jeg selv redde mig ud af. Trods ihærdigt overtalelsesforsøg, lykkedes det heller ikke Højer at ændre min beslutning. Bøgerne blev afleveret, og jeg cyklede lettet hjem. Senere skulle det vise sig at være en dum beslutning, da jeg på et tidspunkt kom til at mangle eksamenskarakterer i

2 fag, fysik og matematik på højere niveau for at komme ind på Landbohøjskolen.

Aktiv idræt

Der fandtes ikke mange idrætstilbud i Skringstrup. Der var gymnastikhold i forsamlingshuset, men det var en lidt blandet skare med stor aldersspredning, en fodboldbane var der, men ikke nok spillere på de enkelte årgange, så der kunne dannes hold, der var heller ingen net i målene, så der var egentlig ikke ret meget ved at tyre bolden i målet, når man ikke kunne få et net til at blafre. Vi var derfor 3 fra Skringstrup, der hver tirsdag og torsdag cyklede til Låstrup. Der spillede Husmændene fra Borup nemlig, og de havde et juniorhold, som vi kunne komme til at spille på. Vi var fra start godt nok kun drengespillere, men vi var forholdsvis store af vores alder, så det gik egentlig ikke så ringe endda. Når der blev spillet kampe mod nogle nabobyer, foregik ud og hjem på cykel, så det blev ofte til 20 – 30 km., inden det hele var overstået. Fodbold tøjet havde vi med hjemmefra. Med hensyn til træning faldt der en appelsin ned i vores turban. "De omtalte husmænd spillede sig i mesterrækken - den højeste række i JBU. regi". Det betød at de indsatte en minibus for at afhente spillere til træning. Den kørte til slut gennem Skringstrup, hvor vi juniorspillere blev samlet op. Jeg nåede at spille 4 kampe på mesterrækkeholdet, inden en meniskskade i venstre knæ satte en stopper for det. Det var selvfølgelig en ærgerlig mejeribestyrer i Skals, der konstaterede at hans nye elev spillede fodbold for Borup og ikke i Skals, hvor hans egen søn spillede. Den omtalte knæskade betød imidlertid at det blev til meget lidt fodbold i elevtiden på Skals Mejeri. Nogen stor fodboldspiller er jeg aldrig blevet (175 cm.) Det blev lidt serie 4 fodbold i Spørring If – lidt serie 3 fodbold i Farsø IK, og på forskellige hold i Varde G. og senere i Varde IF, hvor det højeste har været kampe i serie 3 for Varde G. En dobbelt meniskoperation i højre knæ, satte en stopper for alt fodbold over sekunda plan.

Uddannelse og arbejdsmarkedet

Som tidligere nævnt kom jeg i lære på Skals Andelsmejeri, den 1. Maj 1955. Der var jeg i 2½ år. Herefter fortsatte jeg elevuddannelsen fra 1. nov. 1957 og et år frem på Esbenhus Andelsmejeri i Mejlby nord for

Århus. Fra 1. nov. og det næste ½ år afsluttede jeg elevtiden på Ladelund Mejeriskole i Brørup. Umiddelbar efter endt skole, gik turen til Jonstruplejren i Ballerup, hvor de første 3 mdr. af 16 mdr`s militærtjeneste ved det danske flyvevåben blev afviklet. Senere kom jeg til Vedbæk, hvor uddannelsen indenfor kontrol & varsling foregik. Rest tiden 11 mdr. foregik i Gedhuslejren ved flyvestation Karup. En loppetjans, hvor jeg købte mig fri, hvis jeg tilfældig havde vagt lørdag og søndag. Jeg tog så til Skals og arbejdede på mejeriet, stort set hver weekend. Det var en Bornholmer, der alligevel ikke kunne komme hjem, der fik 25 kr. for at tage min vagt. Det var mange penge dengang, men førstemejeristen gav mig 200 kr. for de 2 arbejdsdage, så forretningen var egentlig god nok. Efter endt militærtjeneste fik jeg arbejde på Farsø Andelsmejeri, hvor jeg arbejdede de næste 2 år, jeg kunne nemlig først komme på skole for mejeriteknikere 1. sep. 1962. Dette foregik også på Ladelund Mejeriskole i Brørup, hvor de 10 næste måneder skulle færdiggøre den teoretiske del af mejeriuddannelsen. 14 fag skulle læres inden der var mundtlig og skriftlige afslutningseksamener. Så var man "*Mejeritekniker*". Jeg ville egentlig have været videre på Landbohøjskole, men her kom de 2 manglende fag fra præliminærskolen i vejen, og jeg magtede ganske enkelt ikke at læse disse 2 fag op sammen med de 14, jeg var i gang med, selvom jeg forsøgte. Jeg blev nu ansat som førstemejerist på Gedsted Andelsmejeri i Himmerland fra 1 juli 1963, men efter én måned blev der opslået en stilling som forvalter på Varde Andelsmejeri, Nørregade, Varde. Det var for spændende, så jeg sendte en ansøgning til mejeribestyrer Asger Enevoldsen. Efter ganske få dage kom der brev fra Varde, at de gerne ville se mig til en samtale om dette job. Jeg må have gjort et godt nok indtryk, for stillingen var min, hvis jeg var indforstået. Det var jeg, men nævnte samtidig at jeg gerne ville ud af forholdet i Gedsted på en ordentlig måde, så aftalen blev, at jeg tilbød Gedsted at blive 1 mdr., så jeg først startede i Varde den 10. sept. 1963. Tiden i Varde har været én stor udfordring. Som forvalter kom jeg i fokus med det samme, idet det var på dette tidspunkt at mejerisammenlægninger tog til. Så ud over at være kommet på et større konsummælksmejeri, med kørende mælkeforhandlere og distribution af mælk til Varde bys butikker, blev området større og større med indgang af nye leverandører, som der skulle afhentes mælk hos. Ved hver fusion skulle der jo gerne findes ratio-

Varde Mejeri, Nørregade / Nørrevold.

Varde Mejeri, Nørregade / Nørrevold.

naliserings gevinster. Samtidig blev der moderniseret med nyt tappeudstyr, til først klare mælkeflasker, så brune flasker, for at ende med mælk aftappet i papkarton. I stedet for at få leveret mælken på mejeriet i spande, som blev indtransporteret af landmænd med traktor og vogn, og vognmænd som der blev lavet aftaler med, overgik man nu til at køre med tankvogne, så nu skulle vi til at ansætte chauffører, og oprette rutesystemer, så det blev så effektiv som mulig. De mange sammenslutninger i sidste halvdel af 60erne, som var et resultat af at levere dyrlægekontrolleret mælk fra gårdkøletank - denne mælk blev betalt med en højere afregningspris, så forhandlingerne med de mindre mejerier i Vardes omegn gik egentlig forbavsende hurtigt. Forholdene på mejeriet i Nørregade blev imidlertid ret så trange, hvilket resulterede i, at der nu blev diskuteret bygning af et nyt mejeri. Det blev vedtaget, og som de fleste er bekendt med, blev det bygget på Lerpøtvej, og blev taget i brug 1. apr. 1972. Det var en spændende tid, hvor man selvfølgelig ikke stoppede med at fusionere. I min uddannelse syntes jeg at mangle noget indenfor organisation og personaleadministration. Jeg tog derfor merkonomkursus i Virksomhedsorganisation og intern/eksternt regnskabsvæsen som aftenkursus begge af 60 timers varighed på Varde Handelsskole i 1971.

Starten på 1972 foregik dels i Nørregade, og derudover med at sætte sig ind i nybyggeriet, så vi var klar til at modtage og behandle mælk fra dag 1. Der var ligesom ikke plads til fejltagelser, så det skulle klappe, og det gjorde det takket være dygtige og engagerede medarbejdere. Jeg fik fra start af en ny titel som *"Kørsels og distributionsleder."* Der var nemlig nu lavet en samarbejdsaftale med Mejeriselskabet Esbjerg gående ud på, at de aftappede alt konsummælk i Esbjerg. Modsat skulle Vardeegnens Andelsmejeri, som det nu var blevet døbt til, være kærne-central og fremstille alt smør fra begge selskaber. Så mit ansvarsområde blev nu ind transport og fordeling af alt mælk fra landmændene, samt disponering og distribution af konsummælk, som nu blot blev afhentet på mejeriet i Esbjerg. En tilpasning af vognpark og rutenet, samt indkøb af stadig større mælketanke, til stadig større bil chassiser gjorde, at jeg i 1975 tog et kursus i kørselsdisponering på kursuscenter Kolle Kolle, sammen med vores dygtige regnskabschef Henning Nielsen. Vi var nu i stand til lave beregninger på konkurrencedygtige priser ved selv at transportere mælken til København, og

transport af mælk og valle på kontrakt til kondenseringsfabrikker. De sidste fusioner med mejerier skete sidst i 1979, men så bestod Vardeegnens Andelsmejeri også af sammenslutning af 15 mejerier rundt om Varde. De 12 blev stort set stoppet med det samme, mens kun mejerierne i Varde – Nordenskov og Tistrup fik lov at køre.

Den årlige samlede mælkemængde som blev indvejet og behandlet på de 3 anlæg var 148 mill. kg. Da jeg startede på Varde A/M i Nørregade i 1963 var tallet her ca. 10 mill. kg. Konkurrencen på mejeriområdet var benhård, idet der blev sammenlignet selskaberne imellem, derfor var målet for mig i alle årene *"Altid bedre end M/S Danmark & M/S Esbjerg?"*, målt i øre pr. kg. transporteret mælk, hvilket betød at der som minimum altid skulle udrangeres mindst en tankvogn hvert år, hvilket i runde tal var en besparelse på ca. 1 mill. kr., så gik det ikke helt galt. I 1986 skete der så det, at bestyrelsen i Mejeriselskabet Danmark kom med et fusionstilbud til Vardeegnens Andelsmejeris andelshavere. Et tilbud der betød at vore leverandører ville blive betalt med et ret så stort ekstra øre beløb pr. kg. mælk, så vidt jeg husker de næste 4 år, et tilbud som var umulig at matche, så enden blev fusion 1. okt. 1986. Med dette ophørte aftalen også med *Kløvermælk* og Mejeriselskabet Esbjerg, og distribution af konsummælk fra Varde. De måtte nu drikke *Danmælk*. Jeg skulle pludselig forklare min omgangskreds, nu var det ikke så dårlig mælk, der kom fra den kant, så nu måtte de godt købe Danmælk og forbigå Kløvermælk. De næste 10 år var turbulente, med masser af nye udfordringer – i flæng kan nævnes forsøg med tre akslede indsamlingsvogne med større tanke (14 tons), overgang til hver anden dags afhentning, nyt logo til *MD Foods*, og kun indkøb af tre akslede biler. I 1989 var 2100 (58%) landmænd overgået til hver anden dags afhentning, samtidig blev der kørt forsøg med 4-akslede tankvogne (20 tons). Forsøget gik godt, så fik vore tankvogne en aksel mere påbygget, og der blev kun indkøbt i den størrelse, samtidig med forbedredes pumper med større kapacitet. I 1992 /1993 blev der lavet en samarbejdsaftale med Kløvermælk på bl.a. mellemtransportområdet. Et forsøg med nat indsamling på Sjælland blev droppet, men den spæde start på økologisk mælk og separat indsamling begyndte.

1994/1995 var JUBI-ÅR (25) for MD Foods, start på montering af dataopsamlingsudstyr i tank-vognskabinerne og på mejerierne.

1995/1996 var der store investeringer i nye tankvogne, og forsøg med aftenafhentning, samtidig med fik jeg udvidet kørselsområde til nu at dække Varde/Nr. Vium. I 1996/1997 blev Hjedding A/M tilsluttet, med store besparelser på kørselsområdet til følge, der var nu ingen lommer i området, hvor der blev kørt imellem hinanden. 1997/1998 fik jeg udvidet mit arbejdsområde, så jeg nu også var behjælpelig med Mellemtransport-planer (okt. 97 - maj 99), samtidig med, at der var stor fokus på pumpehastigheder /l everandørforhandler samt nat indsamling af friskmælk. I 1999 kom så den store hurdle *Fusion med Kløvermælk* pr. 6. juni 1999. Kørselsområdet blev udvidet, så jeg nu skulle planlægge afhentning af mælk i et område fra Ribe i syd - Vejen i øst ca. lige linie til Ikast og sluttelig ud til Nissum bredning. Jeg blev fritaget for Mellemtransport som før nævnt 1. maj. Det blev et onemann show. Idet min medhjælper til den nye ruteplanlægning gik ned med stress. At jeg ikke også gjorde det, var et under, for kæmpekort af områder jeg jo af gode grunde ikke kendte så godt, hang på alle vægge på mit kontor, samtidig flød mit bord med adresselister og skemaer med aktuelle mælkemængder ved de enkelte nytilkomne landmænd. Stuebordet derhjemme var ikke ryddet i en måned, da dagtimerne ikke slog til, så det kørte både dag og nat. Når jeg endelig gik til ro kunne jeg ikke sove, hele molevitten kørte i en pærevælling. Med uvurderlig hjælp fra engagerede chauffører i alle områder, kom der et godt resultat ud af det, selvom de store omlægninger betød en mandskabsreduktion på 10 mand. Efter 6. juni kunne jeg igen sove om natten. Året fortsatte med øget nat indsamling, øget øko indsamling, montage af registreringsudstyr i de overtagne kløver biler, samt stor fokus på leverandør forhold (omregnings-faktor 1 liter mælk vejer ca. 1,03 kg.) Mælken måles ind i liter, men afregnes i kg. efter en faktor 1,02, så med de store pumpehastigheder var det vigtigt, der ikke blev målt falsk luft med, idet det hurtigt ødelagde nævnte faktor med betaling af for mange kg. til følge.

Arla Foods blev en kendsgerning efter aftale med svenske Arla i 1999/2000, der var stor stigning i øko produktion, samt afhentning af 24 timers mælk, nu også forsøg på indsamling af mælk med trækker/trailer (tankstørrelse 32 tons), hvilket bl.a. indgik i ny 5 års strukturplan i Arla Foods. 2001/2002: Kørselsområde Varde nedlægges og alt indvejning af mælk stopper i Varde marts 2002.

Garagen flyttes til nyt kørselscenter i Nr. Vium okt. 2002. Desuden overgang til mælkeindsamling i døgndrift ligeledes fra okt. 2002, samtidig med kun at køre med 32 tons biler. Hele omlægningen betød mandskabsreduktion fra 44 til 30, idet outsourcing til fremmede vognmænd var blevet en ny trend. Her i området blev alt mælk syd for hovedvej 1, nu kørt på 3 døgnruter af en vognmand i Gørding til alles tilfredshed. Han skulle jo også bruge chaufførør, så han valgte klogelig at ansætte af vores dygtige stab. (Forhandlingsudvalg / personlige samtaler m.m. med resten lykkedes uden afskedigelser, idet mejerierne i området var villige og kunne indsluse de resterende. Et par valgte dog at stoppe og søge efterløn uden pres fra vor side. 2002/2003: Ny titel "*Senior kørselsleder / Nestor*". Det nye indsamlingssystem er succesmæssigt indkørt. 1400 leverandører leverede årligt ca. 1.4 milliard kg. Mælk. Det blev indsamlet med 20 tankbiler i døgndrift. Nogle af disse tankvogne præsterede at køre ca. 1000 km. pr. døgn, hvilket gjaldt de 3 vognmandsruter, der rundede mejeriet i Nr. Vium 5 gange i løbet af døgnet inkl. vask af mælketank og chassiser,

Skals herrehold, Gymnastik 1956. Jeg er i forreste række ved siden af damen.

mens andre nåede 8 læs i døgnet, men på færre km. Grundet aflæsning på mejerier på vejen. Det gamle Vardeområde der fusioneredes i 1986, kunne nu indsamles med 2 tankvogne (32 tons) i døgndrift, på nævnte tidspunkt anvendte vi 15 tankvogne (8 tons) i dagdrift, men her var der ca. 60 besøg i løbet af dagen, hvor de nu har 35 besøg på hele døgnet, med mange flere kørte km. Kjersing i Esbjerg drift standses pr. april 2004, hvilket indebar store omdisponeringer af mælken. Jeg nåede, som det sidste, at indarbejde disse omlægninger inden jeg ved slutningen af året blev pensioneret som 65 årig. Det overraskede mig, da jeg for nylig fandt mit uddannelsesstatus pr. 15. apr. 2002, der viser at jeg i tidsrummet 1988 – 2001 har deltaget og gennemført 29 afholdte kurser af forskellig varighed, omfattende hele spektret indenfor ledelse, samarbejde, arbejdsmarkedsforhold, kvalitetsstyring, problembehandlingsteknik, mødeledelse, præsentations & instruktionsteknik, ydre miljø, kvalitetsbevidsthed, samt ikke mindre en 10 kurser indenfor EDB, og afsluttet med et dagseminar over emnet forberedelse til senior livet, hvor jeg havde min hustru med.

Foreningsarbejde

Næppe var jeg kommet til Varde, og samme dag kontaktet en ven fra soldatertiden, Benny Pedersen som arbejdede hos Bechsgård, før jeg startede med idræt. Hans første bemærkning var "Har du fodboldstøvlerne med til Varde", hvilket jeg bekræftede. Så skal du med til træning i aften. Han spillede fodbold i Varde Gymnastikforening (VG`s førstehold i serie 1), og således endte jeg i VG. Efter nogle uger kom samme Benny Pedersen til mig. Vi mangler en kasserer i VG, det er lige dig. Du har pralet med du er god til tal. Så var jeg pludselig efter ca. 3 mdr. endt i VG´s bestyrelse. Posten som kasserer bestred jeg i 4 år, så blev formanden for fodbolden, løjtnant Bent Andersen af militæret bedt om at flytte til Hjørring. Man havde et kassereremne fra et af byens pengeinstitutter, derfor blev jeg nu spurgt, om jeg ville overtage Bents post som fodboldformand. En spændende, men en noget mere tidskrævende post. Jeg forblev som formand for fodbold, og var det stadig da et samarbejdsudvalg bestående af de nu afdøde koryfæer Asger Enevoldsen & Kjeld Bruhn fra VG og Victor Christensen og Jens Varny Olesen fra Varde Boldklub (VB) fremsatte et forslag om sammenslutning af de 2 foreninger på klubbernes generalfor-

samlinger i november 1974. Resultatet blev godkendt begge steder, og endte som bekendt i Varde Idrætsforening (VIF) fra 1. januar 1975.

Det var særdeles vigtigt, at vi fra første færd trak på samme hammel, og at alle ledere var indstillet på samarbejde, ikke mindst i fodboldafdelingen. Jeg forblev som formand, selvom de i VB absolut havde lige så kompetente emner, men egentlig husker jeg, at det gik meget bedre end det næsten kunne forventes. Jeg virkede i fodboldafdelingen til 1979, hvor jeg kom i forretningsudvalget som næstformand efter at Kjeld Bruhn havde overtaget formandsposten efter Asger Enevoldsen. De næste 4 år var jeg på posten som næstformand, men i 1983 valgte Kjeld Bruhn at stoppe grundet, sagde han, alder. Jeg lod mig overtale til formandsposten i foreningen, som var vokset sig stor. 2700 medlemmer indenfor fodbold, gymnastik, svømning, tennis, volleyball og bordtennis. Det var lidt af et fritidsjob at bestride, selvom der var fortrinlige ledere i samtlige afdelinger. De fik som hovedregel lov af styre deres egen afdeling, hvis ellers økonomien hang sammen. Efter fusion med MD FOODS i 1986, kunne jeg godt mærke at arbejdspresset blev større med de nye opgaver, men jeg var jo stadig ung, så jeg kløede på efter bedste evne. I starten af 90erne ville jeg i flere omgange fritages for formandsposten, men ingen ville overtage. Problemet var nok at netop dette valg skulle foretages direkte hvert andet år på generalforsamlingen, og ikke ved en konstituering i forretningsudvalget efterfølgende. I 1993 var der ellers en mundtlig aftale med den daværende næstformand om at overtage, men inden det nåede så langt fik bestyrelsen et langt brev, hvor vedkommende bad om at blive fritaget grundet for meget arbejde. Indtil generalforsamlingen i 1995 skete der også det, at den siddende næstformand egentlig var villig, men rejste så fra byen grundet nyt arbejde indenfor bankverdenen. Men denne gang holdt jeg hårdnakket på, at jeg ikke ville lade mig genvælge. VIF blomstrede - samtlige afdelinger var bemandet med dygtige ledere og trænere, resultaterne indenfor de enkelte afdelinger havde aldrig været bedre, kun en mand manglede "En ny hovedformand". Det burde ikke være et problem i en forening med 2700 medlemmer, men det var det. Heller ikke denne gang ville den siddende næstformand overtage, og trods stort pres fra hele bestyrelsen, lod jeg mig ikke overtale. Det lykkedes ikke at få valgt en ny mand på generalforsamlingen, så posten forblev vakant

i 1995, så det siddende forretningsudvalg bestod af en mand mindre. Så efter 20 år i Varde Idrætsforening og 32 år i alt stoppede jeg - ikke på grund af alder, men et stigende arbejdspres på transportområdet tog det meste af min energi, og det var jo trods alt det, jeg skulle leve af. Jeg havde den store glæde, at jeg på generalforsamlingen den 28. februar 1995 blev tildelt titlen som æresmedlem i VIF og fik et synligt diplom derpå. Tidligere har jeg efter indstilling fra bestyrelsen modtaget JBU.s sølvnål i 1979 og DBU.s sølvnål i 1989 for henholdsvis 15 og 25 års frivillig ulønnet arbejde for dansk fodbold.

NB: Jeg syntes VIF var en god ide. Ved 25 års jubilæet i år 2000, havde jeg den opfattelse at alt stadig gik godt og gnidningsløs, om end der til tider blev snakket økonomi. Men sådan blev det som bekendt ikke ved med at gå. Jeg husker ikke tydeligt, hvilket år man valgte at skilles. Jeg orkede ikke at deltage i debatten. Det havde sandsynligvis heller ikke hjulpet, men jeg synes det var ærgerligt, det skulle gå så vidt, men efter at have hørt fra flere sider, var der måske heller ikke andet at gøre. Så stillingen er nu den samme, som da jeg kom til byen i 1963, bortset fra at der nu kun er en fodboldklub som bærer navnet VIF, så det er nok der jeg er æresmedlem.

Familien

Da jeg kom til byen i 1963 blev jeg i første omgang installeret på KFUM i Storegade. Dengang var det pensionat med et antal værelser og på et af dem boede og spiste jeg det første halve års tid, indtil jeg flyttede i mejeriets funktionærbolig i Nørregade 23. I 1965 traf jeg ved lidt af en tilfældighed min hustru Else. Det var ellers ikke fordi hun i det daglige var ret langt fra mig idet hun arbejdede på mejeriets kontor. Efter nogen tid blev vi enige om at spare hendes værelsesleje ude i byen, så hun flyttede ind på den anden side af kontor væggen, så havde hun heller ikke så langt på arbejde. Vi blev gift i 1967 og i 1968 kom vores 1. guldklump Winnie til verden. I slutningen af 1970 kom 2. guldklump Dorte til. Samtidig med hendes ankomst havde vi købt huset på Christian Richardts Vej. Vi kunne ikke blive boende, når mejeriet skulle i nye omgivelser på Lerpøtvej. Det var en omvæltning rent økonomisk, idet lejen i Nørregade var 100 kr. om måneden alt inklusive. Vi startede med at holde barnedåben i nye omgivelser. I 1978 kom den 3. guldklump Anne så til. Det var en dej-

lig tid. Else syntes godt nok jeg var lovlig meget hjemmefra, grundet arbejde, men ikke mindst Varde IF. Her bagefter kan jeg godt se, det til tider har været urimelig. Med tiden er jeg blevet noget gråhåret, med 4 piger i huset og en hunhund, har krævet sin mand, plejer jeg at sige. Nu er alle pigerne på nær Else flyttet hjemmefra og vi har heller ingen hund mere, så nu er det til at overse. Vores piger har foreløbig sørget for 2 børnebørn, Lucas på 9 år, og Sofie på 7 år. Om der kommer flere må tiden vise, der er nu ikke noget der tyder på det bliver en vrimmel af børnebørn fremover. Jeg nyder min seniortilværelse sammen med min dejlige Else. Efter 49 år sammen har jeg stor tro på det nok skal gå fremover, selvom det følgende viser at jeg stadig er engageret i en del frivillig arbejde.

Fritidslivet med musik, sang og kortspil

Da jeg stoppede med foreningsarbejdet i Varde IF, fandt jeg allerførst min gamle harmonika frem. Den købte jeg, da jeg var 15 år, som ny for 1600 kr. Det var godt nok mange penge dengang. Jeg begyndte også på undervisning ved en ældre musiklærer i Viborg, men en dag efter ca. ½ år kom der besked om, at jeg ikke skulle komme, da et hjertestop havde afsluttet hans liv. Siden blev det ikke til mere undervisning. Jeg spillede efter bedste evne efter gehør. Musikinstrumentet er slæbt med hele turen rundt uden, at det er blevet til så meget spilleri i de 40 år, der nu var gået, siden anskaffelsen. Men nu skulle det være. Jeg tog ned i Medborgerhuset, hvor Bjarne Toftgård allerede i 1980 havde startet en musikgruppe. Der er jeg faldet rigtig godt til. Nu får jeg virkelig spillet både på den gamle harmonika, men mest på en ny, som jeg købte i 2007. Det er nu 19 år siden og jeg nyder hvert minut sammen med denne gruppe hver tirsdag aften. I 1998 var jeg til en julekoncert i Arnbjerg, hvor sangkoret ZELO deltog. Deres sang fascinerede mig i den grad, så jeg allerede på 1. sangaften i januar 1999, tog på Lykkesgårdsskolen til sangprøve. Der kunne blive en god anden bas ud af min stemme mente de, så jeg blev optaget og har nu i snart 15 år sunget sammen med nogle fantastiske glade og sjove medsangere. I 2008 fik jeg den ide, at jeg ville prøve om jeg kunne lære at spille bridge, så jeg tog sammen med min svoger Poul og 10 andre et lynkursus i BK 90 `s bridgeskole (5 x 3 timer) så var vi klædt på – troede vi. Vi blev klogere, da vi først begyndte

spillet til september, det blev ikke til mange bronzepoint den første sæson. Det går lidt bedre nu, og jeg nyder bridgespillet, som man virkelig bliver bidt af. Efter et års tid på venteliste, begyndte jeg også bridgespillet i Dagcentrets bridgeklub i 2010. Efter min gang i Medborgerhuset blev jeg i 1997 valgt ind i Aftenfunktionens bestyrelse som repræsentant for Tirsdagsmusik. Efter et par år som næstformand, blev jeg efter konstituering i 1999 kasserer, et tillids job, som jeg stadig bestrider. For fuldstændighedens skyld skal nævnes, at jeg efter 1 år i dagbridge blev valgt som næstformand, og er nu på andet år formand, så jeg har en vis evne til at rode mig ind i disse frivillige job. Min kone og jeg elsker begge jazzmusikken. Vi tager, når det er muligt, til alle jazz smediens arrangementer af frokostjazz, og giver også gerne en hånd med som hjælpere. Her er bestyrelsesarbejdet undgået. Jeg er dog revisor for foretagendet. Jeg fik til min 60 års fødselsdag en Mountainbike, som jeg har cyklet utrolig meget på, også den er en del af fritidslivet. Cykelturene og traveture er en fast bestanddel i motionen for at holde kroppen i form, og om vinteren bliver det suppleret med besøg i træningscentret. Sommerhuset i Blåvand, og kolonihaven ude på Isbjerg, er også et godt tidsfordriv, hvor vi får mange timer til at gå til fælles bedste.

Dette var beretningen fra *Himmerlænderen* der med årene er blevet *Vestjyde*.

Evald Jørgensen

Præsteboligen i Skovlund.

Skovlund kirke opført i 1910.

Videre uddannelse: SKOVLUND

Af Hans Vestager, Ølgod

Det var i 1973, at jeg kom til Skovlund. Min kone, Bodil Tybjerg, havde fået arbejde som sognepræst i Skovlund Sogn og som residerende kapellan i Ølgod-Strelluf Pastorat, som det hed dengang. Der var præstemangel, så derfor skulle man i Ølgod-Strelluf klare sig med sognepræsten og så præsten i Skovlund. Tidligere havde der været to præster i Ølgod-Strelluf. Præsten i Skovlund, var så fælles med præsten i Ansager om Ansager, Stenderup og Skovlund kirker. Nu skulle min kone altså være alene om Skovlund og så samarbejde med pastor K.M. Holm om Ølgod og Strelluf. Vi havde begge læst teologi, men da min kone fik eksamen før mig, så var det hende, der måtte bestemme, hvor der skulle søges embede. Da Bodil er fra Lindeballe Sogn, der er beliggende mellem Filskov og Vejle – og da hun var blevet student fra Grindsted Gymnasium – og da hun desuden, mens hun læste i en periode havde været vikar på Ølgod Byskole – en af hendes veninder fra skolen i Filskov, var nu blevet lærer i Ølgod – ja, så var det naturligt for hende at søge et arbejde på en egn, hvor hun mere eller mindre kunne føle sig hjemme. Da jeg er fra Midtsjælland – født i Borup sogn og også opvokset i Mern Sogn og Dåstrup Sogn – ja, så tog jeg det ikke så nøje, hvor jeg skulle hen i verden. Inden Bodil søgte til Skovlund, var vi da også på en lille privat tur til Fejø. Det at søge til en ø, følte vi dog ville være for indelukket. Så var Vestjylland dog bedre. Der var udsyn. Der var landeveje. Der kunne man dog komme fra igen.

Der var en vældig festivitas, da Bodil skulle ordineres. Det foregik i Ribe Domkirke. Der var to ordinander. Menighedsrådet i Skovlund – det var under skoleinspektør Jens Ladekjærs ledelse – havde organiseret fælles bustransport til Ribe for sognets beboere. Ordinationen var kl. 10 og derefter var der spisning for ordinanderne og deres fami-

lier hos biskop Henrik Dons Christensen. Vi fik forloren skildpadde. Så begyndte dagligdagen. Boligen på Lundvej var ved at blive sat i stand. Vi boede derfor i en lejlighed oven på skolen. Det var ganske udmærket. Bodil passede sit arbejde og jeg arbejdede med studierne. Da vi nærmede os jul, kunne vi flytte ind i den endnu ufærdige præstebolig. Vi sov på gulvet i pigeværelset. Vi var lykkelige og glade. Vi var ved at få foden under eget bord. Juleaften kørte vi til mine svigerforældre i Lindeballe for at holde juleaften. Juledag var vi derhjemme. Anden juledag skulle vi til guldbryllup med Magnus og Thyra Larsen, der var vores genboer. Da Bodil ikke holder lejlighedstaler, så var det min opgave at gøre det. Lige efter at vi var flyttet ind, så var naboerne kommet med blomster til os. Når man sådan kom fra læsningen og fra en egen tilværelse i København, så var det en nyhed, sådan at skulle til at være medlem af et lokalsamfund. Som barn og ung, var jeg optaget af at passe min skole, at læse bøger og at være spejder i nabobyen. Det lokale samfund eksisterede så at sige kun som en omgivelse.

I Borup havde mine forældre en mælkeforretning. Min mor passede butikken og min far kørte rundt og leverede mælk til kunderne. Min farmor, min farbror og min tante boede på "Skovagergård" lidt uden for byen. I høstens tid var jeg altid derude efter skoletid for at hjælpe til. Da vi i 1956 - jeg var da elleve år - flyttede til Mern syd for Præstø - min mor skulle atter være lærerinde og min far skulle atter være mejerist - så forandredes min verden. Der var stadig skolen, der var bøgerne, der var min cykel; men "Skovagergård" var nu ikke længere sådan lige som hjørnet. På skolen var der et bibliotek, hvor jeg kunne låne bøger, ligesom jeg i Borup have lånt bøger. Hylderne med fagbøger endte med at blive mere tiltrækkende end børnebøgerne. Det var fascinerende at læse om de store opdagelsesrejser, at være med Magellan rundt om jorden, indtil han blev dræbt, da han på Filippinerne kom i kamp med nogle af de lokale. Et af de fem skibe som han var sejlet ud med, nåede dog hjem til Spanien. Da vi boede i et hus midt i Mern, så var der ikke noget praktisk, som jeg skulle. Eftermiddagene havde jeg derfor til fri disposition. Langsomt underlagde jeg mig på min cykel den nye omegn. Nu var der havnen i Præstø. Der var herregården Nysø - ja og i Mern var der Høvdingsgården og Liliendal. Der var den lille havn i Sandvig. Der var fra Kallehave broen til Møen. Der var Jungshoved, som jeg havde læst om i Carit Etlars bog om "Gjøngehøvdingen".

Da det blev maj 1957 skulle jeg til optagelsesprøve i Vordingborg for at komme i eksamensskolen. Den begyndte med 1. mellem svarende til nuværende 6. årg. Da mine forældre havde deres arbejde at passe, så cyklede jeg selv de elleve kilometer til Vordingborg. Fra august 1957 skulle jeg så være elev på Marienberg skole i Vordingborg. Det glædede jeg mig til. Den samme sommer skulle vi på ferie til Jylland. Vi havde fået bil. En blå Ford Taunus. Vi skulle bo på vandrehjem. Mine forældre, min søster og jeg. Mens vi boede i Borup, havde min horisont været begrænset til besøg hos min fars familie på "Skovagergård", til min mors familie på "Stenagergård" i Karlstrup sogn og til besøg hos min mormor i Roskilde. Vi havde været på de årlige skoleudflugter. Den sidste jeg var med til, var til det Nationalhistoriske Museum Frederiksborg i Hillerød. På hjemvejen var vi så i Tivoli. Der samlede jeg de sodavandsflasker sammen, som mine skolekammerater var ligeglade med. Det endte med at jeg havde flere penge med hjem end da jeg tog af sted. To af min fars søskende boede i henholdsvis Horsens og Randers, men dem havde vi indtil da aldrig besøgt. Fætrene og kusinerne kom på besøg på "Skovagergård", så jeg vidste, at der var et land der hed Jylland. Inden jeg begyndte i skolen, havde jeg dog været i Jylland. Vi var på besøg i Vroue Præstegård syd for Skive. En af min mors seminarie kammerater var gift med præsten. Anledningen til at vi skulle rejse, var at jeg havde fået en klap for det øje, som jeg kunne se med. Man mente på den måde at kunne helbrede min medfødte skelen. Det hjalp dog ikke. Inden jeg skulle begynde i skolen 1. april 1952 blev jeg derfor blev opereret på Amtssygehuset i Roskilde.

På den første ferie til Jylland begyndte vi med at bo på vandrehjemmet i Sønderborg. Vi så Dannevirke og Gottorp slot. Vi stod i skanserne på Dybbøl. Det var i april 1955, at jeg som fødselsdagsgave havde fået foræret "Fyrretyve fortællinger af Fædrelandets historie". Den var skrevet af A.D. Jørgensen. Han døde i 1887. Denne bogs fortællinger om Danmark – og især om Ribe aftalen af 1460 var helt nærværende for mig. Det var den aftale, hvor den danske konge havde skrevet under på, at de to hertugdømmer Slesvig og Holsten i al evighed skulle høre sammen. Denne aftale blev i årene op til 1848 og 1864 brugt af de slesvig-holstenske oprørere som et argument for at Slesvig-Holsten skulle være selvstændigt. Det var så tanken, at hertugdømmet Slesvig, så ligesom Holsten, kunne blive en del af det

Skovlund skole.

Gravsten på Skovlund kirkegård for Jens Ladekjær.

tyske forbund. Denne diskussion – og dengang var nationalismen ny og vel endnu stærkere end i dag - førte så til de to slesvigske krige. Da vi kørte forbi Sankelmark med mindestene for de kampe, der blev udkæmpet lørdag den 6. februar 1864 under tilbagetoget fra Dannevirke, ja, så var jeg dengang ikke helt ajour med, hvordan krigen i 1864 var blevet ført. Efter at vi havde boet et par dage i Sønderborg fortsatte turen nordpå i Jylland. Vi kom forbi mejerimuseet i Hjedding – det ville min far have set, for han var uddannet som mejerist. Det var lukket, da vi en hverdagsformiddag kom forbi. Hele ferieturen var en stor oplevelse. Vi så lupinmarkerne på de sandede jorder. Min mor kunne fortælle om, hvordan man ved hjælp af disse lupiner, der så om efteråret blev pløjet ned, kunne foretage forbedring af jorden. Lupinen, der hører til ærteblomstfamilien er i stand til i sine rødder at opsamle kvælstof fra luften. På denne måde øges jordens gødningskraft. Vi nåede så langt som til Thisted på denne første ferie til Jylland. Vi så Ribe. Badede i Vesterhavet. Kom til Bovbjerg. Kørte over Oddesundbroen. Min far var den, der kørte – min mor havde dog også fået kørekort. Ved siden af min far sad jeg og læste i "Politikens Danmark Rundt". Kortbogen som vi havde med var Geodætisk Instituts kort over Danmark 1:200.000. Det var nyt. Udkommet i 1956. Det var min opgave at sørge for, at vi kom til at se så meget interessant som muligt. Vi skulle ikke blot køre på de store veje fra by til by. Dengang var der for øvrigt ikke så mange store veje. Der var ikke landevej fra Varde til Herning. Ifølge afstandstabellen var der dengang 83 km, idet man skulle køre over Skjern og Brejning kro. Den nuværende afstand ad landevejen forbi Ølgod er 71 km.

Det var, da jeg var flyttet til Mern, at jeg opdagede at præstens – Krogh-Meyers-prædiken var de mest selvstændigt formulerede ord, som var i min nærhed. Det æggede min videbegærlighed. Derfor begyndte jeg at deltage i gudstjenesterne. Vores nabo Ludvig og Ingeborg Poulsen var gravere ved kirken. De første penge jeg tjente for fremmede var ved at slå græsplæner på kirkegården. Ludvig Poulsen havde også været sognerådsformand. Han hørte til det socialdemokratiske flertal. I mit miljø hørte man til partiet Venstre. Det var derfor første gang jeg traf en socialdemokrat, så at sige inden for hjemmets fire vægge. Hos Poulsens fik jeg for første gang franskbrød med puddersukker. Min mor havde efter at hun var blevet lærerudannet

taget en tillægsuddannelse, så hun kunne varetage skolekøkkenundervisning. Der var derfor ikke noget med puddersukker. Der blev drevet køkkenhave. Der var hjemmelavet marmelade. Det var også henne hos vore naboer, at jeg fik lært at spille whist. Min mor var ikke til kortspil, så når Poulsens og min far manglede en fjerdemand, så blev jeg oplært i at udfylde den rolle.

Når man dengang skulle til skole i Vordingborg, så kunne man køre de elleve kilometer med Sageby-rutebilen. Man kunne dog også cykle. Det gjorde jeg så størstedelen af året. Det gik nemt for jeg havde tidligere fået en cykel med 3 gear. At cykle havde også den fordel, at jeg så på hjemvejen kunne slå følge med de fire piger fra Ørslev som gik i samme klasse. Min græsslåning gav mig penge på lommen, så hvad var vel dejligere end at kunne sige til pigerne, om de ikke ville have en is, når vi kom forbi is-huset nede på hovedvej 2 inden vi skulle op ad den lange bakke gennem Ørslev by. På Marienberg skole – og Vordingborg var en seminarieby – mødte jeg lærere, som var bogligt orienterede. Især min lærer i dansk, Jytte Wulff, kom jeg til at sætte pris på. Ja, hun satte også pris på mig, for da jeg havde skrevet en stil om Frans af Assisi – jeg havde læst Johannes Jørgensens bog om ham – så blev min stil læst op for hele klassen.

I 1958 flyttede vi tilbage til Midtsjælland. Min mor havde fået arbejde som lærer ved Ørsted-Dåstrup kommunale skole væsen. Hun skulle i Birkede Skole undervise de tre første årgange. Der var et stort klasselokale med kakkelovn. Der blev jeg så ansat som den, der skulle fyre op og den, der skulle gøre rent, samt sørge for at gulvet og skole bordene blev lakeret i sommerferien. Der var drenge og pigetoiletterne i udhuset. Der var dog et vandskyllende toilet inde i lærerboligen. Da Dåstrup sogn er nabosogn til Borup, så kunne jeg fortsætte – og her hed det 2. real – sammen med nogle af de kammerater, som jeg havde forladt, da vi rejste til Mern. Vi fortsatte så med at konkurrere om, hvem der fik det bedste årsgennemsnit. Med enkelte af dem jeg tidligere havde været sammen med, havde jeg brevvekslet i min udlændighed i Mern. Når vi flyttede tilbage til Midtsjælland hang det sammen med at min far ikke følte sig hjemme i Sydsjælland. Min mor havde den overvejelse, at når jeg og min to år yngre søster skulle til at studere, ja så var det mere praktisk i forhold til København at bo på Midtsjælland end i det fjernere Mern. Det var dog mere krævende nu

at være kommet ind i et skoleforløb, som i løbet af fire år skulle ende med præliminæreksamen. Bl.a. havde mine kammerater i Borup allerede haft tysk i et år. Derfor brugte jeg megen tid på at blive mindst ligeså dygtig til tysk som dem, der havde haft tysk allerede i et år. Det særlige ved præliminæreksamenen var, at man til den afsluttende eksamen som pensum havde tre fjerdedele af, hvad man havde været igennem i løbet af de fire år. I betydning svarede denne eksamen til realeksamen, som man kunne tage som en overbygning til den fireårige mellemskole. I Borup skulle vi klare det hele på fire år. Det sidste år skulle man så – hvis man ville i det nysproglige gymnasium – og det ville jeg – også bestå den lille latinprøve. Vi var derfor nogle elever, der læste og læste. Da vi var færdige med Borup skole i 1961, var jeg dog den eneste af os atten elever, som skulle på gymnasiet.

Da jeg atter begyndte i skolen i Borup, så begyndte jeg at gå til spejder. Det endte endda med, at jeg kunne sige, at være spejder. Det eneste drenge spejder korps, der var i Borup, var de grønne spejdere – KFUM-spejdere. Det var lærer Holger Moss, der var tropfører. Senere blev det lærer Jimmy Stahr. Min far fortalte at sognepræst Helge Dahn, der retningsmæssigt hørte til Kirkeligt Centrum, havde sagt til lederne, at de nu ikke skulle tage det for alvorligt det med det kristelige. Spejderarbejdet skulle være for alle. Det blev det derfor også. Der var skoleinspektørens søn. Der var husmandens søn. Det var en god tid. Vi var fire patruljer, som konkurrerede om, hvem der kunne få flest sølvskjolde på vores patruljestandere. Der var patruljekonkurrencer på divisionsplan – vi hørte til Sct. Georgs division i Roskilde. Der var også den lokale vinterturnering mellem os fire patruljer. Der var også lidt grønne pigespejdere i byen, men dem havde vi ikke noget at gøre med. Vi begyndte vore møder med patrulje råb og tropsråb og sluttede så med spejderbønnen. Vi sang den, mens vi stod og holdt hinanden i hånden med krydsede arme. Det var så selvfølgeligt. Sammenholdet i patruljen var naturligt for os. Da et par år var gået blev jeg patruljefører for "Uglerne". En af opgaverne til en vinterkonkurrence var, at vi skulle skrive en avis. Det var Jimmy Stahrs idé. Det var vel ved at blive skolepædagogik, men der var ikke tid til det i den effektive undervisning, som vi skulle have. Da adskillige af mine klassekammeraters fædre var husmænd, så skulle vores avis være radikal. Vi fik derfor en aftale med den tidligere undervisningsminister Jørgen Jørgensen, der

boede i Lejre om, at vi skulle komme og interviewe ham. En aften i februar cyklede vi derfor af sted. Vi blev vel modtaget. Hjemturen foregik ad spejlglatte veje. Det var mit første møde med Radikale Venstre. Vi skrev ikke på skrivemaskine. Alle vore artikler blev skrevet i hånden. Derefter blev de klæbet op på hvidt bordpapir, sådan at det fik avis størrelse. Min tid med spejderne i Borup endte først et par år efter at jeg i 1964 var begyndt at læse teologi i København.

Den uddannelse som jeg afsluttede i januar måned 1974 havde jeg ikke megen brug for i Skovlund. Der var ingen efterspørgsel af undervisning i hebraisk – og det teologiske fag havde jeg dog været manuduktør i. Det blev dog sådan, at jeg på anden hellig dagene prædikede i Skovlund kirke. Det også mig der fortsat holdt lejlighedstalerne. Da Bodil var blevet indsat, så var der middag på Skovlund Hotel. På vore fælles vegne sagde jeg endnu engang tak, og fortalte så – ja det var ikke noget som jeg havde fundet på – jeg havde været oppe på Skovlunds vel forsynede folkebibliotek – der havde jeg fundet en bog af folkemindesamleren Evald Tang Kristensen. En af de historier, som han havde optegnet handlede om, hvordan en sjællænder var rejst til Jylland. Han havde købt sådan en pæn gård. Han var vist en udmærket mand. Da det så kom frem, at han havde snydt en hestehandler fem hundrede kroner, ja så følte man der i sognet, at han var en af deres egne. Så satte jeg mig ned og sagde ikke noget hele det næste år, for det var i Skovlund ligesom det var på Sjælland, at man skulle ses an. Det varede dog ikke længe før spejderlederen Ejgil Schultz havde hørt, at jeg havde været spejder på Sjælland. Det havde jeg fortalt, da Bodil var til ansættelsessamtale. Der var pigespejdere i Skovlund og der havde da også tidligere været mange drengespejdere, men nu var det gået lidt i sig selv. Spejderhuset på Nygårdsvej var dog lige klar til brug. Sammen med lærer Søren Frederiksen gik vi så i gang med at være grønne spejdere. Vi var på sommerlejr i skoven ved Lindeballe. Vi var på vandrelejr ved Skanderborg. Engang var vi på fælleslejr i Terp spejdercenter sammen med pigespejderne, der var under ledelse af Hertha Møberg, Sigrid Schultz og Inger Andersen. En dag skulle jeg sørge for at smøre franskbrød med rød hindbærmarmelade til eftermiddagskaffen. Da der så var nogle der kunne spise mere og kom og bad om det, så fik de selvfølgelig en mad mere. Senere fik jeg af de kvindelige ledere, at vide, at der var ét stykke franskbrød, og hvis man var mere sulten,

så kunne man få et stykke rugbrød. Senere blev jeg distriktschef og ledede vor underlejr på Langeskovlejren i 1980.

Da menighedsrådet i Skovlund havde igangsat en foredragsrække, så blev jeg sat til at holde foredrag om lokalsamfund. Da der var byrådsvalg blev jeg opstillet. Det var dog ikke meningen at jeg skulle vælges, for der skulle være en grundtvigianer og en missionsk. Der var dengang religiøs opstilling i Skovlund. Da der skulle vælges ny formand i fritidsnævnet, så blev jeg valgt til formand for dette. Det var Alfred Jeppesen, der var borgmester. Man syntes, at kommunen havde været for nærig, da man et par år i forvejen havde opført Hodde-Tistrup Hallen. Initiativtagerne havde da måtte købe jorden af kommunen til parcelhuspris. Hvis vi i Skovlund-Ansager området skulle klare os over for Tistrup og Ølgod, så måtte vi også have en hal. I Ansager Ugeblad skrev jeg, at når skatteprocenten ikke var så høj, ja, så måtte vi også have råd til selv at give noget til opførelsen af en hal. Det blev mig sagt, at en sådan tankegang havde gjort et positivt indtryk på Alfred Jeppesen. Der blev i Skovlund indsamlet 300.000 kr. Hallen blev bygget i udkanten af Ansager, så vi undgik at få en midt-på-marken-hal med de besværligheder, som det ville give for alle børn, når de skulle i hallen.

I løbet af foråret 1974 fik jeg vikararbejdet på Ølgod Byskole. 1. maj 1975 blev jeg ansat som rejsesekretær i Selskabet Dansk Santalmission. Santal missionen var et missionsselskab, der siden1876 havde virket blandt Santal-folket ca. 240 km. nord for Calcutta. Nu havde missionen også arbejde i Bangladesh og Nepal. Senere er Santalmissionen blevet sluttet sammen med Det danske Missionsselskab under navnet Danmission. For at jeg skulle kunne holde gudstjenester i Santalmissionens sammenhænge så blev jeg af biskop Henrik Dons Christensen ordineret i Skovlund Kirke d. 15. oktober 1975. I mit arbejde som rejsesekretær kom jeg rundt i hele Danmark. Der blev arrangeret udstillinger om missionens arbejde. Der var møder i forsamlingshuse, missionshuse. Der var drengelejre, der var ungdomslejre, der var pensionistlejre. I 1977 var jeg så på en tre-ugers rejse til Bangladesh og Bengalen. Der var bibeltimer og foredrag. Her fik jeg brug for alt, hvad jeg havde lært.

Da pastor Holm i 1979 tog sin afsked, var der ikke længere præstemangel. Nu skulle den gamle ordning genoprettes. Nu skulle der

atter være to præster i Ølgod-Strellev. Bodil og jeg søgte begge stillinger. Bodil sagde, at hvis vi ikke begge fik arbejdet, ja, så ville hun flytte, for hun ville ikke fortsætte i Skovlund, for dér også at skulle være præst i Stenderup og i Ansager, hvor hun så ville komme, så at sige udefra, dvs. uden at have været igennem en ansættelsesprocedure, hvor menighedsrådene havde været inddraget. Det endte med at vi begge blev ansat. I november måned 1979 flyttede vi ind i præstegården i Ølgod. Nu havde vi tre børn. Det sidste jeg tog med fra Skovlund var vore portlåger. Dem satte jeg straks op i Ølgod, sådan at børnene ikke uforvarende skulle løbe op på vejen. Når Skovlund var et godt sted for os at komme hen til videre uddannelse, hang det sammen med, at der i Skovlund var en stor selvbevidsthed. Det passede mig godt. Jeg kan godt lide, at der er nogen til at svare, når der bliver spurgt. Skovlund var Ølgod Kommunes yngste bysamfund. Kirken er fra 1910. Til Skovlund var alle de rejst fra de omliggende byer, som ville være med til noget nyt. Måske var det også dem, der var ret selvbevidste, som kom til byen.

Holger Nielsen, der var købmand og som havde været i sognerådet fortalte om, hvordan man lignede i gamle dage, dvs. før 1958. Dengang var sognerådet ligningsmyndighed. Man sendte en af medlemmerne uden for døren. Så gennemgik man vedkommendes selvangivelse. Dengang var der ikke regnskabspligt hverken for landbrug eller håndværk. Men syntes man nu at det selvangivne beløb var for lille i forhold til familiens levestandard – der er altid nogen der ved noget – ja, så forhøjede man det beløb, som der skulle svares skat af. Når man så kom ind og fik sit beløb at vide, ja, så kunne man fortsætte raden rundt. Når man så havde lignet hinanden, så var det niveau lagt, som resten kunne lignes på. Da vi kom til Skovlund i 1973, så fik jeg at vide, at man havde haft gymnastiksal siden skolen var bygget i 1909. Ja og i Lund skole fra 1916 havde man også gymnastiksal. Ud fra det jeg vidste om Ørsted-Dåstrup sogneråd og de dér ikke-værende gymnastiksale ved nogen af skolerne, så var det som at komme årtier frem i udvikling. Det skal dog siges, at i Borup, hvor jeg havde min første skolegang havde man fået centralskole i 1940 med en stor gymnastiksal. Der var også indrettet en lille offentlig badeanstalt, nu da man havde fået et stort centralvarmeanlæg.

Pastor Bjerre, der var min kones forgænger i Skovlund, sagde da

han var flyttet dertil fra Hundborg i Thy i 1956, at det var ligesom at komme tyve år frem i udvikling. Det var også af pastor Bjerre jeg hørte, at "folk kan da være så ringe, at man er nødt til at sige De til dem". Et par gange har jeg hørt pastor Bjerre tale i kirken. Jeg kunne ikke rigtig høre, hvad han sagde, men det var tydeligt at han mente os det godt, og at vi skulle følges ad til paradis. Magnus og Merreth Uhd var andre af vore genboer. De havde i mange år drevet landbrug i Bredho. Magnus Uhd var andelsmand til fingerspidserne. Havde på landsplan været med til Andelsbankarbejdet og arbejdet i Brugsforeningsbevægelsen. Det var nu ikke noget han talte om. Han lånte bøger på biblioteket, især dem om politik og teologi. Det gav anledning til diskussioner os imellem. Han havde i sin ungdom været to vintre på Askov Højskole. Ingen i min familie havde været på højskole. Magnus Uhd havde arbejdet i en periode på et landbrug i England, som var ejet af Sir Stafford Cripps. Merreth Uhds fætter var højskoleforstander Hans Haarder, Rønshoved. Når han var i besøg, var vi af og til ovre hos dem. Dér gjorde jeg hvad jeg kunne for at opdatere Hans Haarder i, hvordan man tænkte i studenterverdenen i København. Til gengæld sørgede han for at udfordre mig til at skaffe mig mere viden om højskolen og hvad der i øvrigt foregik i Danmark. Det var glædelige timer.

Det gode ved at skulle begynde sit voksenliv i Skovlund, var at man hvis man ville møde op, ja, så var der også noget, som man kunne gøre. Der var plads. Man behøvede ikke at køre udenbys. Kunne man fortælle en historie, så var det godt og kunne man ikke, så kunne man vel lære det. Det var engang, da jeg skulle underholde til et Sankt Hans bål, hvor der var mange børn, ja, da jeg så spurgte om, hvad jeg skulle sige, så fik jeg at vide, at jeg da kunne genfortælle eventyret om "Store Klaus og lille Klaus". Det fik jeg lært og lige siden har jeg genfortalt dette eventyr både for konfirmanderne og på plejehjemmene. Det var eventyrligt at komme til Skovlund og det har det været eventyrligt lige siden.

Hans Vestager

Hodde gamle skole er bygget ind i kirkediget.

1. og 2. klasse år 1953. Jeg står midt i den forreste stående række.

Da farfar gik i skole

Af Hans Regner Jensen, Orten

I den lille landsby Hodde mellem Varde og Grindsted, med Varde Å mod syd og Letbæk Mølle mod nord, i et virkelig naturskønt område, blev der i 1832 startet undervisning i den lille stråtækte skole, der var bygget ind i Kirkediget. Jo, skolen og kirken hørte sammen. Den lille skole blev bygget i 1831, som følge af Frederik d. 6.'s "Anmodning for Almueskolevæsenet på landet i Danmark" fra 1814. Undervisningen kom i vid udstrækning til at foregå i vinterhalvåret. Børnene kunne ikke undværes som medhjælp i landbruget om sommeren. Det blev til "Den vestjyske Skoleordning". De små skoler opstår i den tid, så det er jo lige modsat det, vi oplever i dag, hvor de i stigende grad nedlægges. Mange år senere, i april 1953, startede jeg som syvårig min skolegang i denne gamle skole, der nu er skolemuseum og står velholdt og smukt og pynter foran kirken. Man har flere gange bejlet til lokalsamfundet udefra, for at få skolen flyttet til Hjerl Hede, mellem Viborg og Holstebro, eller Frilandsmuseet i København. Men heldigvis er det aldrig lykkedes. Skolen hører til ved kirken, hvor den ligger.

Jeg blev født d. 30. marts 1946, som en forårsbebuder, det var min mormors udtryk, i et rødstenshus ved navn "Kemp". Det lå lige ved siden af mejeriet i "Høje", som landsbyen blev kaldt af beboerne. Far var i en periode 1. mejerist, så vi manglede aldrig mælk og smør på bordet. Mor var hjemmegående, som de fleste mødre jo var dengang, så der var styr på det huslige. På den anden side af mit hjem mod øst, lå der et lille træhus med tilhørende tømrerværksted, her boede "Lille Søren" med sin kone Thora. De var rare og hyggelige mennesker, så her kom jeg meget over. Nogle af træklodserne, som han skar fra, brugte jeg som huse i de legebyer, som jeg lavede. Det var før Lego-klodsernes tid. Når Søren havde "spenderbukserne" på, som Thora sagde, kunne der godt falde et par mønter af. Søren både mure-

de, tømrede og lavede døre og vinduer. Om han havde svendebrev, ved jeg ikke, men "snild", det var han. Han kunne lidt af hvert. En aften i hver uge tog Thora og Søren ned til Hjerting for at danse på et sted, jeg mener det hed Strandgården, det nød de meget, men de var også rigtig dygtige på gulvet. Søren kørte i en høj Ford-bil med udvendig bagagebærer bag til. Han havde en hjemlavet trailer med ret store hjul til transport af materialer m. m., som han spændte efter "Ford´en". Når selvstarteren svigtede, skulle den startes med et håndsving i "et hul" for til.

I Hodde var der også en brugs og en foderstofforretning, hvor min far senere blev uddeler. På hjørnet, hvor vejen går mod Letbæk, lå der et bageriudsalg, hvor vi kunne købe slik og is, den billigste tror jeg kostede 25 øre. Lige ved siden af lå der en smedie, og smedemesteren var rigtig god til at "sko heste", men der blev også lavet centralvarme med brændefyr i husene i området, der blev dog også fyret med tørv, koks og kul. Senere i tresserne skiftede mange til oliefyr, som var noget nemmere og mere renligt. I landsbyen var der desuden en træskomager, der tillige reparerede og solgte cykler, og en kro, hvor kromanden drev landbrug med to små fjordheste, som trækkraft, han kørte desuden lillebil. En entreprenør og dræningsmester, hvis kone passede den lokale telefoncentral, boede midt i byen. På et tidspunkt var der 3 vognmænd, der bl.a. hentede foderstoffer i sække op til 100 kg. på Esbjerg Havn eller kørte med grise til slagteriet i Esbjerg eller Ansager. En landmand begyndte at reparere radioer og biler, senere åbnede han en servicestation med autoværksted og benzinsalg. Jo, der var mange selvstændige erhvervsdrivende i den lille landsby.

Det var en stor ændring i en syv årigs liv, at begynde i den gamle skole i Hodde. Og d. 1. april 1953 blev det alvor for en flok børn på i alt 13, 7 piger og 6 drenge. En stor klasse i den lille skole. Vi var født i 1945 og 1946. Årgang 1946 var den største årgang i Danmark nogensinde, der blev født 96.111 børn i året lige efter anden Verdenskrigs afslutning. Der var yderligere en pige og en dreng fra Hoddeskov, som egentlig skulle have været i vores klasse, men man vurderede, at der var for langt for dem at cykle, og der var jo ingen skolebus. Så de fik lov til at blive undervist sammen med 3. og 4. klasse i et lokale hos frk. Pinborg, som vi kaldte "Mellemskolen". Den lå oppe ved forsamlingshuset sammen med "Storeskolen", hvor 5., 6. og 7. klasse gik

sammen, ca. 1 km. øst for Hodde. Da vi så kom i tredje og blev forenet med de to "Hoddeskovere", kunne vi nok fornemme, at de fagligt var lidt foran os. Men jeg tror nok, det regulerede sig hen ad vejen. Klassen før os, som blev til 2. klasse, skulle stadigvæk være i den eneste skolestue, der var i den lille stråtækte skole. Den bestod af 1 pige og 4 drenge. Vores klasse var altså en stor klasse efter "Høje forhold". Vi var 6 elever, 3 piger og 3 drenge, der kom fra selve landsbyen, resten, 4 piger og 3 drenge kom fra oplandet, og de cyklede til skolen. Største afstand var vel 3-4 km. Trafikken var jo ikke så slem dengang. På cykel kom også vores sommerlærer Frederik Nielsen, der boede i den ene ende af "Storeskolen". De store elever gik kun i skole 2 dage om ugen i sommerperioden. Lærer Nielsen var en rar mand, så han tillod, at vi dannede kæde og nærmest væltede ham af cyklen. Han var god til at synge, og han kunne rigtig synge lokalet op, jeg husker især salmen "I østen stiger solen op". Lærer Nielsen var tillige degn i kirken og en engageret venstremand, så han passede godt ind i lokalbefolkningen. I vinterhalvåret blev vi undervist af en ældre frøken Hindsig, og det kan nok være, hun havde temperament. Hun kom med rutebilen fra Tistrup, og vi skulle ned for at tage imod hende ved vejen, selvom vi ikke netop var vilde med det. Men sådan var det bare.

Vi sad ved borde og bænke, der var bygget sammen, og der var plads til fire ved hvert bord. På den skrå bordplade var der foroven en rille til blyanter og grifler og et hul til et blækhus. Under bordpladen var der en hylde til tavler og bøger. Vi blev undervist i dansk, skrivning, regning, geografi og bibelhistorie, mener jeg, det blev kaldt. På et tidspunkt havde vi også danmarkshistorie, men jeg kan ikke huske, hvornår vi begyndte med det, og heller ikke om vi havde alle de før nævnte fag fra starten. I regning skulle vi lære den lille tabel, til og med tallet 10. Det var udenadslære ligesom salmerne også var det. Den første læsebog var den meget kendte "Ole Bole", der var rigt illustreret. Skrivning foregik både på små tavler med griffel, hvad der ikke var helt lydløs, og med pen og blæk i stilehæfter, dog tror jeg, vi startede med blyant. Der var meget forskel på skriften i sommerhalvåret, og det der blev skrevet om vinteren. Hvad frøkenen gjorde meget opmærksom på, når hun overtog undervisningen. Så blev det til skønskrift, ind imellem skrev vi i takt, hvor vi kørte 3 gange, det

må have været med blyant, på op- og nedstregerne på bogstaverne. Ja, der var disciplin og utryghed om vinteren, kontra frihed og mere leg om sommeren. Undervisningsformen var meget forskellig. Det er jo til stadighed et emne, som optager os meget. Mon vi her nogensinde finder "de vise sten". Om vinteren skulle der fyres i kakkelovnen, det var vist mest koks, der blev brugt. En mor til en af drengene i vores klasse cyklede hver morgen op til skolen og tændte ild i kakkelovnen, så der kunne være varmt, når vi kom. Om dagen tror jeg frk. Hindsig fyldte på, og en gang imellem kunne det godt blive lidt røget i skolestuen. Den samme mor cyklede hver eftermiddag hjemmefra med 2 spande med varmt vand på styret, både sommer og vinter. Der skulle vaskes tavler og gulve og tørres støv af. Nogle gange skulle de 3 toiletspande tømmes, en opgave drengen hjalp sin mor med. På et tidspunkt blev der bevilget et gasblus, så moderen ikke behøvede at balancere med det varme vand på cyklen. Det er lidt mærkeligt, når man godt 60 år efter sin skolestart skal huske tilbage, så er det oplevelserne med vores vinterlærerinde, der først dukker op. Jeg husker en episode med en pige, som skulle op til tavlen og overhøres. Hun turde ikke rigtigt, men lærerinden havde fat i hende, og hun blev tvunget op. Men den ulykkelige pige var blevet så bange, at hun tissede i bukserne foran os alle. Frøkenen var generel hårdere ved pigerne, vi drenge var mere heldige. Der var dog en lille fyr ude fra Krarup, der havde lang vej at cykle, så det skete ofte, han kom for sent. Så blev han hårdhændet rusket af lærerinden, vi syntes, at det var synd for ham. Jeg tror dog ikke, jeg nogensinde var bange for hende. Hun kunne måske godt lide mig. Dog kan jeg tydelig huske en regnetime, hvor vi alle skulle lytte med og skrive regnestykker ned, som hun regnede på tavlen. Problemet var bare, at det var stykker, hun havde udvalgt, og som hun mente var svære. Så vi sprang over andre stykker, vi kunne regne senere. Rækkefølgen blev så ikke numerisk korrekt, og det gik imod min indre systematik. Stædig, som jeg altid har været, ville jeg ikke med til det. Jeg tror nok, det kostede nogle kraftige rusk bagfra, og det endte med, at jeg skulle udenfor og køles af. Efter nogen tid kom jeg dog til forståelse, og jeg måtte indordne mig, selvfølgelig måtte jeg det. I dag kan jeg godt have ondt af den stakkels lærerinde med det koleriske temperament. Hun boede alene og var i virkeligheden utrolig engageret i det faglige, så jeg tror, hun

ønskede at sende nogle dygtige børn ud i livet. På udflugter og ved andre arrangementer kunne hun være rar og særdeles gavmild med flødeboller og kager. Da jeg blev ældre og gik i mellemskole i Tarm, besøgte jeg hende i hendes lejlighed i Tistrup, og da var hun utrolig venlig. Hun ville give mig en bog, vist nok "Niels Holgersens eventyr", eller nogle billeder fra Hjerl Hede, og jeg valgte billederne. En gang om året var der overhøring af klassen, vi kaldte det eksamen. Så kom skolekommissionen, provsten og forældrene, det var som regel mødrene, der troppede op. Der blev stillet spørgsmål til os, og vi skulle så efter håndsoprækning svare. Lærerinden var altid meget flink og venlig ved disse overhøringer. I frikvarterne legede vi udenfor skolen på et område, der jo også var parkeringsplads for kirken. Det var dog forbudt at gå ind på kirkegården. Af lege husker jeg spil op ad en mur med en lille bold, spil med hønseringe, gemmelege og to mand frem for en enke. Jeg mener helt sikkert, at der var en vandpumpe udenfor, så vi kunne vaske hænder. Og vi drak vist også vandet, selvom pumpen var tæt på kirkegården. Som toilet havde vi et skur øst for skolen med 3 styk das. I den østre ende af skuret var der plads til brændsel. Starten på vores skolegang gav jo adgang til nye kammerater, og vi legede da sammen efter skoletid. I den nordlige ende af vores have var der et område med æbletræer og et mirabelle træ. Her var der et eldorado, hvor vi måtte lege, og kun fantasien satte grænser. Små bondegårde med mursten på kant som vægge fyldt op med dyr af træ, og udenom blev der anlagt veje i jorden. En tagkonstruktion blev der også lavet, det krævede snilde og tankevirksomhed. Der blev så leget med at skaffe føde til dyrene, græs, hø m.m. På et tidspunkt lavede vi en jordhule, der blev isoleret med halm. Pigerne blev også en del af vores leg. Vi fandt ud af, at det godt kunne være sjovt, hvis vi kunne komme til at lege far, mor og børn. Eller at få dem med til doktorlege, en pigenumse var da spændende.

En lørdag i april 2003 var vi 11 mennesker fra min klasse, der var samlet i den gamle skole. Det var da 50 år siden, vi var startet i 1. klasse. Dog var der én af de førnævnte "Hoddeskovere" iblandt os, en fyr som vi jo mødte i 3. klasse. Det var rigtig hyggeligt. Ølgod Museum var inviteret med til jubilæet med båndoptager, og snakken gik livligt i den lille skolestue denne lørdag. Hver især var vi oppe ved tavlen og fortælle om, hvordan livet havde flasket sig for os. Vi tidli-

gere elever afsluttede med en komsammen og aftensmad nede i Hodde Kro. Vi havde en rigtig fin dag.

Jeg har forsøgt at fortælle lidt om, hvad der rørte sig i landsbyen Hodde i 50erne. Skolegangen i "den stråtækte", der sluttede sammen med nedlæggelse af skolen i 1955, og lidt om hvad der skete udenfor. De to største af vores 5 børnebørn, der går i skole på Fyn, har været med rundt at se skolen, og de synes godt nok, at det er en lille skole, deres farfar har gået i. Men ingen skal da sige, at det nødvendigvis er størrelsen på skolen, der afgør, hvor meget man får lært.

Hans Regner Jensen

Rundet af tiden

Af Thyge Nielsen, Årre

Da jeg blev bedt om at skrive til Vestjyske Fortællere, fik jeg at vide, at emnet var op til mig selv. Jeg har været så heldig, at jeg har fået lov til at arbejde med mange forskellige ting gennem tiderne. Landboungdom, landboforeningen, slagteriet, amtet, kommunen, regionen m.m. så der kan blive masser af historier. Jeg har dog valgt at starte et andet sted, og beskrive, hvad det er for en baggrund jeg har med mig. Derfor har jeg skrevet om min oldefar, min farfar, min far og mig selv. Derfor blev det en historie om fire mænd. Det er også en historie om 4 mænd, hvis livsbane alle blev formet af den tid de levede i. Det er 4 mænd der alle var på vej i en retning; men som alligevel alle endte der, hvor det var forventeligt. De er født i hver deres tid, præget af deres tid, og samtidig er det 180 års danmarkshistorie fortalt gennem 4 generationer (vi har et meget langt generationsskifte i min familie). Fælles for dem alle 4 er, at de er endt som bønder – fælles for dem alle er også, at det var en snørklet vej til livet som bonde.

Oldefar

Ib Nielsen blev født i 1836 i Hammerum ved Herning. Familien var en fattig daglejerfamilie med mange børn, og Ib var en af de yngre. De 2 ældste brødre kom med i krigen i 1848. Ib har ganske givet været stolt, og har sikkert skrålet "Dengang jeg drog afsted..." i vilden sky, når han som stor knægt blev sendt i heden med fårene. Brødrene kom begge godt hjem. Heltemodtagelse. De havde jo vundet krigen. Efter krigen fulgte Ib med en af brødrene mod øst. Allerede dengang tiltrak de store byer, og et job som møllekarl/svend i en af østkystbyerne var ligegodt bedre end at være hyrdedreng ved Herning. I 1864 var der krig igen. Denne gang var det Ibs tur. Han var med ved Dannevirke, og var med til at slæbe kanonerne tilbage til Dybbøl. Turen var hård. Ib fik ødelagt stemmen, og han kom aldrig til at tale

normalt igen, men han overlevede. Han kom ikke hjem til heltemodtagelse, soldaterne havde jo tabt krigen, så de måtte nærmest snige sig hjem. Ib kom hjem til Hammerum. Blev ret hurtig gift med Nielssine, en "enlig fruentimmer" med en datter på 11 år (formodentlig en soldaterenke). Sammen fik de 4 børn, den ældste, Niels Andreas, kom i 1868 – ham vender vi tilbage til senere.

Ib kunne ikke finde sig tilrette med at være daglejer i Hammerum, og hele familien flyttede til Århus, hvor han fik arbejde som møller svend. Ib var bondefødt, og i tiden efter krigen var ånden jo: "Hvad udad tabes skal indad vindes" (Dalgas m.fl.), så i 1879 rykkede han teltpælene op og med den 11 årige Niels Andres som ledsager drog de til Tamkjær hede ved Tarm og slog sig ned som hede opdyrker. Han fik ret hurtigt købt et "bette sted", som en tidligere hedeopdyrker, havde forladt, og resten af familien fulgte efter. Ib arbejdede som daglejer, Nielssine passede hus og dyr og drengene fik arbejde som hyrdedrenge. Ib var jo allerede 43 år, da han startede, så han nåede ikke at få sit store "gennembrud" som hedeopdyrker. I stedet kastede han sig over haveanlæg, og den dag i dag kan der stadig findes små spor efter

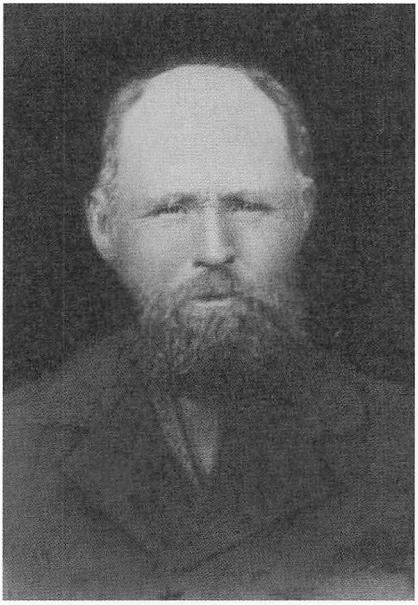

Oldefar, Ib Nielsen.

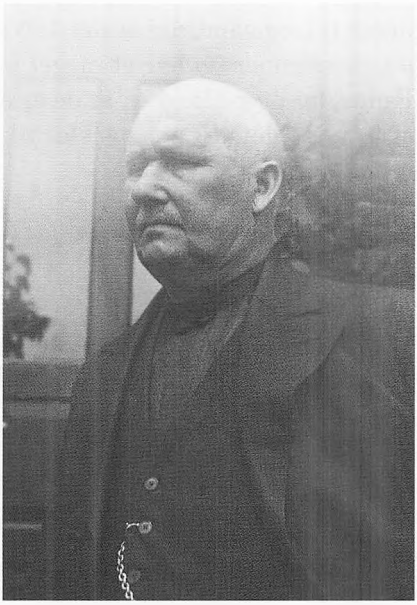

Farfar, Niels Andreas.

"Ibs have" på Tamkjær hede. Nielssine og Ib flyttede senere til Tarm, og Nielssine levede der helt til først i 1920-erne.

Da jeg var med ved Dybbøl den 18. april i år, gav det helt klar en ekstra dimension for mig, at jeg kendte min oldefars historie. Det hele blev meget mere nærværende.

Farfar

Niels Andreas var som sagt fra 1868. Han lærte hurtigt at gøre gavn for føden. Medens familien boede i Århus, arbejde han fra han var 6 til 9 år på et rebslageri. Derefter fra 9 til 11 årig som tobaks arbejder, hvor han lærte at ryge, noget han aldrig senere stoppede med.

Da han og faderen kom til Tarm, så skulle han jo have et arbejde. Han blev fæstet som hyrdedreng på Lønborggård, egnens eneste herregård. Han var nok lidt mere vovet end de lokale, var jo opvokset i Århus, så en kold dag sidst på vinteren med is på vandet, fandt han sig et par skøjter, og skulle vise sine færdigheder for de måbende bønderkarle. Problemet var bare, at godsejeren også så det. Næste morgen blev Niels Andreas kaldt til kontoret. Der fik han udleveret et brev, som han skulle bringe til forpagteren på Henne Mølle. Henne Mølle hørte under Lønborggård. Det var en rask gåtur på ca. 35 km. uden megen bebyggelse og med enorme hede områder. Hvad Niels Andreas ikke vidste, var, at godsejeren til sidst i brevet havde skrevet: "Hvis I mangler en dreng for sommeren, så kan i beholde buddet". De manglede en dreng, så Niels Andreas blev der til oktober, hvor han kunne gå hjem igen, og først da fik hans forældre besked om sønnens "sommer udflugt".

Niels Andreas ville mere, og op gennem 80- og 90- erne, uddannede han sig til teglbrænder. Han gifter sig i 1902 med Maren, en gårdmandsdatter, fra Vostrup ved Tarm, og sammen køber de Mosekær Teglværk ved Videbæk, et lille nedslidt teglværk, hvorfra Niels Andreas blev leverandør af teglsten til mange af de huse der blev bygget i Videbæk fra 1902 til 1911.

Maren og Niels får ret hurtig 3 børn, Karen Nielssine i 1904, Ib Sigvald i 1905 (ham vender vi tilbage til) og Knudine Christine i 1906 – kaldet Stinne. På 3 år havde de fået alle 4 bedsteforældre opkaldt.

Sigvald og Stinne er i 1911 den udslagsgivende årsag til slutningen af teglbrænderiet. Som 5 og 6 årige er de ved at lege teglbrændere, med det resultat, at hele teglværket brænder ned. Tiden var nok

allerede løbet fra det, så det blev aldrig genopbygget. Niels Andreas kaster sig i stedet over opdyrkningen af de 32 tdr. land der hørte til teglværket. Et hårdt arbejde. Stedet hed ikke Mosekær uden grund. Jorden var tung og våd, og noget egnede sig bedst til tørvegravning. I 1916 og 18 fik de to børn mere, Knud og Ida. Begge forældre var over 40 år gamle, ja Niels Andreas nåede at fylde 50 inden Ida blev født. "Onde tunger" vil vide, at det var for at få flere rationeringsmærker under 1. verdenskrig.

Maren og Niels Andreas kommer gennem 1920-og 30-erne ved hjælp af børnene, og i 1938, da Niels Andreas er 70 år kommer "ældstesønnen" hjem og overtager arbejdet og i 1944 køber han forældrene ud. De flytter tilbage til Vostrup i aftægt hos Knud som har overtaget moderens fødehjem.

Maren er glad for at komme hjem til Vostrup, men Niels Andreas falder aldrig rigtig til. Han savnede at kunne gå ned i brugsen og snakke med kendte folk. De dør i 1948 og 1950.

Det specielle ved hjemmet på Mosekær var, at de havde bogskab! Tænk sig at kunne komme et sted hvor de havde mere end en bog.

Far, Ib Sigvald.

Thyge Nielsen.

Lysten til at læse har lige siden været en stor last (eller gave) i hele familien, og det kom i stor grad til at præge børnene. Karen blev mangeårig formand for Biblioteket i Videbæk. Knud blev jo gårdejer i Vostrup med forældrene på aftægt, og med en husholder der helt klart havde den opfattelse, at det ville være passende med en plads i ægtesengen. Knud var ikke meget for det. De var meget forskellige, engang til jul ville Knud som det gode menneske han jo var, give husholderen en gave. Han gav det bedste han vidste, en bog, hvortil kommentaren var: "Wa ska a me såen jen, a hår da jen ålleræ". Den eneste udvej Knud så, for at slippe af med husholderen var at sælge gården, og som næsten 40 årig starte på læreruddannelsen. Han sluttede som skolebibliotekar i Thyborøn, og kastede sig siden over slægtsforskning.

I 2005 var jeg formand for Udvalget for teknik og miljø i Ribe amt. I den anledning var jeg med til at starte et hedeplejeprojekt på Filsø hede, lige der hvor min farfar gik og vogtede får 125 år før. Gad vide hvad han ville tænke, hvis han så voksne mænd gå og rykke træer op, uden at skulle bruge dem til noget?

Far

Ib Sigvald var født i 1905. I 1916 da han var i Lønborg som hyrdedreng på andet år fik han i oktober at vide, at han var blevet storebror. "Det er sku løwn" var hans eneste kommentar, hvilket resulterede i en på kassen, han skulle ikke beskylde sin madmor for at være løgner, men Sigvald havde da, som 11 årig, ikke set sin mor i mere end 6 måneder, selv om han kun var 35 km hjemmefra. Han fik arbejde ved landbruget, men meget andet trak. Han var aktiv i ungdomsarbejdet, en habil musiker på harmonika, aktiv i de årlige dilettantforestillinger o.s.v. Det store vendepunkt i hans liv kom i vinteren 28-29 hvor han var elev på Rødding Højskole under den legendariske forstander Hans Lund. De 5 måneder prægede ham resten af livet, og efter endnu nogle år hjemme på gården rejste han i 1936 til København. Fik job ved en anlægsgartner; men levede livet i og omkring det Grundtvigske ungdomsliv ved Vartorv. Han kom så vidt, at han var tilmeldt kurser for at gå i gang med en uddannelse; men så i 1938 blev han kaldt hjem. Faderen var nu blevet 70, og Ib Sigvald måtte tage over. Der var dog ikke arbejde nok, så han fik morgenjob på mejeriet, og kunne så passe gården om eftermiddagen. Igen gik han ind i ungdomsforenin-

gen, blev formand for foreningen og var igen med ved dilettant. Ved dilettantforestillingen i vinteren 1941-42 blev han, som 36 årig, lun på en af de unge piger, Anna Marie, hun var kun 16 år, så det var jo ikke så heldig; men det var gensidig. Anna Marie blev sendt til Sønderjylland for at arbejde, og til Fyn på Højskole. Lige lidt hjalp det, og den 26. november 1944 blev de gift i skyggen af krigen. Hun var da 19 og han var 39. Maren og Niels Andreas blev sendt til Vostrup på aftægt, og de nygifte kunne starte som selvstændige med egen gård. I perioden 1946 – 1955 fik de 5 børn, og det er her jeg i 1953 kommer ind i billedet som "den største af de 2 små" som vores mor altid siger. Både morfar Hans og farfar Niels Andreas var blevet nævnt op, så der var "frit slag" ved valg af navn. Valget faldt på Thyge, ikke et almindeligt navn på den egn, hvilket også fik min fars gamle moster til at udbryde: "Thyge! -- ja så må vi da håbe, at han bliver så berømt, at han kan kalde sig Th., så tror folk da, at han hedder Thomas eller Thorvald!" Mor og far drev gården fra 1944 til 1974 hvor "ældstesønnen" min bror Hans overtog. Han bor der stadig sammen med Karen, men driver ikke aktiv landbrug længere. Bøger er stadig en fast bestanddel af livet på Mosekær. Vi havde mange bøger da jeg var barn, og Hans og Karen har endnu flere.

Når jeg tit kører fra Årre til Videbæk, med hele bilen fyldt af børn i alle aldre, så tænker jeg tit på, når vi kommer gennem Tarm, at her kunne min far ikke komme hjem til sine forældre for 100 år siden, selv om der kun er 35 km. og han kun var 10 år.

Mig selv

Som sagt blev jeg født i 1953, på 2. pinsedag. Mine store søskende var nok mere optaget af, at der samme dag kom et føl til verden, men der blev også en plads til nr. 4 i flokken. Skolestarten i 1960 var en stor begivenhed, skrækhistorier fra de store brødre om hvordan det var, havde jo nok sat nerverne lidt på højkant. Vi startede 60 elever, fordelt på 2 klasser, så de stakkels lærere havde nok at gøre. Der var ikke noget der hed hjælpelærer eller lignende, så en vis disciplin var nødvendig. Heldigvis havde min storesøster Inger allerede dengang lyst til lærerfaget, så jeg kunne det meste af alfabetet og skrive alle tallene, et udmærket forspring. Inger blev siden lærer og gift med en landmand, så også der var landbruget en del af familien. Kun min lil-

lebror Olav, er faldet helt uden for. For det første blev han ikke landmand men lærer, for det andet er han aktiv hos de Radikale! Og for det tredje er han ikke i menighedsrådet – men ellers er han god nok. Ved konfirmationen i 1967 var vi 62. Det klarede præsten på en god time. Et skriftsted til en hel bænkerække og hånden på 2 af gangen. Vi havde strenge formaninger om at holde rækkerne, ellers kunne han ikke kende os, og vi skulle jo helst konfirmeres under det rigtige navn.

Jeg "tog realen" med, modsat mine 2 brødre som begge stoppede efter 7. klasse. Da jeg startede i realen i 67 var min far faktisk ældre end jeg er nu, og hans figur var meget lig min nu, så jeg har faktisk mere forståelse for i dag, at det var nødvendig med en hjælpende hånd. Hver morgen inden skoletid, og hver eftermiddag hjalp jeg ved malkningen af de 12 – 14 køer vi havde. Om aftenen stod den på biografturer. Vi var en lille flok der fulgtes ad, og den ene var kontrollør i Videbæk Bio. Vi så samtlige film i den periode. Ungdomsklubbens fester blev der også tid til. Der var jævnlig fest med levende musik, spillet af det nye band fra Skjern "Gnags" og vi havde også besøg af et af de andre nye navne, Eddi Skoller.

I 1970 efter, realeksamen kaldte bøgerne. Som den første nogensinde i familien på begge sider, kom jeg på gymnasiet. Jeg var klar over, at det ikke kunne forenes med tjansen som morgenmalker, så jeg tog på kostskole i Struer, og kunne derfor i 1973 sætte huen på efter 3 gode år på Struer Statsgymnasium. Eksamen skulle jo bruges, så efter et sabbatår som landbrugsmedhjælper og lærervikar endte jeg på Århus Universitet som historiestuderende. Det var nu et nummer for rødt for mig, så efter 2 måneder, flyttede jeg til Vejlby Landbrugsskole for at tage landmandsuddannelsen. Derefter direkte til Bornholm som rekrut i det danske forsvar, Flot fyr i uniform. Jeg blev udstationeret i Oksbøl som kontorordonnans på: Kursus – kommandokontoret på Hærens Kampskole, med arbejdssted i Nordlejren (det kommende Flygtningemuseum). Jeg lavede ikke for meget..... hejste flaget om morgenen, tog det ned til fyraften, tømte skraldespande og trak spritduplikatoren når de militære skrivelser skulle laves i mindst 7 eksemplarer. Det gjorde, at jeg havde god tid til at køre hjem til Videbæk hver dag og nedfælde ammoniak for min bror. Det blev lidt lange dage, og allerede dengang kunne jeg godt have lidt problemer med at holde mig vågen, så en tidlig morgen på vej tilbage til

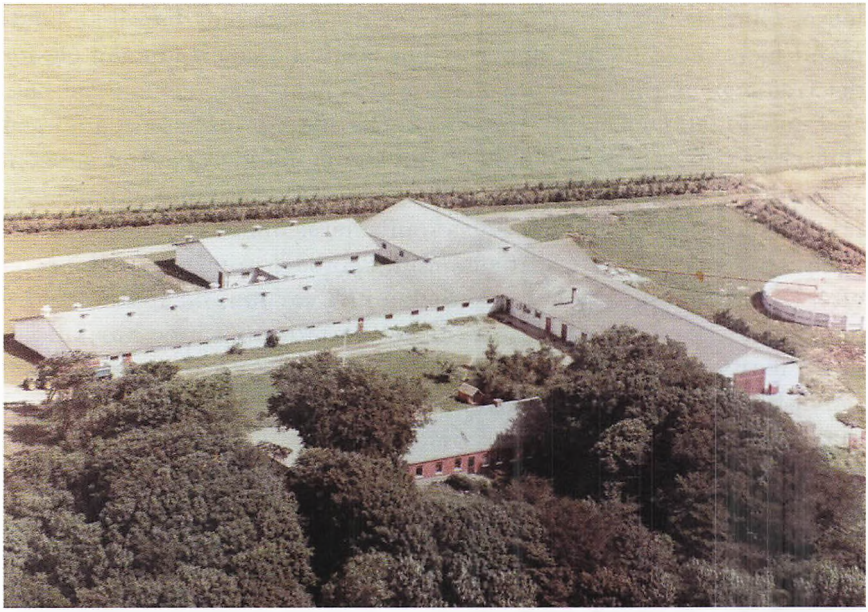

Terpagergård i Årre maj 1983.

Terpagergård i Årre maj 2003.

Oksbøl efter en lang aften/nat på traktoren, ja så stod der lige pludselig en elmast der hvor jeg kørte. Det kostede strømmen i Vrøgum, og en tur på infirmeriet i Oksbøl. Efter cirkus-milli gik turen til Gråsten Landbrugsskole, som svinefodermester på en af datidens største svinebesætninger, 120 søer og slagtesvin. En skøn tid, med masser af faglig viden og social liv. Den største gevinst var dog køkkenpigen Asta, som jeg nu er gift med på 33. år.

November 78 ventede nye udfordringer. Bestyrejobbet på Terpagergård i Årre. Grisegård med 160 søer, 44 ha jord. Tiderne var ikke med ejeren. Landbrugskrisen i 1978-82 var hård. Produktionen var ramt af de nye svinesygdomme som hørte den tid til, Aujetzky syge, svinedysenteri og smitsom kastning. Vi havde det hele. Efter 2 år med mig som bestyrer, kastede ejeren håndklædet i ringen, og jeg købte gården af kreditforeningen, sanerede hele besætningen og kom igang med en ny og ren SPF- besætning. Den 1. april - 81 stod jeg som 27 årig med egen gård, og 1. maj kom køkkenpigen fra Gråsten.

Vi blev del af et landbrugsfællesskab. I området ved Bryndumsager/Sønderheden var der 10 gårde med aktivt landbrug. Den mindste havde 6 køer og den største 32 køer. På alle gårdene var der mindst en hjemme hele dagen; men konerne var begyndt at søge ud for at tjene lidt ekstra. I 2011, præcis 30 år senere var vi de eneste der var tilbage som aktive. Alle gårde er stadig beboet; men jobbene er ikke derhjemme. Vi solgte til et ungt par, og der drives stadig aktiv landbrug på Terpagergård i Årre. Nu med 525 søer og 155 ha.

I løbet af de 30 år, har vi fået 4 børn. Ingen af dem har ønsker om at blive landmænd, heller ingen af mine søskendebørn har valgt landbruget, så når min bror stopper, er der ikke flere bønder tilbage, men til gengæld en hel hær akademikere, med cand.polit. som den største gruppe. Hele tiden, medens vi drev Terpagergård og nu, hvor vi bor i vores lille hus ude i skoven, har jeg været aktiv uden for landbruget. Først i landbrugets organisationer og senest i regions og kommunepolitik, men det kan vi jo vende tilbage til en anden gang, der er trods alt et stykke vej fra bestyrelsen i Landboungdommen til formandsposten i Social- og Sundhedsudvalget.

Historier bliver jo ikke ringere af, at blive genfortalt, så jeg kan ikke garantere for, at der ikke er smurt lidt på hist og her; men hovedlinjen er "rimelig sandfærdig".

Et af de obligatoriske skolebilleder fra ca. 1959. Billedet taler sandt, jeg var sød og pligtopfyldende.

Bolden & Guitaren

Af Jørn Hansen, Tinghøj

Jeg hedder Jørn Hansen og bor i Tinghøj nord for Varde. Jeg har taget imod opfordringen til at skrive et kapitel til "Vestjydske fortællere, og vil lige starte med en kort præsentation af mig selv.

Jeg er sangskriver og musiker og indspiller musik i mit firma JH Musik. Har skrevet sange i næsten alle genrer fra børnemusik til musicals. Har været sangskriver til dansk melodigrandprix fire gange. Mest kendt er sangen "Vi danser rock danser rul", som jeg skrev sammen med Helge Engelbrecht. Sangen blev fremført af Stig Rossen i 1988, og blev nr. 4 i konkurrencen.

Jeg blev født i 1949 i Glejbjerg, som yngste barn af en søskendeflok på fire. Mine forældre Ane og Gunnar Hansen ernærede sig som landmænd, og jeg voksede op på "Skovbøllinggård", en efter datidens forhold stor gård på 120 tdr. land. Jeg skulle have været landmand, men fulgte i min søster Aases fodspor og tog realen med. Sprang dog fra efter 2. Real og gik på Grindsted Gymnasium fra 1966 til 1969. Efter studentereksamen læste jeg til lærer på Esbjerg Seminarium og blev ansat som timelærer på Hjerting Skole i Esbjerg kommune. Nåede 25 års jubilæum ved Esbjerg Skolevæsen, inden jeg i 2001 stoppede med at undervise.

Jeg kunne skrive om mange forskellige emner: Mit musikerliv, der startede først i 70'erne og førte mig rundt på danserestaurationer i det ganske land, mit lærerliv, der gav mig mange glæder men også enkelte skuffelser, mine familierelationer - min familie rummer ligesom alle andre spændende typer og tragiske skæbner, mine sange, der har givet mig mange oplevelser og har ført mig i kontakt med mange kendte mennesker.

Som 64 årig reflekterer man over sit liv og gør status. Hvad og hvem har formet dit liv? Hvorfor blev det lige musikken og lærergerningen? Hvad kunne det ellers være blevet?

Jeg har valgt at fortælle om to helt konkrete ting, som har været med til at forme min livsbane. Mine dybe fascination af fodbolden i mine drengedage og første ungdom, og den interessekonflikt jeg blev sat i, da jeg forfulgte min drøm om at lære at spille guitar.

Bolden

"Og vi byder lytterne velkommen til Idrætsparken klædt i rødt og hvidt. Solen skinner fra en skyfri himmel, og om lidt kommer holdene ind på grønsværen..."

Jo, jeg husker det tydeligt, når Gunnar Nu Hansen bød velkommen til årets landskamp mod et af de nordiske lande en søndag eftermiddag. Dengang sidst i 50'erne, hvor jeg var dreng, kunne fodbold kun opleves live eller i radioen. Det blev radioen, mine forældre havde vel aldrig været i København på det tidspunkt, så selvfølgelig blev det radioen. Men det var også længe godt nok. Syv kvarter i selskab med Gunnar Nu Hansen rummede hele følelsesregistret: Vild jubel, når Danmark scorede, glæde når vi vandt, spænding når stillingen var 1 - 0 og dyb skuffelse, når vi tabte.

Min interesse og fascination af fodbolden startede der. Den perfekte legekammerat. For mig var der langt til rigtige legekammerater. Der var ingen jævnaldrende i vores nabolag, og min søster var god nok, men hun ville også gerne bestemme over mig, så derfor blev det mig og bolden. Den var der altid, og man behøvede bare en mur, og dem var der nok af på landet. Min foretrukne var muren på det nye maskinhus. Den var perfekt både i bredde og i højde og næsten uden vinduer, unægtelig en vigtig ting. Man var ikke populær, når man ramte en rude, der smadredes. Så skulle der skæres glas og kittes, og glarmesteren kom kun en gang om året.

Jeg udviklede hurtigt en teknik, hvor jeg sparkede bolden mod muren, hvorefter jeg greb returen. Ikke én gang på en dag, men måske 500 gange. Jeg blev god til at sparke og gribe, ligesom datidens stor målmænd: Per Henriksen og Henry From, og senere Erik Gaardhøje. Jo, det var der min fremtid lå ingen tvivl om det, jeg kunne næsten høre brølet fra tilskuerne i Idrætsparken, når bolden sad sikkert i min favn.

I Glejbjerg var der på det tidspunkt to ting man kunne "gå til". Gymnastik om vinteren i ungdomsforeningen og fodbold om sommeren i sportsforeningen. Ja så var der jo også lidt håndbold i Glejbjerg

KFUM, men der kom vi nu ikke så meget, og så datidens svar på vild med dans "Sørensens danseskole" og den var jeg ikke særlig vild med.

Så det blev gymnastik og fodbold. Jeg ved ikke præcis, hvor det kommer fra, men jeg havde talent for begge dele. Kraftspring, flyverspring og spring over buk og hest, klarede jeg flot. Kulminationen var, når man ved årets gymnastikopvisning kunne springe over bukken i øverste hul, og ikke nok med det, der var stillet en gummistøvle ovenpå. Det var stort, når man klarede den, og vi var nogle stykker.

Fodbolden havde gode kår i Glejbjerg. Ildsjælen og primusmotoren i fodboldlivet i byen hed Benny Hansen. Han var ansat i byens murerfirma, men det var fodbolden, der var hans hjertensbarn. Han sørgede sammen med mange andre for, at Glejbjerg kom på fodboldkortet.

Med et engagement og et drive fik han gjort næsten hele byen interesseret i sporten, og stort set alle drenge startede med at spille fodbold i 7 - 8 års alderen.

Således også lille mig der spændt mødte op til sin første træning på fodboldbanen, der lå lige bag "Anlægget", en lille skov, der grænsede op til Glejbjerg by. Der var ikke de store forventninger fra mine forældres side. Familien var vel ikke en udpræget sportsfamilie, og det gav meget mere prestige at være dygtig til alle de landbrugsmæssige færdigheder, som jo fyldte næsten alt i en landmandsfamilie. Være god til at feje, at hakke roer, at give kalve mælk, at hente køer, at hjælpe til ved høsten, jo listen var lang i en tid, hvor næsten alt arbejde var manuelt.

Man kan roligt sige, at jeg gik ned på udstyr, når det kom til fodbold. De første fodboldstøvler var brugte, man skulle jo ikke bruge penge på noget, som var så usikkert. Strømper, bukser og en trøje var enten billigt eller af ringe kvalitet. Jeg husker drenge, der mødte op med udstyret helt i top, og jeg kiggede langt og misundeligt efter dem, der havde fået hele pakken.

Nå, men med selve fodbolden gik det hurtigt godt. Jeg havde det som en fisk i vandet, og min leg med bolden hjemme på gården, kom mig til gode. Det var sikkert tilfældigt, men alligevel ret oplagt, at jeg tilkæmpede mig målmandsposten uden den store konkurrence, første skridt var taget - HENRY FROM WATCH OUT !!

Når jeg skriver "lille Jørn", skal det opfattes helt bogstaveligt. Jeg var ikke ret høj og helt til efter konfirmationen, var jeg blandt de mindste i min klasse. Som målmand var det selvfølgelig en ulempe,

men jeg var heldigvis i besiddelse af en ret god springkraft og det mod, der skulle til, når man kastede sig ned i støvlerne på en modspiller.

Ret hurtigt skulle der spilles kamp mod de andre drengehold i området: Nabobyerne Agerbæk, Fåborg, Starup, Gørding og Endrup. Det var optur, når man blev valgt til holdet, og det blev jeg altid, da jeg havde sat mig solidt på målmandsposten. Har tit tænkt på, at det må have gjort rigtig ondt for dem, der ikke kom på holdet. Dengang var det "livets hårde skole", og der var altså kun brug for elleve mand på holdet, samt et par reserver. Udskiftningsbænken blev opfundet langt senere. Ofte var det de spillere som havde det helt rigtige udstyr, men som ikke havde fået talentet forærende, som blev sorteret fra. Ekstra hårdt i en by, hvor sport stod øverst på dagsordenen.

Man var nervøs og spændt, når kampene stod for døren. Når vi spillede på hjemmebane, kunne jeg cykle til stadion og være klar i det nybyggede klubhus i god tid. Der var en del tilskuere til kampene, dog ikke mine forældre, de havde jo altid travlt på gården. Vi klarede os rigtig godt og havde også et godt hold. Gørding var vores værste konkurrenter, de havde to meget giftige angribere, især en vis Poul Erik Hermansen var farlig. Jeg husker en redning, hvor jeg blokerede ham i hel fri position, en såkaldt 100% chance.

Sjovt hvad man husker, men jeg har stadig mine bedste redninger på harddisken og kan genkalde dem i hukommelsen. Havde i min korte seniorkarriere en redning på et skud helt oppe i "krydset" en tv-redning, der desværre kun blev optaget på min indre skærm.

Når kampen var på udebane blev vi kørt af Ejner Knudsen, byens lillebilchauffør, der havde en minibus med plads til et drengehold. Vi betalte et mindre beløb og så hentede han os også efter kampen, hvis han ikke blev og så kampen.

Kampene mod Endrup var også specielle. De havde en rigtig god målmand Gert Jensen, som var mindst på samme niveau som jeg. Jeg ville nødig indrømme det, men han var altså god, og de gange Endrup vandt kampene, var det oftest hans fortjeneste. Sundt at finde ud af, at der var andre, der ville være den nye Henry From.

Nå ingen grund til klage - min fodboldkarriere kørte rigtig godt. Jeg var stemplet ind i byens vigtigste aktivitet og fremtiden tegnede lys. Mine forældre fandt langsomt ud af, at det vist nok var "meget godt", det oversteg i hvert fald deres forventninger.

Skolegang, fodbold og landbrug fyldte alle mine dage. Der var ingen, der fik lov til at gå i lediggang, når man boede på landet.

Vores drengehold blev til juniorhold, og vi var ret gode. Vi vandt som regel vores række og kom ud i spændende unionskampe, hvor vi spillede mod vindere fra resten af Jylland. Personligt oplevede jeg, at blive udtaget til fællestræning for udvalgte talenter på årgangen. Her mødte jeg for første gang Vardedrengen Hans Peter Hansen, der var førstevalg på målmandsposten. Han havde lidt mere at byde på end jeg, først og fremmest rent fysisk, da han havde den højde, som jeg stadig manglede, ligesom han var vant til at dirigere med sit forsvar.

Langt om længe begyndte jeg også at vokse og med mine 1,82 m. var jeg klar til større opgaver. Jeg har, og ikke mindst havde, også hurtige reaktioner, og kombineret med en ikke ringe springkraft (jeg kunne faktisk springe 1,67 m i højdespring), var jeg på rette vej.

Glejbjerg Boldklub spillede på det tidspunkt i serie 4, hvor de i øvrigt vandt det jyske mesterskab. Nu skulle man så spille i serie 3, men man havde det problem at holdets mangeårige målmand forlod byen. Derfor lod man juniormålmanden rykke op på førsteholdet, og jeg fik helt usædvanligt debut på klubbens bedste hold i en alder af 17 år. Vi er i 1968, og det var med spænding og en vis bæven, at jeg påtog mig opgaven. Jeg skulle spille på hold med klubbens koryfæer, ikke mindst klubbens formand Benny Hansen og hans lillebror Ejvind. De var brødre på godt og ondt, og dirigerede med holdet og ikke mindst hinanden, og de lagde ikke bånd på sig selv. De kunne høres af alle, og lavede man fejl fik man det at vide. De var nu også gode til at rose, men det virkede ret voldsomt på en lidt tilbageholden 17 årig som mig.

Jeg spillede også på hold med spillere, der var næsten dobbelt så gamle som jeg, så det var noget af en udfordring. Og så var der det sociale liv uden for banen.

Næsten alle på holdet havde et arbejde og tjente en løn, så det var svært at byde ind med ret meget, når man stadig gik i skole og endda på gymnasium. Og ærlig talt følte jeg mig lidt Palle i verden.

Nå, men på banen gik det godt. Efter det første halvår fik jeg "fidusbamsen", et andet ord for periodens profil eller talent. De havde åbenbart spottet, at mit udstyr stadig var svingende kvalitet, så jeg fik en ny fodboldtaske. Vores træner Erik "Smørrebrød" Jepsen fra Esbjerg overrakte mig den efter en kamp på Bække Stadion. Han var en god

Sandi Kvintetten 1970. Vi spillede til bal hver lørdag i denne besætning: På Høfner bas: Jørn Vind. Saxofon og sang: Henning Hansen. Eko guitar: Jørn Hansen. Orgel og kapelmester: Kristian Hansen (bror til Henning). Trommer: Jens Tue Vejsig Jensen. Farvestrålende jakker var tidstypiske for danseorkestre.

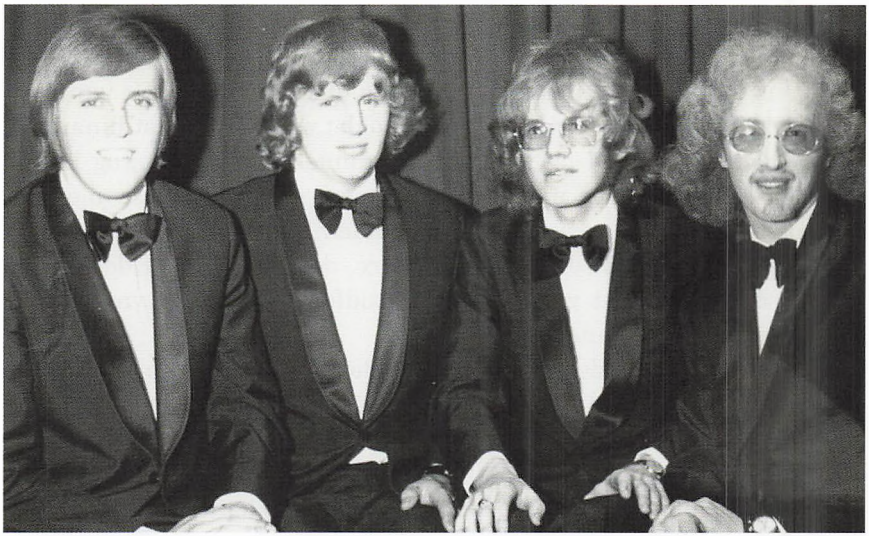

Sandi Four 1971. Sandi kvintetten blev til Sandi Four og de røde jakker blev til smoking. Fra venstre: Helge Engelbrecht, Jørn Hansen, Jørn Vind og Jens TV Jensen.

støtte for mig og forstod helt sikkert, hvor svært det egentlig var at være ælling i hønsegården .

Jeg husker det som noget helt specielt, da min far begyndte at komme på stadion. Han arbejdede jo næsten altid, men gav sig nu tid til at følge holdet, når vi spillede på hjemmebane. Jeg ved, at han var lidt stolt af mig, ikke fordi han sagde det til mig, for det gjorde man ikke ret meget i vores familie. Min mor antydede det, og det var nok for mig. Det var rigtig stort, da han også tog med til en unionskamp, hvor vi havde vundet serie 3 og skulle spille mod Aabenraas 2. hold. Husker at kampen blev afgjort i straffesparkkonkurrence, hvor jeg reddede tre af deres spark.

Der var mange andre oplevelser, men dem må I have til gode. Vil dog fortælle en pudsig historie om en kamp mod lokalrivalerne fra Agerbæk. På deres hold spillede min unge tidligere klasselærer fra 2. real Leif Jørgensen. Han var helt nyuddannet, og vi var hans første klasse. Han var rar, sød og dygtig og meget vellidt. Husker også, at han var pigernes ven, men det er en anden historie. Nå, men Glejbjerg fører kampen 1-0 og ligner længe en vinder, da en af vores forsvarsspillere begår et klodset straffespark. Leif, der også er en dygtig fodboldspiller bliver sat til at skyde. Den ultimative test: Lærer mod elev, hvem vinder??

Rigtig gættet, jeg snupper hans velplacerede skud til højre for mig.

Hvordan endte det så ? Jo det kunne have endt rigtig godt, hvis det ikke havde været for

Guitaren

Musik fyldte meget i mit liv, og ligesom med fodbolden oplevede jeg det først og fremmest gennem radioen. Programmet "Efter skoletid" passede helt sikkert med, at jeg skulle læse lektier, den eneste grund til at blive fritaget for landbrugsarbejdet. Og sangene satte sig, som perler på en snor: De tidlige Beatles sange, Rolling Stones, The Animals og mange mange andre. Teksterne var ikke helt på plads for dengang lærte vi først engelsk i 7. klasse, men jeg udviklede en slags lydtekst, og har senere fået ordene rigtig på plads.

Det var ved et popbal i ungdomsklubben i Agerbæk i 1964, den kom ind i mit liv. Det lokale orkester spillede pigtråd, live og lige på. Singleguitaristen havde en rød Höfner guitar, og han kunne spille på den.

Kom i snak med drengene, der var på min egen alder. Det var altså sejt, tænk om man kunne spille musik? Umiddelbart gav det ingen mening, selv om guitaristen viste mig, hvordan man gør, og det var vildt spændende...

Der var masser af reklamer for guitarer i popbladet "Børge", som jeg af og til købte. Her kunne man se, at en begynderguitar af mærket Teisco kunne erhverves for ca. 300 kr., mange penge men ikke uopnåeligt. Husker også forretningen i en lille sidegade i byen Bramming, vores foretrukne indkøbsby, når vi skulle udenfor Glejbjerg. Her var en rigtig flot vinrød guitar udstillet. Stod mange gange og så fortabt på den, og den blev ved med at være der. Der var ikke mange, der spillede musik, og måske blev den aldrig solgt i hvert fald ikke til mig.

"Få en guitar" svarede min far "hvad vil du med den?". Nej det troede han slet ikke på, total spild af penge og tid. Set i bakspejlet kan jeg måske godt forstå det. Der var ikke så meget kreativt og kunstnerisk i vores landmandsliv. Bevares vi sang meget i hjemmet især op til højtiderne, og vi kunne da alle ramme tonen. I skolen kunne man gå til blokfløjte hos frk. Pedersen, men det var mest en pigeting. Der var også et skolekor udvalgt efter samme principper som fodboldholdet, og her prøvede jeg så at blive fravalgt. Der var ikke meget, der talte for en fremtid som guitarist.

Nå, men jeg havde jo fodbolden, hvor jeg flittigt passede min træning og mine kampe, så det med guitaren havde det ligesom Bob Dylans sang - the answer was blowing in the wind. Men ofte sker ting ud fra tilfældigheder. Min søster Aase var familiens mønsterbryder, og hun var kommet på Grindsted Gymnasium med accept og velsignelse hjemmefra. Min far forventede, at jeg skulle have været ud af skolen efter 7. klasse og komme i gang med en landbrugsuddannelse. Det var også rigtig tæt på at ske, men i elvte time fortrød jeg, og til stor skuffelse for min far ville jeg følge de fleste af mine klassekammerater i 8. klasse. Jeg var meget pligtopfyldende og ret dygtig i skolen, så mine lærere foreslog, at jeg skulle vælge realklassen. Og derved blev det en beslutning, der i den grad skulle forandre min livsbane. Landbruget mistede en kommende medarbejder, og jeg kastede mig ud på dybt vand.

Historien gentog sig i realen, mine lærere foreslog, at jeg gik på gymnasiet efter 2. real, og sådan blev det. I 1966 startede jeg i 1.y på

Grindsted Gymnasium. Et stort og vanskeligt spring for en lidt tilbageholdende ung vestjyde. Den første udfordring var at lære sproget. Dengang blev man mobbet af både lærere og kammerater, hvis man talte vestjysk, så vi der kom fra landet forsøgte efter bedste evne at tale rigsdansk. Her er fortællingen ved at tage en forkert drejning, så tilbage til GUITAREN.

En dag kom min søster, der jo også gik på GG, hjem og sagde, at Niels Ole i hendes klasse havde en guitar til salg. Ja så var muligheden og drømmen om guitaren igen kommet op til overfladen. En af Aases klassekammerater, Marius Dahl Knudsen, tilbød at tage med ud at se på guitaren. Så jeg blev den lykkelige ejer af en Musima akustisk guitar med pose til den svimlende sum af 60 kr.

Det næste var så at få noget undervisning. Samme Marius var min første guitarlærer. Han var meget musikalsk, og så havde han været udvekslingsstudent i USA, og derovre havde han købt flere dyre amerikanske guitarer af mærket Gretsch. Guitarer, der i dag kunne indbringe mindst 50.000 kr. på brugtmarkedet. Og der sad jeg så med min brugte Musima guitar. Marius spillede lige akkordrundgangen til "House of the Rising Sun" på elguitaren, så den fik jeg for. Det var at starte lige på og hårdt, men min medfødte stædighed kom mig til gode, så efter en måneds intensiv øvning lød det nogenlunde. Marius havde mange ting at give sig til, så han henviste mig til Per Møberg, en anden af Grindsteds guitartalenter, som havde sin egen lille guitarskole i en lejlighed på Fynsgade. Snart kunne jeg begynde at akkompagnere til tidens fællessange f.eks. "We Shall Overcome", "Donna, Donna" og selvfølgelig Beatlessangene. Så inden længe blev den stille vestjyde "ham med guitaren" til klassefesterne.

Det skal lige nævnes, at Marius og Per senere spillede sammen i datidens bedste danseorkester "Moontimes", senere "Sound 70", så "De to jyder" (dog kun Marius) sluttende med at Marius blev guitarist og spasmager i "Østjydsk Musikforsyning".

Det var jo egentlig den elektriske guitar, der var drømmen, så det blev det næste skridt. I Esbjerg Musikimport kunne man købe masser af guitarer, næsten alle af mærket Eko. Indehaveren Svend Åge Nielsen havde lavet en guldrandet forretning ud af at importere disse fra sin egen fabrik i Italien. Jeg måtte nu starte med en brugt guitar af mærket Galanti, jo økonomisk forsigtighed var en dyd i vores familie.

Den var selvfølgelig rød og forsynet med usædvanlig mange knapper.

"Teen kvartetten" (som i teenager) var det første band jeg spillede i, sat sammen af Jens på trommer, Hjalmar på bas, Sixten på keyboard og jeg på guitar. Vi kom da ud at spille i nogle sammenhænge, men rigtig godt blev det først ,da vi dannede danseorkesteret "Sandi Kvintetten". Brødrene Kristian og Henning Hansen fra Roust, Jens, som fulgte med hele vejen, på trommer, samt Jørn Vind fra Glejbjerg på bas og så mig selv.

Dengang var der fest eller bal i næsten alle småbyer. På skift var det Fåborg, Agerbæk, Vejrup, Glejbjerg og Korskroen, og der skulle bruges mange orkestre, da det altid var med levende musik. Allerede i 1968 var vi næsten ude at spille hver weekend og ikke nok med det, vi fik løn for noget, vi egentlig gjorde for sjov. Der var jo mange sidegevinster, ikke mindst det kammeratskab og den fællesskabsfølelse man fik, når man var fem mand af sted. Og her var vi ligeværdige og rimelig jævnaldrende. Altså alt det jeg ikke oplevede på fodboldhol-

Jørn 1.real. Klassebillede fra 1.real Agerbæk Skole 1964.
Jeg står nr. 2 fra højre i bagerste række ved siden af min fantastiske matematiklærer Tage Jeppesen. I midten med lukkede øjne vores unge klasselærer Leif Jørgensen, der også spillede fodbold.

det. Så var der det med pigerne. Ens markedsværdi steg betragteligt, når man stod på scenen og kunne smile ned til pigerne, ikke så mærkeligt, at jeg fandt min kone Marian til et bal.

Som sagt fik man ikke lommepenge på Skovbøllinggård. Jeg fik vel, hvad der var rimeligt, men jeg kan huske, at det var svært og ydmygende at skulle bede om penge, hver gang man skulle noget. Selv i min gymnasietid var det med hatten i hånden og ned på knæ. Derfor var det fantastisk pludselig at tjene sine egne penge. Et spillejob med Sandi kunne i begyndelsen give mig 100 kr, når alle udgifter var trukket fra. Det var vildt mange penge, og næste uge kom der ligeså mange. Pludselig fik jeg frihed til at gøre nogle af de ting, mine jævnaldrende gjorde. Sætte sig på hotellet en søndag og bestille en øl og en ringridderpølse, som regel sammen med Jens. Jo det kørte...

Ud at spille og i seng klokken 04, og så med fodboldholdet ud at spille kamp med kampstart kl. 10 i Esbjerg. Hård kost, men jeg var jo ung. Det gik da også fint i en periode, men både jeg og fodboldklubben anede en spirende interessekonflikt. Det blev også lidt sværere at passe træningen, vi skulle jo øve i orkesteret, og så var der jo også skolen, som skulle passes. Kunne pludselig være nød til at springe fodboldtræningen helt over, men det gik jo fint. Glejbjerg stod til oprykning til serie 1, den højeste række man nogen sinde havde spillet i, og jeg havde da en andel i dette.

"Stoppe med at spille fodbold, du med dit talent, nej det må du ikke", Benny Hansen var forurettet og lettere ophidset. Han følte sig svigtet, én af hans drenge ville forlade folden. Han forstod det ikke, vi havde lige vundet serie 2, og næste år skulle vi spille i samme række som nogle af de bedste hold fra Esbjerg. Konflikter var ikke min stærke side, men jeg måtte sige fra.

"Sandi" var blevet til en kvartet og en ung Helge Engelbrecht havde erstattet brødrene Hansen. Vi havde rigtig vind i sejlene med masser af jobs af og til midt i ugen, og jeg kunne ikke overkomme begge dele.

Jeg tror aldrig, Benny forstod det, og han ringede ofte og bad mig overveje min beslutning. Det var ikke rart, jeg følte et eller andet sted, at jeg havde svigtet, og blev da også ved med at spille lidt på serie 5 holdet. Man kan rolig sige, at jeg sluttede på toppen i en alder af 20 år, men jeg nåede ikke at spille en eneste kamp med holdet i serie 1. Ingen er uundværlig heller ikke målmanden, så pladsen blev

overtaget af min sidekammerat fra 1. klasse Ivar, og senere af en vis Gert Jensen.

Så det blev guitaren, der fik overtaget. Ikke på grund af talentet, mit fodboldtalent var helt sikkert større end mit musiktalent, men på grund af alle sidegevinsterne. Tænk jeg kunne finansiere hele min læreruddannelse ved at spille musik. Tillagde mig dyre vaner med at spise ude, for penge var der jo nok af. Min eksamen kunne let have været bedre, men hvor der handles, der spildes (spilles). Prøvede i en kort periode sammen med "Sandi", der nu var blevet til en trio, at leve af musikken, men vi fik heldigvis stoppet i tide. Helge ville noget mere og godt for det, så i 1975, hvor jeg også blev gift, startede jeg som timelærer på Hjerting Skole.

Guitaren var stadig en vigtig del af mit liv i mit arbejde og min fritid. Startede med at have seks timers guitarundervisning oveni 30 skematimer i mit første lærerår. Fast arbejde, men da man var 25 år, kunne man så meget. Begyndte at rode lidt med indspilning på en firespors båndoptager, hvor man kunne spille oveni sig selv, og her fødtes min interesse for lydbearbejdning. At det skulle blive en del af min levevej senere, havde jeg ikke set komme.

Det blev rigtig sjovt, da jeg fandt ud af, at mine små melodier, som jeg ofte lavede, kunne bruges til noget. I 1988 fik jeg udgivet min første sang "Vi danser rock og rul", lavet sammen med min gamle spillekammerat Helge. Men det er en helt anden historie !!

Og hvad så med fodbolden? Ja jeg fik jo aldrig svar på, om jeg kunne have blevet den nye Henry From. Talentet var helt sikkert til stede, men guitaren stod i vejen. Jeg havde da et par optrædener på Seminareholdet, når Hans Peter Hansen ikke kunne, og fik da også rosende ord fra et par af EFB´s førsteholdspillere, med en opfordring til at melde mig ind i klubben. Men derved blev det. Drømmen lever stadig, men jeg må nøjes med at sige: "Den kunne jeg have snuppet", når bolden går ind bag målmanden på Esbjerg Stadion.

Jørn Hansen

Jeg elsker Vestjylland

Af Jens Holm Danielsen, Støvring

Jeg vil begynde denne fortælling med ordene: "Jeg elsker Vestjylland". Allerede efter disse få ord vil læseren med det samme drage den slutning, at dette ikke kan være skrevet af en vestjyde. For i Vestjylland, bruger man ikke så store ord.

Og ja, jeg er ikke barnefødt i Vestjylland, men derimod i landets hovedstad København, så jyde bliver jeg aldrig anerkendt som, en ringe trøst er det for mig, at jeg nu har tre voksne børn og i alt syv børnebørn der alle er født i Jylland, og de to ældste af vore børn er kommet til verden på det forhenværende Varde Sygehus i henholdsvis 1963 og 1966. Dermed er der i dette skrift skabt en forbindelse til Vestjylland og byen Varde, som jeg boede i fra 1963 til 1969, en periode som har haft en meget stor indflydelse på mit liv og en periode, som jeg altid tænker tilbage på med megen stor glæde. Glæden holdes stadig i live igennem et godt venskab med Lillian og Bjarne Schou på Vester landevej og så med et sommerhus i Vejers Strand, som vi nu har haft i tæt ved fyrre år.

Inden jeg fortæller om grunden til at jeg opholdt mig i Varde, vil jeg fortælle lidt om min opvækst og mine ønsker til livet, ønsker som fremkom meget konkrete i mine ungdomsår. Jeg er født i 1939. Min far var da skolelærer på den københavnske skole, Ny Carlsbergvejens Skole, som er placeret på det yderste Vesterbro, mens mit barndomshjem lå på Østerbro. Som det var tilfældet for langt de fleste af datidens kvinder var min mor hjemmegående, hvor hun passede hjemmet og de to børn der blev bragt til verden. En lillesøster kom til i 1942. Hun fulgte i øvrigt familiens tradition for at blive lærer, noget som er meget kendetegnet i min familie. Således har vi en datter, der i dag er folkeskolelærer på Nr. Nissum Skole, mens en anden datter er socialpædagog på Struer Skolehjem. Vor søn har valgt at gå lidt i farens fodspor, han arbejder indenfor kvægrådgivning.

Det husker jeg fra krigen

Mange ting har haft en stor indflydelse på hvordan mit liv har formet sig, det bliver jeg nødt til at fortælle lidt om. En barndom under Anden Verdenskrig er i dag ikke almindeligt, idet den tid ligger for langt tilbage. Jeg husker dog stadig hvordan vi af og til måtte skynde os i beskyttelsesrum når de engelske eller tyske fly, der medbragte bomber, fløj ind over byen. Tydeligst husker jeg den 4. maj, hvor tyskerne kapitulerede. Vi var som sædvanligt blevet lagt tidligt i seng, mens vore forældre havde nogle venner på besøg. Jeg vågnede ved at der var en fantastisk støj nede fra Østerbrogade, hvor folk strømmede ud på gaden, entrede sporvognene, der var overfyldte, der blev sunget og råbt, befrielsen blev virkelig fejret. Også de efterfølgende dage huskes, ikke mindst de lastbiler, der kom kørende igennem gaderne hvor ladet var fyldt op med nogle af de mennesker, som havde samarbejdet med tyskerne, lidt for åbenlyst. Alt dette er i de senere år blevet grundigt belyst, og ikke mindst filmen om Hvidstensgruppen fik sat meget fokus på den periode. Da krigen sluttede i maj 1945 var jeg fem år, men fyldte seks i juni. På det tidspunkt begyndte skoleåret den 1. april hvor det allerede fra 1946 først begyndte i august. Begge mine forældre er for længst døde. I dag ærgrer det mig utroligt, at jeg aldrig fik dem spurgt om hvorfor jeg blev sendt i skole i august 1945, blot en månedstid efter at jeg var fyldt seks år. Samtidig kom jeg ind i en skoleklasse hvor de øvrige elever var begyndt flere måneder før. Forresten var skolen en barak, fordi den skole, som jeg blev tilmeldt, Strandvejsskolen, var beslaglagt af tyskerne, som brugte den som en form for lejr. Faktisk har jeg tænkt meget om den begrundelse, men nu tror jeg, at jeg har fundet et fornuftigt svar. I hvert fald var jeg ikke en umulig dreng. Vi blev godt og grundigt opdraget i en Grundtvigiansk atmosfære. Men min far havde i 1927 afsluttet sin uddannelse fra KFUM's Seminarium på Frederiksberg og der gået sammen med en Olaf Galløe. Han underviste på Strandvejsskolen. Jeg tror at min far vidste at han var en meget dygtig lærer. Han blev en af de personer i mit liv, som helt sikkert har betydet meget for mig. Jeg havde ham som klasselærer i alle 10 år, hvor vi sluttede skolen med en realeksamen. Han lærte os betydningen af at skrive tydeligt og meget ordentlig. Fra ham har jeg fået glæden ved at udtrykke mig skriftligt og samtidig udføre mine opgaver på en

ordentlig måde. Faktisk har jeg haft forbindelse med Hr. Galløe lige til han døde. Når jeg af og til holder foredrag om mit liv fortæller jeg altid om Hr. Galløe, der hver dag mødte op i skolen med mørk habit, hvid skjorte og slips. Der er for mig ingen tvivl om, at jeg som københavnerdreng fik et forspring i forhold til mange børn fra provinsen fordi skoleuddannelsen i byen på mange områder var bedre og mere målrettet end tilfældet var i mange landsbyskoler, hvor børnene ofte kun gik i skole hver anden dag. Til gengæld havde disse en stor fordel i forhold til mig, de kunne virkelig mange praktiske ting, de skulle jo næsten alle deltage i det daglige arbejde i hjemmet. At der var en større forskel mellem skolerne i København og i provinsen opdagede jeg langt senere i livet, for allerede dengang var der i København en skoletandplejeordning, der sørgede for, at når vi forlod skolen var vore tænder helt i orden, ja tilmed var de for flere af os rettet ved hjælp af bøjler.

Et skelsættende år

Året 1948 blev et vigtigt år for mig. Der var olympiade i London og Danmark vandt et utal af medaljer. En 18 årig murerlærling vandt en guldmedalje i sejlbåd, hans navn var Poul Elvstrøm. Senere gentog han bedriften fire gange, en imponerende sportsmand. Men bedst huskes det danske landshold i fodbold, som vandt bronzemedaljer, blandt andet efter en sejr på 5 – 3 over Italien. Her scorede John Hansen fra Frem hele fire af målene, mens det sidste mål blev lavet af Johannes Pløger fra samme klub, nemlig Frem. De fleste af spillerne blev senere solgt til Italien. Det var i øvrigt et landshold med blot en spiller fra provinsen, mon ikke navnet var Viggo Jensen fra Esbjerg. Jeg kan stadig remse samtlige navne op fra mål til venstre wing, som det hed dengang. Det betød, at jeg gerne selv ville til at spille fodbold i en klub, ligesom flere af mine klassekammerater allerede gjorde. De spillede i de klubber, som hørte til i Fælledparken, blandt disse B 93 og ØB. Da jeg fortalte min far om mine ønsker var han meget forstående, men krævede dog, at hvis jeg ville spille i en klub kunne der kun være tale om en bestemt, nemlig Københavns KFUM. Derfor måtte jeg cykle mange kilometer ud igennem Østerbro til Lyngbyvejen, derfra op ad Emdrup Banke, en lang og ganske stejl bakke, videre til Emdrup hvor KFUM havde et fantastisk anlæg

på Nøkkerosevej. I mine år i KFUM spillede klubbens førstehold i 2. division, Danmarks næstbedste række. Det blev til nogle dejlige og uforglemmelige år. På daværende tidspunkt måtte KFUM ikke spille i kirketiden, hvorfor de mindste hold gerne spillede kl. 08.00 søndag morgen. Det betød tidlig afgang fra hjemmet og på cykel igennem København, hvor yderpunkterne var Fremad Amager og Skovshoved mod nord. I øvrigt fik jeg en "lovende" start idet jeg scorede to mål i min debut mod B 1903 og i næste kamp mod KB et enkelt mål. Men derfra varede det flere sæsoner inden der igen blev nettet. Det satte sig tydelige spor i min videre tilgang til fodbold, fordi jeg ved hvert bopælsskift normalt opsøgte stedets KFUM klub, vel at mærke hvis de havde et rimeligt sportsligt niveau. Det lykkedes både i Kolding, Aarhus og Aalborg, men ikke i Varde, hvor det blev til 6 år i VG.

Fra det mondæne Østerbro til København C.

I 1949 skete der en større omvæltning. Min far blev udnævnt til skoleinspektør for Københavns ældste kommuneskole, Sølvgades Skole. Skolen lå, og ligger stadig, i et meget gammelt kvarter nær byens centrum. Dengang var kvarteret omkring gaderne Borgergade og Adelgade stærkt saneringsmodne. Ofte var der tale om ejendomme med seks til syv baggårde og med toiletter i gårdene. Det betød også at beboerne var en rigtig arbejderbefolkning med små midler og mange af børnene kom i skole i snavset tøj og de var bestemt ikke altid nyvaskede. Over for skolen ligger Kongens Have hvor der stadig er mange smukke plæner og planter, men også en rigtig god grus boldbane. Jeg har der slidt mange gummisko op, når vi dagligt mødtes for at spille fodbold. Vi flyttede derfor fra Østerbrogade til tjenesteboligen på skolen, en meget stor syvværelses lejlighed med 4.10 m. til loftet. Men sikken en dejlig barndom. Til skolen hørte to gymnastiksale og en dejlig skolegård, begge dele blev i alle årene udnyttet til boldspil, cykelløb og anden form for leg. Ja, da jeg under min studietid på Den Kongelige Veterinær Og Landbohøjskole boede hjemme, da trænede vi ugentlig indendørs fodbold i drengenes gymnastiksal. Det gjorde vi af den simple grund, at vi om vinteren deltog i flere indendørs stævner, og utrænet kunne vi ikke møde op. Min far var ubetinget en grundig og en noget højtidelig mand. Han fik blandt meget andet skrevet med store bogstaver på væggen i gymnastiksalen: "Altid brændende –

altid på vej". Det var sikkert et motto, som han hele livet levede op til. Det er også blevet mit motto, og hele livet har jeg forsøgt efter bedste evne at "brænde" for de opgaver, som jeg har fået ansvaret for. Mere om det senere.

Duften af landbruget

Vore sommerferier blev de første år tilbragt i min fars sejlskib, en såkaldt Spidsgatter. Men da min mor og min søster i den grad led af søsyge blev båden desværre solgt. Efter nogle års forløb blev der købt et sommerhus i Humlebæk. Men inden da havde vi tilbragt flere sommerferier forskellige steder i landet. Disse ferier har betydet enormt meget for mig, for det var her, at mine ønsker om at arbejde på landet blev vakt til live. Knapt var vi flyttet ind i sommerhusene førend jeg pilede af sted til den nærmest liggende gård. Her opholdt jeg mig det meste af de seks til syv uger ferien varede. Jeg blev helt opslugt af det liv. Mange spændende folk mødte jeg. Gårdens dyrehold skabte en stor interesse hos mig, ikke mindst malkekøerne, så jeg ville være landmand. Som opdraget i et skolemiljø var det noget meget anderledes at komme ind i et landbrugsmiljø for mig. Lad mig sige det sådan. Mit ønske om en uddannelse indenfor landbruget stod ikke til at ændre. Da vi først fik sommerhus i Humlebæk opholdt jeg mig det meste af tiden på en nærliggende gård, der blev drevet af en bror og hans to søstre. Den var bestemt ikke moderne, de røde køer blev malket med hånd, men jeg kom til at holde af det liv. Om vi tog kartofler op til byens grønthandler, eller vi høstede korn og hø, alt var lige spændende, og mange snakke blev det til når formiddagskaffen eller eftermiddagskaffen blev nydt.

At sætte ting i gang

Jeg har lige fra ung haft en stor lyst til at sætte ting i gang. Så da jeg erfarede, at Humlebæk Boldklub tilrettelagde et fodboldstævne i sommerferien tog jeg kontakt til klubbens formand og spurgte om, at hvis jeg samlede et landliggerhold kunne vi så ikke få lejlighed til at spille mod det lokale drengehold. Ingen problemer, så det blev til nogle års arbejde med at samle et konkurrencedygtigt hold. Det udviklede sig til, at jeg en dag blev spurgt om ikke jeg ville spille turneringskampe for deres drenge eller juniorhold. De stod og manglede en målmand.

Den plads havde jeg spillet flere gange, også i KFUM, så det blev til et tilsagn, dog uden et klubskifte. De to klubber spillede i hver sin union, KBU og SBU. Så om lørdagen spillede jeg kamp for den ene, mens jeg om søndagen spillede for den anden, nok ikke helt lovligt, men jeg elskede spillet. I Humlebæk spillede vi os en sæson frem til finalen om Sjællandsmesterskabet, men tabte finalen. Jeg husker dog, at jeg reddede et straffespark!

Ønsket holdt stadigt

Tiden for min realeksamen nærmede sig og ønsket om landbruget var stadig intakt. Mine forældre var givet ikke særlig glade for sønnens valg af uddannelse, ikke mindst fordi vi i familien ingen forbindelse havde til erhvervet. Min far kendte igennem bestyrelsen i KFUM's Seminarium en forpagter Krarup på Lolland. Han henvendte sig til ham og fik den anbefaling, at vi skulle forsøge at kontakte en gårdejer, Hans Kjær Kristoffersen, Aaside, der ligger mellem Næstved og Præstø. Vi besøgte gården, og det blev aftalt at jeg skulle begynde den 1. august 1955 som landvæsenselev. Det blev et ophold, som i meget høj grad har præget mig. Mine forældre havde lagt vægt på at pladsen skete hos en familie, der behandlede de unge godt og samtidigt var et kristent hjem, og begge dele var i høj grad tilfældet. På gården arbejdede også deres svigersøn, som var nygift med deres datter og en anden ung mand, så der var godt med liv i hverdagen. De første tre måneder var måske ikke de sjoveste, som jeg har oplevet. Det var ganske uvant pludselig at skulle arbejde i mark og stald. Det blev også til nogle mærkelige hændelser. En af disse førte til, at jeg blev henvist til kostalden med ordene: "Der går du i hvert fald ikke i vejen". Efter omkring tre måneder kom forklaringen på disse mærkelige hændelser: "Skulle du være træt af dansk landbrug skulle det ske indenfor de første tre måneder, så du ikke gik og spildte din ungdom". Lad mig tørt konstatere, at Hans Kjær Kristoffersen gjorde sig umage, men omvendt skulle jeg ikke komme hjem og fortælle, at jeg havde valgt forkert. Gården hedder Bøgebjerggaard og er stadig et almindeligt landbrug med omkring 70 tdr. land. I dag tror jeg det drives som en form for fritidslandbrug og føres videre af et barnebarn. Jeg har indtil for få år siden haft en god kontakt til gården, men nu er de alle døde.

Store konsekvenser

Det fik rigtig store konsekvenser for mig, at jeg blev placeret i kostalden. På daværende tidspunkt havde vi en god flok røde køer, hvor vi blandt andet deltog i egnens dyrskuer. Som tilfældet ofte har været, kom den stedlige kvægavlskonsulent forbi, for at se, om vi i besætningen havde egnede emner til skuerne. På min attenårs fødselsdag deltog vi i et skue i Vordingborg, hvor vi med en samling yngre køer fik fløjen og en smuk ærespræmie. Det følgende år kom konsulenten ikke forbi, fordi han simpelthen fortalte Kjær Kristoffersen, at den udvælgelse af dyr kunne jeg ligeså godt selv stå for. Se det var noget af en tillidserklæring, en ung københavnerdreng skulle udtage dyrene. Men resultatet blev det samme som forrige år, så helt galt havde hverken konsulenten eller jeg handlet. På daværende tidspunkt anede jeg ikke noget om hvordan man blev konsulent, så jeg skrev til vedkommende og fik et godt svar tilbage. Her vil jeg lige "pralende" indskyde den bemærkning, at jeg tre år i træk blev Sjællandsmester i kvægbedømmelse for unge landmænd. Først et landbrugsskole ophold på 9 måneder, derefter en optagelse på "Den Kongelige Veterinær Og Landbohøjskole" i 1959, der den dag i dag stadig ligger på Frederiksberg og nu er en afdeling under Københavns Universitet. På det tidspunkt varede studiet i tre år. Allerede fra 1963 var studiet blevet forlænget med et år.

Militær karriere

Inden uddannelsen skulle gå i gang skulle jeg som de fleste andre aftjene min værnepligt. Jeg mødte op hos det Sjællandske Trainregiment, som havde sin militær kaserne i Holbæk. Det blev dog et meget kortvarigt ophold, idet jeg efter en uge blev sendt til Militærhospitalet, for at få undersøgt min højre hånd. Den kunne jeg ikke gøre et ordentligt honnør med, og så kan man selvfølgelig ikke være soldat, man skal da i det mindste kunne hilse ordentligt på både fjender og venner. Ganske få tror på den historie selvom den er 100% sand. Det viste sig at jeg havde en deformeret knogle i håndleddet, der på det tidspunkt havde drillet mig rigtig meget. Beskeden var, du bliver sendt hjem, så indkalder vi dig igen næste år, men jeg er sikker på du bliver kasseret, sagde militærlægen. Og sådan gik det. Når jeg fortæller det her, er det for at forklare at jeg blev meget tidlig færdig

på Landbohøjskolen, bare 22 år. 18 måneder blev sparet på grund af militæret og et andet år fordi mine forældre sendte mig meget tidligt i skole. Både de 9 måneder på Tune Landboskole og de tre år på KVL blev nogle dejlige år. Igen med fuldt fokus på fodbold og bordtennis. På Tune dannede vi et fodboldhold og spillede mod de forskellige, etablerede klubber på egnen. På Landbohøjskolen var der en idrætsforening for alle de studerende. Jeg mødte op på den første generalforsamling, 19 år gammel og blev valgt til fodboldafdelingen. At dette valg skulle få en så stor betydning for mig havde jeg naturligvis ingen anelse om. Men følgen blev, i alle de klubber jeg senere blev medlem af, har jeg haft bestyrelsesposter og ikke mindst i Kolding KFUM og Aalborg KFUM, blev det som formand for foreningen. Jeg var i hvert fald fyldt halvfjerds inden jeg trak mig fra de poster. Men det gav megen glæde og et stort arbejde. For nogle år siden fik jeg den ære at blive tildelt Aalborg Bys lederpokal for et stort arbejde. I samme år modtog jeg DHF's sølvnål for mit virke for håndbolden i Aalborg. Men hvad med VG? Sandelig om jeg ikke der fik det mærkeligste arbejde. Jeg blev klubbens første formand for svømmeafdelingen, hvor det største arbejde var at være med til at få bygget et svømmebassin ved Jacobi Skole. Dette er nu nedlagt og inden det reelt åbnede var jeg flyttet fra byen til Kolding. Jeg mener dog også, at jeg i en periode var medlem af fodbold klubbens bestyrelse. Herfra husker jeg især nogle meget spændende generalforsamlinger hvor vi diskuterede en sammenlægning med VB. Forslaget vedtog vi i VG et par gange, men desværre blev det samme aften forkastet af VB. Siden er dette fornuftsægteskab heldigvis gennemført. Jeg følger stadig med i førsteholdets præstationer og kan med stor sikkerhed i dette forår – 2014 – ønske klubben tillykke med oprykningen til 2. division. Helt sluppet kontakten med idrætslivet har jeg dog på ingen måde. I dag er jeg formand for KFUM Hallerne i Aalborg og jeg er formand for bestyrelsen for Aalborg Sportshøjskole, begge poster er virkelig spændende og arbejdskrævende.

Efter uddannelsen

Inden den afsluttende eksamen på KVL var jeg begyndt at søge forskellige stillinger. Her mødte jeg et par af mine skuffelser. Jeg fik en meget fin eksamen og jeg troede derfor at jeg nemt kunne få en

stilling. I den forbindelse rettede jeg en henvendelse til konsulent Harald Peen i Varde. Det gjorde jeg, fordi jeg var blevet det anbefalet. Men desværre havde han i 1962 ikke mulighed for at ansætte mig. Et par andre ansøgninger fik jeg afslag på med et par mærkelige begrundelser. En udtrykte ængstelse fordi jeg var Københavner dreng og dermed ikke forstod at tale landbrugets sag. Et andet afslag var begrundet med, at jeg havde en for stor interesse for avlsarbejdet, men det var jo netop den stilling jeg søgte. Jeg husker stadig hvor skuffet og vred jeg blev. Men til sidst fik jeg en stilling i Aarhus Amts Husmandsforeninger i Viby. Jeg blev utroligt glad for det arbejde, hvilket også førte til et godt år i Aarhus KFUM Fodbold, mon ikke vi spillede i serie I. Men så skete der noget vidunderligt. En dag i begyndelsen af 1963 blev jeg kontaktet af Harald Peen. Han kom på besøg og fortalte, at han nu havde brug for en kvægavlsassistent. Efter en kort betænkningstid sagde jeg tak for tilbuddet og tiltrådte på Gl. Møllevej i Varde den 1. maj 1963, knapt 24 år gammel. De seks år, som det blev til, vil altid stå for mig, som nogle af de bedste år, som jeg har haft. De vestjyske landmænd tog rigtig godt imod mig, aldrig hørte jeg et ondt ord omkring mit fødested, rent faktisk er det kun sket ganske få gange, at landmænd har gættet rigtigt, når de forsøgte at få opklaret, hvor i landet jeg stammede fra. Omvendt mærkede de også, at jeg virkelig havde stor interesse og en god viden omkring kvægavl. Allerede den første arbejdsdag skete noget særligt. Vardeegnens Kvægavlsforening stillede afkom efter tyren Varde Kær. Det foregik på den måde, at der på forhånd var udtaget ca. 35 køer efter tyren. Når disse så ankom, hvilket skete i markedshallerne skulle de gøres rene og stilles op på en lang række. Her var det vigtigt, at rækken virkede så ens og harmonisk som muligt. Det arbejde blev jeg sat til sammen med et par fra bestyrelsen. Resultatet blev offentliggjort under en middag på Centralhotellet i Varde, hvor jeg husker der blev serveret andesteg. Det viste sig, at Varde Kær blev præmieret som den bedste danske gruppe og fik tildelt det der hed Appels Legat Ærespræmie. Jeg tror stadig, at det var den eneste RDM tyr fra foreningen der opnåede den hæderspris. Harald Peen var en god lærer. Jeg fik virkelig lov til at arbejde med alle sager, herunder ikke mindst dyrskuerne i området, men selvfølgelig først og fremmest Varde Dyrskue. Peen havde nogle store organisatoriske evner. Flere husker sik-

kert stadig i dag den meget store frokost på dyrskuepladsen. Frokosten blev lavet af Markedsrestauranten ved restauratør Markussen, som i øvrigt en overgang fungerede som holdleder for førsteholdet i VG. Under dyrskuefrokosten var der naturligvis en række taler, det hørte tiden til. Som et af de eneste skuer i Danmark blev kredsens folketingsmedlemmer altid inviteret. Jeg husker tydeligt hvordan Per Hækkerup blev støttet på vejen til talerstolen, men skønt stærkt beruset holdt han altid nogle glimrende taler. Natalie Lind, minister i venstreregeringen var deltager, Ivar Hansen var der, en person som jeg i øvrigt mødte på Varde Kaserne, når vi begge underviste soldaterne i det der blev kaldt civilundervisning. Et fag de vist var tvunget at deltage i. Jeg underviste dog lidt omkring landbrug, hvilket blev tilvalgt frivilligt af soldaterne. Som nævnt var Peen en fremragende organisator, hvilket jeg prøvede at suge til mig. Og ganske interessant er det, at jeg senere i livet har fået opgaver, som Peen var en af de første der fik. Det gælder for eksempel arbejdet med at sælge dansk tyresæd til udlandet. Det arbejde havde Peen i en årrække under navnet Dansperm. Mange år senere, under min tid i Aalborg fik jeg overdraget samme arbejde, som jeg havde i en ti års periode. Det medførte mange rejser så langt væk som Kina, Australien og New Zealand. Største marked for mig var dog England, hvor det lykkedes at opnå et større salg. En anden ting som jeg lærte i Varde var, at være med til at arrangere studieture til ind- og udland. Bedst husker jeg en rejse for unge landmænd, som gik via Belgien til Frankrig. Turen blev hurtigt udsolgt. Hvorfor Peen en dag spurgte mig om ikke jeg havde lyst til at følge efter bussen fra Knud Sørensen i Ølgod. Jeg skulle så køre i hans helt nye Mercedes 190 D. Det blev i 1964 en uforglemmelig tur, tænk at opleve Paris, hvor Peen viste os både kendte og ukendte steder. Men efter hjemkomsten var det forfærdeligt at sætte sig bag rattet i egen bil, som på det tidspunkt var en Fiat 500 stationcar!! Mon ikke den oplevelse var stærkt medvirkende til at jeg fra 1969 uafbrudt selv har kørt i Mercedes diesel, bedre kan man ikke være kørende.

Rejseaktivitet

Som nævnt i denne skrift lærte jeg meget af Harald P. Ikke mindst af hans evner som organisator. Derfor blev det naturligt for mig at arbej-

de videre i hans fodspor. Et af de spor som jeg har haft størst glæde af er som arrangør af rejser til udlandet, hvor målgruppen altid har været og stadig er landmænd og ikke mindst landmændspar. I de første år fra midten af 70érne var turene meget faglige. Det var vigtigt for mig at vise gæsterne, at man mange steder var dygtige til at drive landbrug. Senere har turene fået et mere bredt sigte hvor kulturelle oplevelser og landenes natur har haft høj prioritet. Hvor mange jeg har haft med har jeg ikke tal på, men glæden over at have glade og tilfredse folk med er stor. På rigtig mange af rejserne har jeg haft mange vestjyder med, så kommer snakken nemt ind på Vestjylland.

Andet end landbrug og kvægavl

Som ung og nyuddannet, gift og med en datter født i 1963 var økonomien om ikke anstrengt, så noget stram. Penge kunne man godt bruge lidt flere af. Vi boede de første år på Hedestien lige overfor kasernen. Men efter et par år købte vi en grund på den vej, der dengang hed Solbakken. Grunden lå lige opad jernbanen, men vi fik bygget hus, og mon ikke hele herligheden blev anskaffet for ca. 70.000 kr. Det var derfor velkomment med lidt undervisning på kasernen. Efter et stykke tid fik jeg mulighed for at undervise på aften ungdomsskolen i Varde. Jeg tror det drejede sig om timer både mandag, tirsdag og onsdag aften, hvilket betød at jeg ikke kunne deltage i fodboldtræningen om tirsdagen, men en ekstra skilling betød meget. Om begge parter havde udbytte af undervisningen er selvfølgeligt et spørgsmål, men generelt var jeg glad for arbejdet med de ganske unge. En dag fik jeg en henvendelse fra partiet Venstre, som spurgte om jeg ikke havde lyst til at overtage jobbet som skoleleder for LOF (liberalt Oplysningsforbund). Af natur har jeg altid haft svært ved at sige nej, for hvis der er nogle der mener, at jeg har evner og energi til at være med i noget, så er mit svar næsten altid, Ja. Så jeg fik travlt med at starte en aftenskole op, travlt med at finde fag og lærere, men det lykkedes i meget høj grad. LOF blev på to år den største aftenskole i Varde By, med fag som Antikt eller Gammelt, Madlavning for mænd, Spansk, Engelsk, Syning og så videre.

Lidt om VG

I Aarhus havde jeg som skrevet spillet på førsteholdet i Aarhus

KFUM, en dejlig klub med gode kammerater og nogle dygtige spillere. Samtidig havde vi en træner som virkelig troede på mig. Det var som oftest som højre wing jeg optrådte, men spillede dog også andre pladser i angrebet. Da jeg flyttede til Varde var det derfor naturligt for mig at søge mod byens højst placerede klub, som var VG. Efter to kampe på klubbens andethold debuterede jeg på førsteholdet den 15. juni 1963 i en kamp mod Haderslev, der endte 1-1. Inden jeg forlod Varde omkring 1. maj 1969 nåede jeg at spille over 50 kampe for klubbens første hold. Blandt disse en hel del kampe på Jyllandsserie holdet. Stort set alle kampe blev spillet på højre kanten, som det hedder i dag. Særlig målfarlig blev jeg aldrig, til gengæld kunne jeg ofte med hurtighed komme til baglinien og lægge nogle målgivende afleveringer til de øvrige angribere. Dertil kommer, at jeg mange gange fik lagt hjørnespark både fra højre og venstre side, hvorpå der blev scoret ret så mange mål. En enkelt gang kaldte journalisten mig endda hjørnesparkspecialisten. Samme journalist, Romborg var altid meget venlig i sin omtale af mig, hvor han flere gange fremhævede mit spil som højre wing for værende blandt det bedste på holdet. Tak til Romborg. Blandt nogle af spillerne husker jeg Poul Erik Thomsen, som nogle år senere optrådte på Aab's førstehold, blandt andet i en pokalfinale. Men også Poul Verner Pedersen og Ole Eskildsen kan jeg huske som gode angribere. På midtbanen havde vi dygtige spillere, som Poul Erik Lundquist og broren Jens Jørgen Lundquist. En lille rigtig god teknisk spiller Ejvind "Sille". På en af backerne var Egon Sørensen, som desværre døde i en alt for tidlig alder. I de senere år kom der dygtige unge spillere op. En af disse var lillebroren til Lillian Schou, Vagn Andersen. En anden var Steen Christensen i øvrigt en søn af bestyreren på tyrestationen, Henry Christensen. Lad mig til slut blandt disse nævne en solid og god venstre back, Per Andersen, som vi senere har stødt på som engageret i DBU's talentudvikling. Der var mere eller mindre gode trænere tilknyttet. Jeg husker Svend Åge Møller og Kurt Moltke, tror jeg. Trænere som viste mig større tillid end nogle af de andre. Jeg kan desværre ikke rose kammeratskabet særligt. Jeg følte, at det var meget svært at blive accepteret, men det behøver ikke alene at være hold kammeraternes skyld. På grund af mit arbejde var jeg givet fraværende i en for høj grad. En af mine sidste kampe husker jeg meget tydeligt, vi skulle spille mod Viborg i

Viborg. Den dag var jeg på opkøb af kvier til Jugoslavien. Hele indkøbs kommissionen måtte derfor med til Viborg. Jeg kunne se, at det kneb med at være fremme til tiden, så jeg bad en af jugoslaverne om at køre bilen, så jeg kunne klæde om i bilen. Vi nåede frem. Kampen blev tabt med 2 – 6 og jeg brændte straffespark, som jeg ellers normalt var ganske sikker i at udnytte.

Avlsdyreksport

Et af de arbejdsområder, som jeg gik meget op i, var at skaffe RDM kvier til eksport. Landbruget havde dengang sit eget eksportfirma, Breedania. Mit arbejde bestod i at holde en god kontakt til firmaet samt at have et overblik over de landmænd, som havde kvier til salg. For disse dyr blev der betalt en pæn overpris, hvorfor mange af egnens kvægbrugere var interesseret i at sælge. Også dengang havde kvægbruget det ikke overdådigt. På den måde kom jeg i kontakt med rigtig mange folk, en af disse var en af Breedanias medarbejdere ved navn Bertel Langhoff. En dag lå der en seddel fra Peen på mit skrivebord hvorpå der stod: "Hvis Langhoff ringer og spørger om vi har kvier til salg, så er svaret nej". Det undrede mig indtil jeg blev fortalt, at samme Langhoff havde forladt Breedania og begyndt for sig selv. Landbruget kan fra tid til anden være et meget vanskeligt erhverv at arbejde med! Vi er nu i begyndelsen af 1969. I mit privatliv var der problemer, på arbejdet var jeg begyndt at spekulere over om det ikke var tid til at prøve noget nyt. Ønsket havde hele tiden været at blive kvægavlskonsulent, men stillingerne hang ikke på træerne. Jeg tog kontakt til Langhoffs sekretær, frk. Jønsson, som jeg kendte vældigt godt fra Breedania. Hun havde fulgt Langhoff, hvilket jeg senere erfarede, at hun havde en god grund til, de havde nemlig fået et barn sammen. Jeg fortalte hende, at hvis de på et tidspunkt havde brug for en medarbejder, ville jeg være klar. Det tog ikke lang tid førend Langhoff kontaktede mig og jeg blev ansat til en betydelig højere løn, end den jeg oppebar i Varde. Det viste sig senere, at en af grundene til at Langhoff måtte forlade Breedania var den simple, at han tog en kontrakt med sig omkring leveringen af 700 sortbrogede kvier til Jugoslavien, en kontrakt som Breedania opfattede som deres. Da mange af firmaets aktiviteter foregik fra Kolding Eksportmarked valgte jeg at sælge huset i Varde og flyttede derfor til Kolding. Jeg havde, eller

fik derefter, en god og større kontakt til mange af de vestjyske kvægavlere, fordi jeg nu kom jævnligt i deres stalde for at købe SDM kvier. Det betød endnu en skelsættende begivenhed for mig, fordi jeg fra da af fik en meget stor interesse fra racen, en interesse som siden hen har skabt mig rigtig mange oplevelser og store udfordringer.

Interessen for håndbolden

I denne beskrivelse kommer jeg ikke uden om at fortælle om mit engagement i håndbold. Dette kan jeg takke Lillian Schou for. Nævnes skal det i samme forbindelse hos Harald Peen arbejdede jeg i alle årene sammen med Lis Jørgensen, en meget dygtig og solid medarbejder, som altid havde et godt overblik over kontorets arbejdsopgaver. Dertil kom, at hun var en god håndboldspiller og en solid skytte fra bagkæden. Så via hende kom jeg i forbindelse med Lillian, hvor jeg fra kampe mod VB kendte hendes mand Bjarne, en dygtig og teknisk god fodboldspiller. På daværende tidspunkt fik Varde HK et godt damehold, der i flere sæsoner spillede i landets næstbedste række, 2. division. Vi var faste tilskuere til deres kampe i Arnbjerg Hallen og jeg husker flere gode spillere som Ruth Poulsen, Elsebeth, Jytte Thermansen og Lillians lillesøster Jytte. Det medførte at jeg i flere sæsoner kørte med holdet til kampene på udebane. Jeg bliver nødt til at sige, at jeg flere år senere ikke altid kunne være stolt af min egen opførsel. Meget råbende og skrigende og konstant skældende ud på dommerne. Mon ikke Varde HK, efter at jeg var flyttet til Kolding, fik nogle sæsoner i 1. division? Blandt håndboldspillerne husker jeg også en dygtig målmand, Kurt Overby, der også var træner for damerne. Desværre døde Kurt i en for tidlig alder. Men de oplevelser, som jeg fik igennem håndbolden, kunne jeg senere udbygge. Det lykkedes i Kolding KFUM, hvor jeg var formand i alle årene, at få et damehold i tredje division. Jeg husker en meget dygtig spiller Annette Mogensen, der senere fik flere landskampe både indenfor håndbold og fodbold. Hun var en af de forholdsvis få piger der på det tidspunkt spillede på niveau med hendes jævnaldrende drenge.

Så lykkedes det endeligt

I 1978 lykkedes det mig endeligt at få et job som kvægavlskonsulent i Aalborg Amts Landboforening. Igennem 28 år fik jeg nogle af mit

arbejdslivs største udfordringer og oplevelser. Disse skal dog ikke omtales her. Dog skal det med, at min håndboldinteresse førte til en formandspost i Aalborg KFUM. Her nåede jeg et af mine mål, nemlig at være tæt på ligaen, som formand for det nu hedengangne Aalborg DH. Men både sølv og bronze blev det til, dejlige piger og kampe i Champions Leaque hvor en semifinaleplads var det bedste resultat. Det var en oplevelse at arbejde med spillere som Rikke Nielsen, Louise Mortensen, Natasja Derougina, Heidi Astrup, Agnes Farkas, Kikki og Katrine Lunde, Tanja Logvin, ja, jeg kunne blive ved.

Afslutning

Undervejs i denne fortælling kan det stadig undre mig, at jeg blev kontaktet af Jørgen Thomsen, som jeg lærte at kende igennem et fortrinligt og meget morsomt samarbejde med Nordhjems Bogtrykkeri, men også igennem VG. Da han i sin tid henvendte sig til mig kunne jeg fortælle ham at jeg i Kolding KFUM mødte hans bror, Tonny, som var en meget dygtig træner for klubbens førstehold og en af de trænere som virkelig viste mig den tillid det er så vigtig at føle, såfremt man skal præstere på banen. Derfor tak for opfordringen og alle gode ønsker til Varde og omegn, egnen der stadig står som det bedste jeg kender til.

Jens Holm Danielsen

Hotel Phønix, Storegade 6, Varde. Postkortet er fra 1977 og udlånt af Varde Lokalhistorisk Arkiv.

Selvtægt

Af Åge Lykke Madsen

En sjov historie fra Varde og omegn, som stammer fra for ca. 25 år siden. Forfatteren har her haft et særligt blik, for de forskellige personer, som er skildret i fortællingen fra den gang. Ældre læsere vil også kunne nikke genkendende til mange af personerne.

Jamen – hwa` pokker er nu det her? Hans Nielsen vågner en dejlig sommermorgen, der er helt lyst i hans lille værelse, som indeholder et beskeden klædeskab, en håndvask, en stol, et lille bad og en seng. Hans Nielsen er ungkarl og er i pension på hotel "Phønix", hvor værtens hustru – den glade og overordentlige dygtige – fru Jensen sørger for, at han ikke mister sit huld. Det er for resten nemt at se på, at fru Jensen i høj grad har succes med dette. Nielsen er lagerchef for reservedelene derinde på "Vestjysk Automobil-Lager" lige ved siden af hotellet. En flittig, hæderlig og grundig lagerchef, som man ikke sådan løber om hjørner med. Hans opvågnen skyldes en trommeild på hans vindue ud mod gården, noget han ikke ganske forstår straks, men endeligt går det op for ham, at nogen kaster grus mod vinduet. Han sukker dybt, står ud af sengen og kravler i et par krøllede bukser, der hænger over stoleryggen, hvorefter han kigger ud. Ganske rigtigt, nede i gården står mekaniker Thorvald Mortensen fra Ansager og forsøger at vække lagerchefen op til dåd, skønt klokken endnu ikke er fem. "Ja, ja, nu kommer a", mumler Hans Nielsen og skynder sig ned. Mortensen har på sit værksted i Ansager arbejdet den ganske nat på doktorens bil, men nu mangler han en stump reservedel, og bilen SKAL være færdig, så doktoren kan køre straks til morgen. Heldigvis er Hans Nielsen kendt med at blive vækket på de mærkeligste tidspunkter, og skønt han altid brummer lidt over, at mekanikerne ikke kan tilrettelægge arbejdet lidt bedre – købe alle delene på én gang – skynder han sig altid ned for at ekspedere. En

ganske utrolig service, han derved giver firmaets kunder, og uden at han får nogen ekstra betaling for det. Han betragter det som en selvfølge, at kunderne skal ekspederes, ligegyldigt på hvilken tidspunkt. De to mænd har kendt hinanden i mange år, og nu snakker de om dengang, da Mortensen var privatchauffør for dommerfuldmægtig Clausen. Først medens denne boede i en meget stor villa i Sdr. Varde, og senere, da familien Clausen flyttede til Vestergade – i den bygning, som huser hotel "Vestjylland". Dommerfuldmægtig Clausen var en høj, slang og elegant mand. Hans bil var en mørkegrøn, meget lang åben "Opel" med en spids køler. En særdeles iøjnefaldende bil, som vakte opsigt, hvor den kom frem. Her var Mortensen chauffør i mange år, men da dommerfuldmægtigen døde i en alt for ung alder, blev han arbejdsløs. Han giftede sig med Clausens dygtige kokkepige Dagny, og flyttede til Ansager, hvor han på forholdsvis kort tid oparbejdede en levedygtig mekanikervirksomhed. Dommer-fuldmægtigens meget elegante enke, Ingrid, flyttede til Esbjerg sammen med sønnen Bent, der var omkring konfirmationsalderen. Mortensen fortæller Hans Nielsen om festlige dage med familien Clausen, og det skinner tydeligt igennem, at han ikke ved alt det gode, han kan sige om den herlige arbejdsplads og de ualmindeligt ligetil og rare mennesker. Men intet varer evigt, hverken godt eller ondt, sådan er det jo. Familien havde mange venner, som fyldte deres hjem med latter, heriblandt mange kendte Varde-borgere. Mortensen beretter om middagsfester i familiens store, hyggelige hjem sammen med f.eks. daværende politimester Ove Jensen og hans usædvanlige smukke og lattermilde hustru. De kom fra Ålborg, som jo er kendt for at være en særdeles munter by, hvor livet leves, dag og nat. Måske var det derfra, det livlige ægtepar medbragte en kolossal livsappetit. Politimesteren skabte en del blæst om sig, for han foretog sig tit noget helt utraditionelt i sin gerning, men der stod respekt om ham, og både han og hans hustru var hyggelige og venlige mennesker at omgås – også for en privatchauffør. Videre fortæller Mortensen om udflugter i den store åbne bil til f.eks. Fanø om sommeren, hvor fru Ingrid Clausens forældre havde et stort sommerhus. Fru Ingrids far var den ansete dommer Esmann, og med eller uden medbragte venner fra Varde, var velkomsten altid meget hjertelig. Alle blev godt modtaget og beværtet – også privatchaufføren. Ikke mindst under de verdenskendte Fanø

bilvæddeløb strømmede gæsterne til det Esmannske sommerhus. Alle ville jo gerne se selveste Sir Malcom Campbell sætte ny verdensrekord i sin "Blue Bird". Selve den stovte, men brøsige, myndige (let mavesure?) politifuldmægtige Hugo Schmidt blev ganske omgængelig og venlig, når han var gæst i det Clausenske hjem, og det var han ret så ofte.

En meget velset gæst, både i Varde og på Fanø, var direktør John Larsen fra "Premier Ice Cream" i Esbjerg. Han og hans venlige hustru var som regel med, når ægteparret Clausen lavede gæstebud, og når John Larsen var der, fik Mortensen altid meget store drikkepenge. John Larsen kom fra Amerika for år tilbage, og flittig og initiativrig, som han var, startede han isværkerne i Esbjerg, solgte råis til fiskerne og iscream over det ganske land. Han leverede de første ispinde, som Varde nogensinde havde set. Det var noget helt nyt. Der er såmænd ikke så mange år siden, at Hans Nielsen udbryder sukkende: "Det er da helt towli´ - lave iscream på fabrikker. Det ender med, at man også laver vores mad på fabrik. Verden er af lave", og de to morgenmænd bliver enige om, at det bliver da heldigvis "et i vor ti`". Det er da en slags trøst.

Men foreløbigt har John Larsens produktion af iscream ramt Vardes kendte vaffelbager og ismand, Stanius. Ham med den hyggelige lille butik i Vestergade, hvor tidligere blikkenslager Ørum holdt til. Stanius har ikke kunne konkurrere med John Larsen. Hans salg af hjemmelavet is, hjemmebagte vafler, hjemmelavet flødeskum og hjemmelavet syltetøj faldt, og han har lukket sin butik. Vestergade er blevet en vidunderlig duft af varme vafler, vanilje, og hvad ellers hørte sig til - fattigere. Vennerne Mortensen og Nielsen ryster på hovedet ved at tænke på den grå og farveløs fremtid, der venter Danmark, når engang alt skal laves på fabrik.

Så fortæller Mortensen videre om, at også børn holdt af at komme hos familien Clausen, der venligt og hyggeligt altid modtog sønnen Bents kammerater "Ja, for resten", siger Mortensen: "Din chef, Thomas Lykkes søn, Aage, kom der meget efter skoletid. Han og Bent var uadskillelige i mange år. Hr. og fru Clausen kaldte ham – ven Aage, - og de to fik mangen kop te ude i køkkenet hos Dagny". Men først gav fru Ingrid dem penge, så de kunne gå ned i "Kræmmerhuset" og købe kager. I det velkendte konditori havde man netop "opfundet" en

fuldstændig utrolig flødeskumskage – pris 25 øre – alle drenges drøm. Den almindelige størrelse koster kun 10 øre. Oh fryd, hvilken forskel i størrelsen. De to knægte fik af og til lov til at få en af hver kage. Det var store dage for gutterne. Når så Clausen kom hjem fra kontoret, blandede han sig med drengene, tumlede med dem, spillede fodbold eller boksede med dem. Ja, af og til underviste han dem i fleuret fægtning. De fik masker for ansigtet og udleveret fleuretter med dup på spidsen, og så gik det løs. Dommerfuldmægtigen havde bevaret udstyret fra sine unge dage. Ofte fortalte han historier fra hin tid – oplevelser, han havde haft – og knægtene lyttede med åben mund til hans beretninger. Et elskeligt menneske var denne mand.

Hans Nielsen har fået Mortensen ekspederet, og han opdager, at klokken har passeret 6, så han går ikke i seng igen. Besindigt trasker han over gården og op på sit værelse for at barbere sig og gøre sig klar til en lang arbejdsdag – arbejde er der altid nok af – for ham i hvert fald. Han har lige fået en stak kataloger fra General Motors, og dem kan han faktisk benytte morgentimerne til at gennemgå, indtil han kan få sin morgenmad på hotellet. Den er vigtig for ham, ligesom de øvrige måltider. Nielsen klarer reservedelslageret ved hjælp af et par medarbejdere uden reservedels-uddannelse. Der er f.eks. Vagn Bjerre. "Kaffe-Bjerres" søn fra modsatte side af gaden, hvor kafferisteriet ligger og alt dufter lækkert af kaffe. Vagn Bjerre er forud for sin tid med hensyn til kendskab til radioapparater, disse nymodens tingester, som ingen kan finde ud af, fyldte med ledninger og dingenoter, men Vagn Bjerre kan, og han reparerer radioer i sin fritid. Her hos "Vestjysk Automobil-Lager" benyttes han som medhjælper sammen med Peter Kristensen, som er tidligere chauffør og kører alle bilmærker. De har rigeligt at lave og er glade for overhovedet at være i arbejde i denne tid, hvor temmelig mange er arbejdsløse. Vagn Bjerre har således ikke brug for sin viden om radioer – endnu ikke – som han selv siger. Hans storebror Edward Bjerre er for længst ansat i faderens firma, som han sikkert en dag skal overtage. Man ser ham ustandselig på farten i en Chevrolet varebil med en lille firkantet kasse til kaffe, margarine og andre handelsvarer. Edward er en flittig mand, der er på farten hele tiden, varerne sælger jo ikke sig selv.

Hans Nielsen roder med katalogerne. "Fanden stå i det", tænker han, "hvorfor i alverden skal sådanne nogle kataloger altid være

skrevet på engelsk? De folk derovre hos General Motors må være tonte eller noen blære røw`, bare fordi de forstår det mærkelige sprog". Klokken er nu et kvarter i otte, og Thomas Lykke dukker op, det er ham, der ejer bilfirmaet. Han er altid på stedet i god tid, og hans kone Magda følger ham troligt næsten hver eneste dag. De går gennem "Arnbjerg", for det er sådan en skøn tur, og lidt af en genvej fra huset på Lundvej 19. Fru Magda har lidt ondt ved helt at slippe sin mands arbejdsplads af syne. Hun var i de unge år telefonpasser, medens han kørte hyrevogne, og hun havde i sin tid tre chauffører boende og på kost – tre altid sultne chauffører. Nu har hun ikke noget med firmaet at gøre, men alligevel. De to hilser godmorgen til de ca. 15 mekanikersvende og lærlinge, der sidder og venter på, at værkfører Anton Kristensen skal lukke dem ind på værkstedet, så arbejdet kan begynde. Fru Magda går ind på kontoret og får en morgensludder med rengøringsdamen, fru Olesen, som er ung og særdeles dygtig kone, der holder kontorer m.v. rene og i orden. For rent skal der være, det kræver chefen. Fru Olesen er rap og hurtig – også i replikken – hun er nødt til at svare omgående og effektivt på de mange pudsige ting, som de glade og muntre mekanikere kan finde på at sige til hende. Alle i firmaet kan lide hende, megen snak må hun stå for, og det gør hun med et smil og et hurtigt svar.

Lidt før kl. 8 dukker bogholder Axel Larsen op, han kaldes udelukkende "Lasse". Fru Magda hilser godmorgen og spørger til fru Larsens viktualieforretning langt oppe i Storegade, en kendt og anerkendt forretning, hvor rigtigt mange af byens fruer handler. Fru Larsen er nemlig umådeligt dygtig i et køkken, hvilket man efterhånden kan se på "Lasse", som i de sidste år er taget noget til i omfang, men det er kun klædeligt, det siger mange, og i hvert fald "Lasse" selv. I dag har "Lasse" sit søndagstøj på, og fru Magda spørger ham forbavset, hvorfor han dog er så fin, om han skal til fest. "Lasse" lægger ansigtet i alvorlige folder og forklarer, at han langtfra skal feste. Han skal ud på landet og tage en lastbil tilbage fra en kunde, som ganske "glemmer" at betale afdragene på bilen – nu er han atter i restance med 3 måneder – og længere respit kan man da ikke give, især når kunden ikke er til at råbe op. Det er altid sørgeligt at foretage sig den slags ting, mener altså "Lasse" og ser endnu mere bekymret ud. Nåh, manden får nok en ordning, så han atter kan køre. Men så må

han komme herind og ikke bare gemme sig derhjemme. For at få fat i ham, skal bilen altså tages hjem i firmaet. For øvrigt er det anden gang, at dette skete for denne kunde. Helt stabil er han ikke. Fru Magda ønsker ham en god tur og går hjem på Lundvej, altså medens "Lasses" ansigtstræk atter lyser op. Det triste forsvinder, faktisk glæder han sig til en slags fridag, som en sådan udflugt jo er.

Når bilen er taget tilbage og på vej til Varde med en af de unge svende ved rattet, kører "Lasse" videre til Eg, hvor han skal forsøge at sælge en ny lastbil – en Chevrolet – til vognmand Alfred Jensen, en fast og trofast herlig kunde, tyk, stor og glad. Det med at "forsøge" passer ikke, og alle i firmaet ved det, men Alfred Jensen kræver altid ved et bilkøb, at "Lasse" kommer til hans hus i Eg og afslutter handelen, der for længst er indgået. En virkelig frokost skal de have på firmaets regning og "Lasse" glæder sig til dagen. Får han den gamle lastbil tilbage i god orden, og den nye "solgt" – er dagen reddet – og så er der penge til en virkelig mande frokost. Når et stykke arbejde udføres godt og rigtigt, er Thomas Lykke bestemt ikke smålig. Han under "Lasse" denne fridag fra journaler og hovedbøger. Inde ved siden af firmaets kontorer har en velkendt barber sin salon, frisørmester Clausen. I daglig hedder han altid "Claus Barber". En trind, rund, glad, munter og vittig mand, som alle kan lide for hans utroligt gode humør og sans for humor. Han har ofte været med "Lasse" på sådanne ture og skal også med i dag. Han har taget sit fine blå tøj på, hvid skjorte, sort frakke og sin uundværlige bowler hat – den rundpuldede. Han er parat til afgang. Under armen har han en sort dokumentmappe, som han behandler meget forsigtigt, og så damper de to herrer af i Thomas Lykkes private Buick – fint skal det være. Firmaets medarbejdere vinker farvel til dem. Ønsker dem en god tur, - ikke mindst hjemfart – ingen er i tvivl om, hvad de to skælme skal ud for i dagens løb.

"Claus Barber" vil dog lige vise, at det er ham, der er chefen i den lille barbersalon, så lige inden starten formaner han sønnen Hans Clausen om, hvordan han skal passe forretningen, medens "Claus Barber" selv er ude i en vigtig mission. Herregud, som om Hans ikke er den, der alene passer salonen det meste af tiden, men Hans griner smørret og tager imod formaningerne med en let hovedrysten. Så lad ham dog, den gamle asen, når han nu så gerne vil. De to auto-

mobilsælgere Jens Kjeldsen og Aage Jensen dukker op lidt efter. De har store ting for, thi chefen, Thomas Lykke, rejser i morgen til København til et forhandlermøde, som General Motors har inviteret til. Han skal med et tidligt morgentog, så han får lige akkurat tid til at åbne morgenposten, og i eftermiddag stikker han af til Esbjerg til en forhandling med kollegaen N. Chr. Frikke. Alle i firmaet vil gerne, at chefen får en god tur. Han skal helst være glad og tilfreds ved sin afrejse. Han rejser uhyre sjældent, for han har ikke tid, og de to automobilsælgere vil sørge for i dagens løb at få afsluttet et par handler med nye biler, handler, de et stykke tid har tumlet med. I Vestjylland går man ikke bare ind og køber en bil, nej da, der skal snakkes mange gange i mange dage, før en handel kan afsluttes, uden et stykke papir. Man trykker hinanden i hånden, og så er sagen klar, men heller ikke før, og begge parter holder sig til de trufne aftaler. Det er der aldrig vrøvl med.

Jens Kjeldsen er velkendt overalt, en herlig, stor og kraftig mand med grånende hår. Altid glad og munter, fuld af snak om alverdens ting og sager. Han er afholdsmand, medlem af "det blå bånd", og må således kun drikke sodavand, kaffe, te og mærkværdigvis Vermouth, hvilket sidste er hans absolutte yndlingsdrik. Total afholdsmand! Ja, forstået, hvem der kan! Aage Jensen er lidt forfinet, uhyre velpresset og skræddersyet. På nær lige i de allervarmeste sommermåneder bruger han gamacher – disse varme tingester, som delvis dækker skoene – han bruger dem ikke for at undgå at fryse, men fordi han syntes, de pynter og er smarte og absolut hører til en gentlemans udrustning. De to flittige og dygtige bilsælgere er begge medlem af General Motors 50-vogns-klub. En klub, man kun bliver medlem af, når man sælger 50 nye biler om året eller flere. Både de selv og hele firmaet er stolte af dette medlemskab. Det er meget trofaste folk, Thomas Lykke har i sit brød – regulære og ærlige. Nu har de to bilsælger besluttet at få chefen sendt af sted i overmåde godt humør, og det gør de bedst ved at kunne fortælle ham, at et par handler er afsluttet, og de går straks i gang begge to – for fulde sejl.

Da "Lasse" og "Claus Barber" er fremme ved den "glemsomme" vognmand, stiller "Lasse" bilen lidt fra huset og går sammen med Frede Simonsen – firmaets yngste svend – hen til lastbilen, der fredeligt står udenfor og ruster op i sin uvirksomhed. Frede Simonsen

er med, både for at køre lastbilen hjem, men også fordi bilen måske ikke kan starte, og så skal der jo en mekaniker til. Frede kan ikke så lidt af hvert. Han er en dygtig og allround mekaniker, og skulle der blive vrøvl med vognmanden, hvilket jo hænder, ja, så har Frede Simonsen bunker af unge kræfter – kræfter som der naturligvis helst ikke må blive brug for. "Lasse" har en stump papir med sig, som vognmanden skal skrive under på. Vognen skal afleveres frivilligt, det går ikke an ligefrem at stjæle den. Men pokker ta` den vognmand, en stor og stærk mand er han. Aflevere vognen eller skrive under, det vil han ikke. Højrøstet tale starter, vognmanden brøler op, og det nytter ikke spor, at "Lasse" forklarer, at vognen bliver kørt ind til firmaet, hvor den bliver stående urørt i 3 uger, så kan vognmanden bare komme ind og snakke med Thomas Lykke og få en ordning. Det fik han jo da for et års tid siden. Men vognmanden tager ikke mod fornuft, og efterhånden råbes der så højt, at "Claus Barber", som sidder og venter i bilen lidt borte, bliver nysgerrig. Værdigt og roligt stiger han ud med den sorte mappe under armen, men forsigtigt. Han går stilfærdigt hen til den stridende gruppe, som måber og holder en lille pause i skænderiet. Vognmanden anede ikke, at der sad nogen i bilen og ventede på "Lasse". "Claus Barber" ser så nogenlunde myndig ud og siger: "Hvad i alverden er dog det her?" Vognmanden ser den nydelige, velklædte, alvorlige mand, hans bowler hat, mappe og sorte frakke, vender sig mod "Lasse" og siger lamslået og betuttet: "Jamen Larsen dog, du plejer da aldrig at have sagfører eller foged med. Det lièr a ikke!" De to Vardefolk er straks klar over vognmandens fejltagelse, og "Claus Barber" fortsætter: "Nu må jeg da vist hellere træde til – ikke hr. Larsen?" Men han får næppe talt ud, før vognmanden rystet siger: "Larsen, a må vist heller´ skriw` under", og det gør han så, alt medens de to skælme har et stort besvær med at holde masken. Det er jo en alvorlig sag, denne her. Frede Simonsen gør sig et ærinde om bag gavlen, magen til forestilling har han ligegodt aldrig oplevet, og hans ansigt flækker i et lydløst grin op til begge ører. Nu har han vel nok noget at fortælle, når han kommer hjem i firmaet. De to alvorsmænds, "Lasse" og "Claus Barber", klapper vognmanden på skulderen. De forklarer ham, at dette var et klogt træk, for nu slipper han for en bunke sagføreromkostninger. Så sender de Frede Simonsen af sted med lastbilen og kravler ind i Thomas Lykkes Buick, vinker far-

vel til den meget betuttet vognmand, kører fra huset, alt medens de skrupgriner, så de finder det bedst at standse lidt op, inden de kører i grøften af latter. "Claus Barber" åbner højtideligt den sorte mappe og fremdrager to bajer, der er fem i alt, og de to muntre gavtyve skåler med hinanden, inden de begiver sig videre mod Eg. De skåler for, at vognmanden opnår en ordning med Thomas Lykke og får sin bil igen, så kan der sandsynligvis blive en udflugt til om et års tid. Mage til sjov har de ikke haft længe, de to.

Vognmand Alfred Jensen venter dem med kaffe og rullepølse madder. Jo, det er skam en fin dag. "Claus Barber" åbner atter tasken og de drikker de resterende 3 bajere, alt medens de "handler" en times tid om den nye lastbil. Altså til de bliver sultne. Så afsluttes handelen med det nødvendige håndtryk, og med "Claus Barber" til at "slå over". Det skal gå rigtigt til alt sammen. Så af sted ud i bilen, i det dog Alfred Jensen triller af sted i sin egen personbil, af sted til frokosten, som venter dem i "Tistrup Gammel Kro" hos den digre vært Chr. Uhd. Han kaldes aldrig andet end "Kr. Hui", sådan har han heddet i mange år, måske hedder han slet ikke Uhd, hvem mon ved det? "Kr. Hui" har bestemt sig for at spise sammen med de tre sjove fyre. Han har såmænd gået og glædet sig til at være sammen med dem. Han vidste, at de kom, for Alfred Jensen har bestilt maden en dag, hvor hans rute gik forbi kroen, og traktementet er formidabelt. Alt er hjemmelavet. Der er virkelig noget for de sultne mænner at fryde sig over. Nu har de to biler omtrent lige langt hjem, den ene til Varde, den anden til Eg, men ingen spekulerer på bilkørsel og hjemtur endnu - slet ikke. Det manglede også bare, man er lige gået til bords. Snakken går, historier, nye og gamle fortælles. Lasse får verificeret en af Thomas Lykkes fortællinger fra de unge år. En historie, der netop omhandler "Kr. Hui" og hans dejlige kro og "Lasse" fortæller frit efter Thomas Lykke: Dengang Thomas Lykke var meget ung og havde fået sine første to biler, som han kørte vognmandskørsel med samme med chauffør Chr. Bjerg, der nu har et mekanikerværksted i Oksbøl, kom han en mørk aften og stillede bilen udenfor "Tistrup Gammel Kro". Han var træt og sulten og bad om at få et værelse for natten, men først lidt at spise. "Kr. Hui" tog selv imod, vendte sindigt sin skrå i munden og sagde: "Hwa` laver æ mand, og huer kommer han fræ?" Thomas Lykke forklarede, at han var fra Varde og levede af at køre

med sine to biler for folk. "Kr. Hui" kiggede op og ned ad Thomas Lykke, der var i chauffør-uniform a tykt læder, og udtalte: "A er nu et møj for de nymodens apparater – hwa` gavn ka` de gør`?" Den trætte Thomas Lykke fortalte så, at han hele dagen havde kørt for overlæge Kristoffersen fra sygehuset inde i Varde – helt fra tidlig morgen – uden frokost eller bare en kop kaffe. Da han så sidst på eftermiddagen kom hjem til Varde, lå der en besked hos hans kone Magda om, at han aldeles omgående skulle køre ud på landet med jordemoderen frk. Hornum i Nørregade – og det gjorde han så – uden at få vådt eller tørt. Han efterlod jordemoderen ude hos en fødende bondekone. Så alt taget i betragtning syntes Thomas Lykke da, at han gjort en smule gavn. For at sætte lidt ekstra på, fortalte han, at netop denne jordemoder Hornum var med, da "Titanic" gik ned, og mere end 1500 mennesker druknede.

Dette imponerede måske "Kr. Hui" lidt, det var dog ikke nogen helt almindelig passager at trille rundt med i en bil, og så udbrød han: "Ka´ æ mand spel` l`hombre?" Det er ikke ordet, at Thomas Lykkes ansigtstræk klarede op. Han var dengang en ivrig kortspiller, spillede af princip altid kun om små ører, og han simpelthen holdt allermest af en god l`hombre. Derfor var det nemt for ham at sige ja, og "Kr. Hui" drejede hovedet en kende, medens han råbte ud til køkkenet, hvor fruen naturligvis holdt døren på klem, så hun kunne følge lidt med: "Mouer, gi`´ æ mand nr. jen, og se te` å lav lidt mad te` ham. Se nu te` å kom i gang. Du ka` vel hør` te` han er sulten, men først ska` du ring te` æ doktor og æ slagter. De ska` kom` her om en tim`, så ska` vi ha` en l`hombre". De to mænd bænker sig sammen og "Kr. Hui" råber til konen derude: "Mouer, gi` wos li`´ en par øller og drammer, o æ hus si` regning". Alt medens de ventede på maden kommer de ganske naturligt ind på at drøfte det sidste store markeder i Varde for nogen tid siden., bl.a. kommer snakken ind på gøglerne, som f.eks. "Sølle Søren" og "Professor Labri", som alle Vestjyder kender. Thomas Lykke fortæller, at han netop under dette marked kom ind med en kunde på hotel "Vestjylland" i Vestergade for at få en kop kaffe, og her skulle "Professor Labri" til at lave et lille nummer. Han bad de mange markedsgæster om at låne en cigar, og han fik mere end en snes udleveret. Gæsterne var alle i markedsstemning og ville gerne lægge en cigar til. "Professoren" lagde dem alle sammen ned på bordet foran sig i en sirlig række. Tog så en enkelt

og bøjede den frem og tilbage i hænderne, som ville han knække den, alt medens han sagde: "Kære venner, må jeg gøre med disse cigarer, hvad jeg vil?" Naturligvis råbte de mere end opstemte markedsfolk et stor ja til dette, hvorefter "professoren" sindigt tog cigarerne op. Puttede dem i sin taske og sagde: "Tak, I flinke folk, så tror jeg næsten, jeg ryger dem i løbet af dagen!", og skænkestuen nærmest eksploderede i grin. Naturligvis kender "Kr. Hui" udmærket "Professor Labri", som af og til besøger hans kro, og de to mænd synes efterhånden, at de har kendt hinanden i lang tid. De begynder at finde hinanden nu. Sådan gik det altså til, at Thomas Lykke fik dejligt hjemmelavet mad – kroens bedste værelse – en fremragende og spændende l`hombre med eksperter, og at han steg så meget i "Kr. Hui"s agtelse, at de ofte hyggede sig, når Thomas Lykkes vej faldt forbi.

Når Thomas Lykke var nødsaget til at standse op for natten, skyldtes det, at vor lille lands vise fædre havde bestemt, at bilkørsel ikke måtte finde sted efter lygtetændingstid. Bilerne kunne nemt forskrække dyrene inde på marken eller påkøre en mørk hestevogn. Om dagen skulle bilerne holde stille og standse motoren, når man mødte et hestekøretøj, noget, der sjældent blev overholdt. Dette var Thomas Lykkes historie og "Kr. Hui" bekræfter, at den er rigtig. De fire gode mænd skåler, og "Claus Barber" spørger, om den doktor, de ringede efter var den nuværende læge i Tistrup, Perch, fader til den flyvertunte unge mand, Per Perch, som man fortæller har meldt sig til militærets flyvetropper. "Kr. Hui" siger, at det var en anden læge dengang, og at denne Per Perch er en rask og vældig flink fyr, "men han ender nok snar` op` i æ himmel, såen som han fiser rundt derop", udtaler han sagkyndigt. Fadene går rundt, man skåler igen og igen, og så er det "Claus Barbers" tur til at fortælle en historie – fra Tistrup – sand eller usand, men sådan fortæller "Claus Barber" altså: Den omtalte læge Perch i Tistrup er gift med en dame fra en eller anden stor by. Hun taler ikke rigtigt den dialekt, som passer til Vestjylland, og det er hun ked af. Hun gør alt for at blive gode venner med den lokale befolkning, lære menneskene at kende, snakke med dem dagligt, men man bliver skræmt, når den velklædte, vævre og nydelige dage henvender sig til en på dette mærkelige "københavnske" sprog. Fru Perch bruger stang lorgnet, og sådan noget moderne brilleværk har man aldrig set før – ikke her på egnen, i hvert fald.

Ifølge "Claus Barber" kommer fru Perch en dag ind i den lokale brugs. Her står en af sognets store bønder og patter på sin lange pibe. Han og familien er naturligvis patienter hos den dygtige og anerkendte doktor Perch, og fruen går hen og siger venligt goddag til bondemanden, som hjælpeløst kigger ned på gulvet. Vender og drejer ho`det i benovelse, da fruen retter sine lorgnetter mod ham. "Det ser ud til at blive godt høstvejr, Per Hansen – ikke?", siger hun. Den arme mand ved ikke, hvor han skal se hen og nøjes med at tage piben ud af munden, spytte hen i spyttebakken, idet han samtidigt udtaler: "Jow, jow". Fru Perch giver ikke sådan op, men fortsætter: "Ja, Per Hansen, kan De forstå som tiden går. Vi bliver gamle efterhånden". Den benovede Per stirrer ned på fru Perchs sko, men kan ikke holde ho`det helt i ro, og så udtaler han: "Jow, jow", kigger op ad fru Perch og fortsætter: "og grim!" Der blev lidt stille i butikken, og fru Perch opgiver. Hun ved med sikkerhed, at sådan var det ikke ment. Det skulle nok nærmest være en indrømmelse af, at årene ikke var gået sporløst hen over ham selv, men det sagde han ikke noget om, og sognet er blevet en god historie rigere – en, der er værd at fortælle ved kaffebordene.

Så vidt "Claus Barbers" historie, som "Kr. Hui" indrømmer vandrer rundt i hele sognet. Naturligvis kan det aldrig forblive en hemmelighed, for det foregik jo i Brugsen – sognets faste mødested – hvor alt kan ske. De fire gode mænd griner smørret – skåler – hygger sig og nyder samværet, alt medens eftermiddag går. Alt for hurtigt, synes de.

Hjemme i Varde har Jens Kjeldsen solgt en Chevrolet lastbil til vognmand Peter Andersen i Mejls, en trofast og herlig kunde i firmaet. Han er altid glad og munter trods det meget hårde slid med lastbilen. I daglig tale kaldes han "Peter Mok", hvorfor ved vistnok ingen, men sådan hedder han. Det har han altid gjort, og det har han ikke spor imod. Aage Jensen med de fine gamacher har langt om længe fået håndslag af byens største lillebil-vognmand, den velkendte Rask Sørensen, og skal levere en ny 7-personers Chevrolet personbil. Det har været en lang vej for Aage Jensen. Adskillige uger igennem har de to næsten daglig "snakket bil" med hinanden, men i dag faldt altså håndslaget, med Rask Sørensens herlige, glade, tykke chauffør Svend til at "slå over". Medens disse handelsmænd står i gården og snakker biler, dukker en bondemand op sammen med en ung knægt. Det er der sådan set ikke noget mærkeligt i, men de kommer trækkende

ind på gårdspladsen med en ordentlig flok kreaturer, som de gerne vil have opstaldet et par dage, inden de skal videre med dem. De forstår ikke, hvorfor der er så mange biler i gården, og at sådanne triller ind og ud af de store stalddøre, men så får de at vide, at der ingen stalde er her mere. Nu er her automobilforretning. Den tror de ikke rigtig på. De spørger efter Lambert Christensen, værten på "Phønix", men man forklarer, at værten nu hedder Chr. Jensen, samt at Lambert ikke længe lever. Herefter siger man til dem, at de jo kan prøve hos gæstgiver Jeppe C. Jensen, kaldet "Ship Jensen" – oppe i den anden ende af byen - og tydelig fornærmede trækker de af sted igen med de meget urolige kreaturer, der naturligvis ikke holder af bilerne. Ruten går gennem Brogade, Torvegade og Vestergade. En stor flok at vade rundt med, når der ikke ligefrem er marked i byen.

Efter denne lille afbrydelse, som man morer sig over, falder håndslagene vedrørende bilhandlerne. Det er soleklart, at sådanne to handler kræver "lidkøb" og man begiver sig ind på "Phønix" skænkestue. Det er sidst på eftermiddagen kort før bilforretningens lukketid. Rask Sørensen vil kun have kaffe med en rullepølse mad, men de andre kan godt synke en øl og en dram, dog ikke Jens Kjeldsen, "afholdsmanden", der holder sig til den uundgåelig – søde – Vermouth. Lastbilen til "Peter Mok" skal naturligvis have påbygget førerhus og lad, derfor har man skikket bud efter karetmager Sanggård, som skal ordne denne sag og lidt efter dukker han op med tegninger og forslag. Karetmager Sanggård har sit værksted i Nicolajkirkegade. Han er ekspert i påbygning af lastbiler og laver virkeligt godt arbejde. Han og Jens Kjeldsen tager "Peter Mok" med over til et andet bord, hvor de stikker ho`derne sammen over tegningerne, men de bliver hurtigt enige og flytter tilbage til deres genstande. Så er det ved at være fyraftenstid overalt i byen, og de mange, som lige vil have en "ting" og en snak, inden de skal hjem til kødgryderne, begynder at dukke op. Først af alle kommer med raketfart den allesteds nærværende redaktør Peter Friis fra "Vestkystens" lokale redaktion, en rask og munter mand, som tillige er en anset redaktør og en dygtig skribent. Han slår sig ned og fortæller, at han netop i dag har ansat en ung mand, som skal hjælpe ham i redaktionen. Den unge mand hedder Flemming Madsen. Friis spekulerer over, om det nu er den rigtige til at omgås vestjyderne, for han virker lidt blasert – overlegen – ja

en smule "højrøvet", som man siger det i Varde, så ved alle, hvad det betyder, og man behøver ikke lede efter mange finere ord. Friis siger leende, at den unge mand er så fin og kultiveret, at man burde kalde ham Flemming DE Madsen, og alle morer sig. Nåh, sandsynligvis bliver den unge mand ikke så længe i Varde, for han er allerede kendt som en ret usædvanligt dygtig journalist, bl.a. skriver han gode artikler om kultur og kunst, og Gud ved hvad. Her er noget at diskutere – kultur og kunst – ak ja.

Så går døren op med brag, ind vælter "Lasse" og "Claus Barber", og de har for alvor noget at fortælle. Hvad de har tilbragt de sidste mange timer med, ses ret så tydeligt, og det forbavser naturligvis ingen, men alle glæder sig til at høre de to skælmes beretning om dagens forløb. Kedelige at høre på er de to jo ikke. I munden på hinanden beretter de om deres oplevelser, og latteren gjalder gennem lokalerne, især da man hører om "Claus-advokat-barbers" forunderlige assistance. Redaktør Friis vil drille "Lasse" og siger at dette så sandelig er en alvorlig sag. Det er jo "selvtægt", og det er strengt forbudt. Det kan give bøde. "Lasse" bliver helt violet i ho`det og slår i bordet, alt medens alle andre morer sig, for redaktøren vil jo bare drille, noget enhver ved. På nær altså "Lasse", der stolt fremviser den "frivillige" tilbage-leverings-erklæring, som vognmanden så venlig skrev under på, og snakken går videre. Midt i det hele vil "Lasse" ringe hjem til Thomas Lykke for at prale lidt af den gode dag, det har været, skønt han jo ved, at denne er ved at gøre klar til at rejse i morgen tidlig. Jens Kjeldsen får dog fat i "Lasse" og siger roligt til ham: "Det sku` du ikke gøre, "Lasse", du ka` jo et` snak` ren – vent til i morgen" – og man får "Lasse" til at forstå, at det er nok det bedste.

Atter går døren op, og et meget kendt ægtepar kommer ind i skænkestuen. Det er såmænd Jeppe Skovgård og hans muntre, slagfærdige, herlige hustru, Petra. En mand og kone, det altid er en virkelig fornøjelse at være sammen med, man simpelt hen griner sig fordærvet i deres selskab. De har inviteret et par gode venner til en bid brød på "Phønix". De bænker sig og får en øl, medens fru Jensen bliver tilkaldt fra køkkenet, sætter sig i den hvide kittel og får en genstand. Menuen skal diskuteres, så det hele er parat, når de to gæster kommer. Jeppe Skovgård er meget populær i byen, og det på trods af, at han ofte forpester luften over Varde fra sin fabrik, hvor man laver

sæbe af hestekadavere. Når vinden bærer ind over byen, stinker det ganske uhyggeligt, men "det dør såmænd ingen af" mener Jeppe, og det kan der være noget om. Kun en enkelt anden virksomhed i Varde kan forpeste luften lige så slemt – næsten da – nemlig Wassens skindgarveri på hjørnet af Nørregade og Spigerborgade, men stanken holder sig nogenlunde til de nærliggende gader. Så med hensyn til at sprede duften har Jeppe Skovgård absolut rekorden for Vardes vedkommende, hvis det er noget at stile efter. Garver Wassen er en stor, kraftig mand, som man ikke mærker meget til i byens dagligdag, udover duften fra garveriet. Han er en kendt nimrod, går på bukkejagt over det ganske land på de store godser. Ofte sammen med sin gode ven gennem mange år, bankdirektør Henrik Johansen fra Varde Bank, der til gengæld er en skikkelse man ofte ser i byens gader på hans vandringer rundt omkring. En venlig, livsglad mand, som er "bidt af en gal jæger", en af Thomas Lykkes venner gennem mange, mange år. Ja, helt fra soldatertiden, da de to unge sammen var indkaldt til "sikringsstyrken" under første verdens krig.

Så kommer Jeppe Skovgårds to gæster, først den noble, stilige forsikringsmand Ferdinand Krüger, og lidt senere Ford-forretningens salgschef Alfred Filtenborg, en ualmindelig nydelig, velklædt og velpresset gentleman. Højt tilbagestrøet gråt hår, en stilfærdig optræden, en fabelagtig sælger af biler, ikke mindst på grund af hans vestjyske lune. Faktisk er Filtenborg en pudsig sælgertype. Han er bank- og regnskabs uddannet, men har valgt en mere fri tilværelse som bilsælger. Han læser meget – mest poesi – og hans yndlingsforfatter er Jeppe Åkjær, som han kendte personligt i de unge år, og hvis digte og fortællinger han kan udenad i kilometervis. Han kan fremføre dem på originalsproget, for han taler perfekt vestjysk, så perfekt, at det ofte hænder, at tilhørerne ikke rigtigt forstår sproget. Hertil kommer, at Filtenborg også sætter pris på bordets glæder, som i nogen grad hører handelen til, hvilket absolut aldrig kan ses på ham, hverken i udseende eller opførsel. Altid er han den perfekte gentleman. Han sætter sig, og på Jeppe Skovgårds forespørgsel siger han, at han gerne vil have "en tur af smørekanden". Det er snaps med angostura, og da serveringsdamen kommer med det forlangte, siger han: "Lille frøken dame lad dem komme som en haglbyge", og så går snakken videre. Naturligvis må "Lasse" på ny berette om dagens forunderlige

hændelser. Filtenborg vil godt drille lidt og snakker om "selvtægt", men nu tager "Lasse" det mere roligt, det KAN være brødnid fra en konkurrents side eller også bare drillerier. Det er soleklart, at de øvrige beboere i hotel "Phønix" gård, lige efter fyraften kommer ind for at spørge nyt. Alle kender til "Lasse" og "Claus Barbers" udflugt, og ingen er i tvivl om, at de to gode mænd har noget at berette. Den livlige og hyggelige malermester Jens Tarp dukker op sammen med snedkermester Iversen, som hvad livlighed angår ikke stikker op for nogen. Malermesteren stiller forsigtigt sin uundværlige malerbøtte i vindueskarmen, inden han sætter sig, og lagerchef Nielsen skrider stilfærdigt ind og sætter sig med de andre. Han skal have sin aftensmad. Det er strengt nødvendigt, og i dagens anledning en øl og snaps sammen med gutterne. Også ølhandler Torpegård kigger indenfor, måske kan han komme af med nogle kasser Albani øl. Han har en aftale om et stykke arbejde, som den kendte auto-mekaniker Marinus Nielsen skal udføre på hans gamle bil. Den skal nemlig hovedrepareres, have cylindrene boret ud og nye stempler i. Lige noget for Marinus Nielsen, idet han er den eneste i miles omkreds, der har det rigtige maskineri til den slags. Han har dristigt anskaffet sig en

De nye modeller præsenteres på Vestjysk Automobil-Lager. Udlånt af Varde Lokalhistorisk Arkiv.

udboringsmaskine, der har kostet en formue, men som har vist sig at være pengene værd.

Mange forskellige kigger ind for en kort bemærkning, inden gryderne derhjemme kalder, og værten på "Phønix", Jens Chr. Jensen, stråler over hele ansigtet. Nåhdada sikke et besøg af gode gæster, det ser ud til at blive en stor aften, og han inviterer på en genstand – til hele stuen. Endnu en mand dukker op med raketfart. Det er den glade, pæne og velklædte bankkasserer fra Varde Bank, Hother Jensen. Han elsker at få en snak med alle mulige mennesker, der er jo grænser for, hvad man oplever, når man har travlt i banken, og følge med, det skal man i byens daglige liv og hændelser. Hother Jensen er populær overalt, alle vil gerne være sammen med ham. Han sætter sig ved bordet, hvor "Lasse" og "Claus Barber" spiller hovedrollen, så historien må fortælles endnu engang. Hother Jensen har en pudsig vane med at tage sit venstre jakkerevers med højre hånd, skubbe jakken lidt bagud og nikke sit hoved fremad. Det har han altid gjort, og han gør det ustandseligt. Hvis han holdt op med denne bevægelse, kunne man muligvis ikke kende ham, men der er næppe fare for, at det skulle ophøre. Så forlader Jens Kjeldsen og Åge Jensen skænkestuen sammen med deres selskab. De skal hjem til kødgryderne, klokken nærmer sig nu 19, det er spisetid. Det vil dog sige, Åge Jensen kommer tilbage igen lidt efter. Han er kommet i tanker om, at hans kone vistnok er til veninde komsammen, så han kan godt tage sig en friaften, og det gør han, sammen med alle de andre, der hurtigt slutter sig sammen i ét stort selskab. Det bliver en livlig aften. Den varer til den lovbefalede lukketid – kl. 24 – officielt altså. Der er en privat stue, den flytter man ind i bagefter. Det er der ingen, der siger noget til, man har lov at holde et privat selskab. Politibetjentene Bertramsen og Jepsen går deres runder, de ser, at der er lys i "Privaten", men slukket i skænkestuerne på det gode hotel "Phønix". Der larmes ret så meget, men dog ikke så meget, at man kan gå ind og påtale det, og pyt, aftenkaffen står parat til de to vellidte betjente over i "æ Jernkro". Natterunden fortsætter, idet de flinke betjente konstaterer, at der er et privat selskab i gang på "Phønix", og privat selskab må naturligvis enhver afholde, det kunne lige mangle. Natten falder over det muntre selskab og de krogede gader. Alt ånder fred og ro, og frem for alt forståelse og fordragelighed.

Agnes Salomonsen, leder fra 1967 til 1968, Erna Bjerre, leder fra 1968 og Kirsten Fog, praktikant. Billedet er fra dec. 1962. Der var lys på bordene, derfor kluden i hånden.

Hanne Bank Mikkelsen leder fra 1949 til hun døde i 1967.

Tilbageblik på liv og udvikling

i Varde Kommunes dagtilbud i perioden 1949 til 2007

Vestjydske fortællere har bedt Erna Bjerre, Elmer Vestergaard, Grethe Christensen, Jonna Borg og Viggo Hansen fortælle om udviklingen på daginstitutionsområdet i Varde Kommune. Som børnehaveledere og pædagoger fra 1968 til i dag hører de til den første rigtige generation af pædagoger – dermed har de været en del af udviklingen.

En børnehave for de få

Fra 1949 til 1968 var der kun en kommunal daginstitution i det, der dengang hed Varde Kommune. Børnehaven hed Slotsgades Børnehave og var indrettet i gamle tyskerbarakker fra Aalborg.

I mange år klarede denne ene børnehave efterspørgslen på børnehavepladser. Før 1968 var børnehaven nemlig ikke for alle børn – det var kun for børn af enlige mødre eller forældre, hvor kvinden arbejdede, som kunne komme i børnehave.

Erna Bjerre husker et eksempel på, hvordan den regel blev holdt i hævd i slutningen af tresserne:
Jacob kom i børnehave, fordi hans mor arbejdede lidt, men da hun holdt op med det, kom frøken Friis fra Socialudvalget og sagde: "Nu skal Jacob ud, for hans mor arbejder ikke mere". Det skal han i hvert fald ikke, sagde jeg, da han har glæde af at gå her.

Før 1968 var behovet for børnehavepladser i Varde ikke så stort, for da var mange mødre hjemmegående.

En avisartikel fra 1968 beretter, at initiativtageren til Slotsgades Børnehave socialdemokraten N.J. Scjønemann, som var tidligere socialudvalgsformand, fik mange klø for udgiften til denne første bør-

nehave i Slotsgade. Børnehaver havde med andre ord ikke mange tilhængere efter anden verdenskrig. Avisartiklen fra 1968 konkluderer, at de 25 år der var gået siden oprettelsen af Slotsgades Børnehave har vist, at det var en klog og rigtig disposition.

Fra 1968 og de næste 30 år skete en kæmpe udvikling på daginstitutionsområdet i Varde Kommune – mange børnehaver kom til, ventelisterne voksede og sammenholdet mellem børnehaverne spirerede og blomstrerede.

Frøken Friis – den mest sociale af dem alle

I slutningen af tresserne var frøken Edith Friis byrådsmedlem i Varde Kommune for de konservative. Som formand for Socialudvalget var frøken Friis en nøgleperson for den udvikling, børnehaverne i Varde Kommune kom til at opleve.

Frøken Friis var en ildsjæl, som brændte for kommunens børn og unge, men også en karakter der stak ud i bybilledet.

Frøken Friis var husholdningslærerinde. Hun var lidt skrap og en dame, man havde respekt for eller var lidt bange for. Jeg mødte frøken Friis for første gang på Torvet sammen med Ib Saxsild, som var leder af Slotsgades Fritidshjem. Da hun så os, udbrød hun: "Hvis jeg havde vidst, at de herrer havde skæg, så var I ikke blevet ansat". Vi havde lige haft vikingeuge med børnene, så selvfølgelig havde vi skæg. Hun havde nogle principper – både for de mandlige og kvindelige ansatte, fortæller Elmer Vestergaard.

Der er ingen tvivl om, at frøken Friis var stædig. Det var et nødvendigt karaktertræk for at kunne udvikle daginstitutionerne. I en avisartikel om Varde Kommunes børnehaver i september 1969 – der var på det tidspunkt tre – fortæller frøken Friis, at vejen til flere børnehaver, legepladser og fritidshjem er lang og trang. Hun fortæller også, at Slotsgades Børnehave kun kom til, fordi Schønemann udviste "stædighed som en engelsk bulldog".

Den stædighed lover frøken Friis at videreføre, og hun slutter af med et løfte til kredslægen om, at hans telefon vil gløde, indtil han sender en positiv indstilling om en ny børnehave i Tinghøj.

Hun var en spændende type. Hun var den mest sociale af dem alle sammen og brændte for kommunens børn, fortæller Elmer.

Frøken Friis' indtryk på borgerne og aftryk på Varde Kommunes børnehaver har været markant, og hun er en af de få vardensere, der har fået opkaldt en pilsner hos Warvik Bryghus efter sig.

Medarbejdere blev håndplukket

I slutningen af tresserne var det at ansætte medarbejdere ikke så formaliseret. Frøken Friis tog ofte personligt fat i de pædagoger, som hun så noget særligt i, hvorefter hun headhuntede dem til stillinger.

Det var mere uformelt dengang. I 1968 ringede frøken Friis og spurgte, om jeg ville have et job, fordi de skulle til at bygge et fritidshjem. Jeg havde aldrig hørt om hende før, men hun havde hørt om mig. Det blev ikke til noget, men året efter begyndte jeg at søge job i Esbjerg. Det hørte frøken Friis, hvorefter hun ringede tilbage og sagde, at jeg endelig ikke måtte søge andre jobs, for de begyndte at bygge lige om lidt. Byggeriet af Isbjergparkens Fritidshjem blev denne gang til noget, og i 1970 åbnede vi dørene for en masse børn, fortæller Elmer Vestergaard.

I 1968 blev jeg spurgt, om jeg kunne tænke mig at søge et job som pædagog i Varde Kommune. Jeg havde været i praktik i Varde og ville gerne tilbage, så jeg søgte. Efter det første besøg i børnehaven skulle jeg lige et smut forbi Rådhuset til en samtale – men det var ikke en lille uformel samtale. Hele Økonomiudvalget var samlet og frøken Friis ledede mødet. Pludselig siger Friis: "Jamen vi vil tilbyde Dem lederjobbet". Det havde jeg ingen interesse i, sagde jeg. Jeg troede, at det var en stilling som pædagog, jeg var til samtale om, men blev så i stedet for tilbudt stillingen som leder af Varde Kommunes første og eneste børnehave i Slotsgade. Jeg takkede pænt nej, da det ikke var en lederstilling, der fristede mest. "De tør måske ikke", sagde frøken Friis så. Jeg tog udfordringen op og var leder i 31 år, fortæller Erna Bjerre.

Vestervold Børnehave.

Vestervold Børnehave.

Kontant afregning

Før 1974 skulle familierne betale dagtilbudspladsen i det dagtilbud, de brugte. Betalingen foregik ved, at lederne skulle opkræve betaling fra forældrene. Man betalte en gang om ugen.

Det var ikke lige let for alle. Direktøren havde fint råd, men for den enlige mor, der ikke havde nogle penge, var det svært.

I starten lagde jeg ud for dem, der ikke kunne betale selv, for mit regnskab skulle jo passe, men det holdt jeg hurtigt op med. Frøken Friis gav mig ordre om, at de børn, hvis forældre ikke kunne betale, skulle meldes ud, men det kunne jeg ikke få mig selv til – så jeg sagde, at så var jeg gået, erindrer Erna.

Foruden at være ubehagelig, var opgaven som opkræver, heller ikke altid lige let, for ikke alle var lige gode betalere. Nogle gange kom forældrene hurtigt ind i børnehaven og hurtigt ud igen. Nogle gange skete det, at forældre var kommet til at bruge pengene på øl, og så var det jo svært at betale, når de havde brugt pengene på noget andet. De fleste var dog gode til at betale. Forvaltningen overtog betalingen i 1974.

Lange ventelister

Børnehaverne blev hurtigt populære i slutningen af tresserne. Det var ikke kun dem, der arbejdede, der ville have deres børn i børnehave – det ville alle. Omkring 1968 indså mange forældre, at børnehaverne er vigtige for den pædagogiske udvikling.

Forældrene fik øjnene op for, at deres søn måske var genert og ikke havde nogen at lege med derhjemme, og så kunne det være en god ting at være i børnehave.

Mange kvinder havde det princip, at de ville gå hjemme de første år, men når de andre børn kom i børnehave, så kom mødrene og sagde, at de havde ændret mening, for deres børn havde ingen at lege med.

I løbet af 70'erne og 80'erne opstår lange ventelister.

Aviserne beretter om stadig flere på ventelisterne, og politikerne blev presset af aviser, forældre, virksomheder og pædagoger. I januar 1980 beretter aviserne, at 643 børn er på venteliste i Varde Kommune.

Der var simpelthen ikke plads til alle, og nogle børn måtte vente længe på en plads. I 1987 var 45 børn på ventelisten til Søndermarken. Børnene var ofte nået at blive 4 år, før de kom ind. Der var et stort pres på politikerne for at få dem til at bygge flere børnehaver.

De børn, der skulle starte i skolen, måtte endda stoppe lidt tidligere i børnehaven og starte i fritidshjem eller gå derhjemme for at give plads til de nye børnehavebørn.

Udviklingen begyndte rigtigt at tage til i halvfjerdserne, hvor flere og flere kvinder bliver udearbejdende. At kvindernes fornemmeste og primære opgave ikke længere var at passe børn og hjem, var noget mange mennesker skulle vænne sig til – også i Varde Kommune.

Der skete rigtig meget fra1978. Indtil det tidspunkt var Varde Kommune politisk domineret af den del af Venstre, der var rundet af landbruget, hvor manden og konen passede hver sit.

Da Børnehaven Østervang blev indviet i 1978 var det Frits Pedersen, der var socialudvalgsformand. Han lagde ud med at sige, at det var imod hans vilje, at denne institution blev indviet. Han mente, at det rent faktisk ikke var nødvendigt med en børnehave mere. Det var en skidt udvikling – børnene burde gå hjemme hos deres mor. Men det var ikke så skidt, at det ikke var godt for noget, for Østervang var bygget, så det med et snuptag kunne ændres til ældreboliger, fortalte Frits Pedersen under indvielsen. Så det skulle nok gå alligevel.

På det tidspunkt var vores fag – pædagogfaget – et ungt fag, der var oppe mod politikere fra en anden tid – fra en tid, hvor børnepasning ikke var et kommunalt men et privat anliggende for forældrene.

I rivende udvikling

I takt med at udviklingen og efterspørgslen på pasning af børn steg, ændredes også formålet med børnehaverne. Da den første børnehave kom til i 1949 var det på grund af mange børneværnssager. Formålet var derfor sundhedsrelateret frem for pædagogisk. Det afspejlede sig i pædagogernes tøj.

Der var fokus på, at barnet skulle have ro, renlighed og regelmæssighed. Fordi man havde et mere sundhedsrelateret fokus, var det oplagt, at pædagogerne gik med kitler.

Mandlige pædagoger var et særsyn i børnehaverne, men de mange kvindelige pædagoger var ikke alle lige glade for de sygeplejeinspire-

rede kitler. I 1968 gik de kvindelige pædagoger med en slags kittelkjole, som de selv skulle betale. De måtte ikke gå i bukser eller shorts.

Pædagogerne skulle skrive under på, at de ville gå med kitler, når de blev ansat. Pædagogernes kjoler var korte. Det var konkret i Slotsgades Børnehave en af årsagerne til, at de blev afskaffet.

Der gik lidt tid, hvor pædagogerne var utilfredse med at skulle gå i de korte kittel-kjoler, men så var det, at der kom en forælder og sagde, at hendes mand ikke kommer i børnehaven mere. "Nå hvorfor gør han ikke det", spurgte jeg. Damen svarede: "Nej for jeg kan ikke holde ud, at han skal gå og kigge på alle de dameben". Herefter meddelte jeg pædagogerne, at de gerne måtte gå i lange bukser, erindrer Erna Bjerre.

I dag findes der de fleste steder stadig retningslinjer for pædagogernes beklædning, men uniformen er afskaffet.

Rød i en blå kommune

Politikere og embedsmænd var dybt engageret i at ansætte institutionsledere i 60'erne og 70'erne – men det blev senere en kilde til konflikter, fordi politikkerne nu også ville ansætte pædagogisk personale.

I 1978-79 kom en kollektiv opsigelse fra alle lederne, fordi de selv ville have lov til at ansætte deres medarbejdere. Politikerne ville gerne sidde med til samtalerne, men lederne ville selv bestemme, hvem der blev ansat. Vi pædagoger var ikke i tvivl om, hvorfor politikerne søgte indflydelse på ansættelses-processerne. Det kom sig nok af, at vi havde ry for at være røde, og Varde Kommune var jo en Venstredomineret kommune. De ville gerne have styring og indflydelse, så det ikke gik helt galt for os.

I 1978 lagde børnehavernes ledere pres på politikerne og satte alt ind på selv at få lov til at ansætte deres personale. Lederne afleverede deres opsigelsespapirer og sad uden for Rådhuset og ventede på den politiske behandling af sagen, og at byrådet skulle give sig. Det gjorde de heldigvis, og alle blev genansat. En af grundene til at vi pædagoger blev opfattet som røde socialister var nok, at hippiebevægelsen i 60'erne og 70'erne slog igennem blandt os.

Mange af os gik med lilla bleer og "andefødder", og det var nok medvirkende til, at vi fik ry for at være meget røde. Mange var inspireret af hippiebevægelsen, og det bevirkede, at mange venstre-politikere i Varde Kommune fik denne opfattelse.

Fællesskab og sammenhold var nogle af nøglebegreberne i hippiebevægelsen – og det kom også til at kendetegne Varde Kommunes børnehaver i 70'erne og 80'erne.

På barrikaderne

Fællesskab og sammenhold var kodeord for forholdet mellem dagtilbuddene i Varde Kommune. Var et dagtilbud i nød eller presset på rammer eller ressourcer, så bakkede alle op og stod sammen.

Vi var meget solidariske, og der var et godt sammenhold. Hvis der var en institution, som ikke havde de rigtige betingelser, eller der skulle ske noget særligt, blev der indkaldt til frivillige møder om aftenen. Vi var gode til at stå sammen mod autoriteterne. Vi tog gerne et opgør med vores faglighed som udgangspunkt, hvis det var nødvendigt.

Det var ikke kun mellem os pædagoger, at der var et godt forhold. Forholdet mellem pædagoger og politikere var trods en række stormvejr gennem årene præget af respekt og viljen til at finde fælles veje til gavn for børnene. Der var klart en følelse af, at der var højt til loftet. Fra politikerne og forvaltningen var der stor tillid til, at vi kunne løfte vores opgaver. Vi havde stor respekt for hinanden. Alle vores omkringliggende kommuner var misundelige på det samarbejde, vi havde med politikerne. Der var en kultur, hvor vi samarbejdede, og hvor dialogen var ligefrem.

Den ligefremme dialog og gensidige respekt betød, at vi ikke var bange for at udtrykke vores uenighed med politikerne. Vi gik lige i flæsket på vores chef og politikerne, hvis vi var uenige, men når der var taget en politisk beslutning, faldt vi til ro og accepterede. Vi har aldrig strejket – vi har haft enkelte faglige dage, vi har demonstreret, og vi har sagt op, men vi har aldrig strejket.

En af de gange hvor vi dannede fælles front, og politikerne ikke var helt enige med os, var da politikerne trods meget lange ventelister ville lukke det gamle fritidshjem i Slotsgade. Trods demonstrationer og en fælles front fra os pædagoger, blev Slotsgades Fritidshjem lukket i 1983.

Sorte ledermøder

Sorte ledermøder var møder for dagtilbudsledere, hvor politikere og embedsmænd ingen adgang havde, men vi har også altid holdt officielle møder, hvor politikere fra socialudvalget deltog. Det havde de og vi meget glæde af – og vi var i Varde kendt for, at der var et godt samarbejde mellem politikerne og pædagogerne. Pludselig blev det for tidskrævende for politikerne, og forvaltningen mente ikke, vi havde brug for så mange møder. Vi afholdte så vores egne møder uden politikerne og uden forvaltningen, men de vidste godt, at møderne eksisterede.

Omkring 1978 tiltog fænomenet "sorte ledermøder". De sorte ledermøder var ikke hemmelige, men de blev kaldt for sorte, fordi det ikke var forvaltningen, der indkaldte. Det sjove var, at forvaltningen godt kunne bede os om at tage nogle punkter på møderne, for de vidste godt, at vi afholdte dem. Ja nogle af møderne blev endda afholdt på kommunen.

De sorte ledermøder blev ikke kun brugt til at drøfte sager, hvor pædagoger og politikere ikke delte synspunkter – møderne blev også brugt til erfaringsudveksling og samarbejde. De sorte ledermøder var også stedet, hvor mange ideer blev fostret. Vi fik mange ideer på de sorte ledermøder, som blev til forskellige aktiviteter. Eksempler er vores fastelavnsfester, og at vi skulle invitere Jytte Abildstrøms teater til kommunen. De sorte ledermøder var en form for mental pleje. Vi hjalp hinanden, hvis der var nogle, der var trængte. I dag kaldes det at netværke.

Meget at være stolte af

Dagtilbuddene har udviklet sig enormt gennem årene – der har været meget godt og noget mindre godt. Ved et tilbageblik er der meget, vi er stolte af, heriblandt ferieaktiviteter for børn og Varde Børneteater.

Varde Børneteater, som startede i 1978 og sluttede med kommunesammenlægningen i 2007, bestod af to dele. Børnene øvede og spillede teater for hinanden, og dagtilbuddene engagerede professionelle teatertrupper til byen. At spille teater for hinanden har uden tvivl haft stor betydning for mange børn, for børnenes selvtillid voksede, når de optrådte på en scene.

Ruth Thams i Østervang Børnehave startede det. Senere satte vi det på dagsordenen til de sorte ledermøder og fik oprettet en tværgå-

ende gruppe, som arrangerede det. Ruth skrev til Jytte Abildstrøm, om hun ville komme til Varde. Der blev samlet penge ind i alle dagtilbuddene.

Varde Børneteater blev en stor succes. Handelsstandsforeningen og bankerne skæppede i kassen. Daginstitutionerne afholdte også aktivitetsweekender med værksteder og auktioner. Alt sammen førte til, at Jytte Abildstrøms teater og siden andre professionelle kunne komme til byen år efter år, og børnene glædede sig!

Det gode fællesskab og sammenhold mellem dagtilbuddene var også en vigtig forudsætning på andre områder. Blandt andet etablerede dagtilbuddene en fælles pulje, som alle bidrog til og nød godt af.

Vi havde et godt fællesskab, hvor vi skillingede sammen i en fælleskasse. Det betød, at vi kunne købe kanoer, musikanlæg, telte og meget andet. Alt sammen noget vi ellers ikke havde råd til hver især. I dag er alt lagt ud til de enkelte dagtilbud, som selv råder over økonomien. Tidligere var økonomien lagt mere fast - der var afsat bestemte beløb og ikke noget økonomisk frirum. Så var fælleskontoen en måde at få penge til ting, som vi ellers ikke ville have råd til, og som man måske kun bruger et par gange om året.

Der er sket meget gennem årene. Vi har haft mange gode stunder med og for børnene. For os har det vigtigste dog altid været, at hjælpe børnene godt i gang med livet.

VARDE KOMMUNES Dagtilbud fra 1949 – 2007

1949: Børnehaven Slotsgade, blev nedlagt i 1975 og videreført i nye lokaler på Vestervold. Kaldet Børnehaven Vestervold. Officielt hed den Krogen 1.

1963/64: Forældrekredsens børnehave i Arnbjerg. 20 børn og åbent fra 8-12. (selvejende).

1968: Isbjergparkens Børnehave.

1968: Sdr. Allé - senere Kernehuset og Børnehuset Sdr.Alle.

1970: Tinghøj Børnehave - (den gamle skole i Tinghøj) – nedlagt.

1970: Fritidshjemmet Slotsgade - (gammelt byhus) – nedlagt.

1970: Fritidshjemmet Isbjergparken – nedlagt.

1970 Dagplejen til 50 børn.

1973: Vuggestuen Isbjergparken.

1975: Alslev Børnehave (tidligere lærerbolig) – nedlagt.

1978: Børnehaven Østervang.

1978: Børnehaven Trinbrættet (den gamle stationsbygning i Sig).

1981: Hedevang i Alslev.

1982: Janderup Børnehave (indrettet i det gamle forsamlingshus) senere i 2002 flyttet til nye lokaler i Aktivitetshuset og hedder nu Svalehuset.

1985: Søndermarken (selvejende).

1987: Pramstedvej, oprettet i en gammel købmandsforretning. Flyttede i nye lokaler på Kærhøgevej i 1991.

1989: Højgårdsparken (selvejende).

1989: Horne Børnehave (selvejende).

1994: Billum Børnehave.

1996: Smørhullet.

Minibyen - Lundvej ca. 1967. Udlånt af Varde Lokalhistorisk Arkiv.

Lundvej 18 idag.

Fra det gamle Varde

Vi bringer her nogle betragtninger, som afdøde handelsgartner Laurits Sørensen, Varde, skrev for adskillige år siden i bladet "Vardensersamfundet". Hjemstavnsforening for Varde og omegn. Laurits Sørensen, boede Lundvej 18, Varde og var redaktørens bedstefar. Artiklen stammer fra 1973.

På Lundvej 18 ligger der i dag et Dansk Familie Journal hus, som var model af det hus, som havde vundet bladets konkurrence?

Man hører ofte folk diskutere, hvilket hus i Varde, der mon er det ældste? Kirkepladsen 6 er opført 1774, den Kampmannske Gård i 1779, Det gamle Sygehus på hjørnet af Lundgade, Østergade-Østervold 1794, Den Schultzske Gård på Torvet 1800, Sillesens Hus 1800, ejendommen i Kræmmergade, hvor Bruun og Hoop havde forretninger, som skånedes ved den store brand i 1799, der ellers åd det meste af Kræmmergade, og må som sådan være betydelig ældre end de førnævnte. Men der findes sikkert flere huse endnu fra det 18. århundrede, jeg gætter på, at fru Johanne Ludvigsens hus i Østergade findes blandt dem. Størstedelen af Østergade er jo blevet revet ned i den sidste menneskealder, og nye huse er opført, ellers kunne man i gadens sydlige side have fundet et par meget ældre huse – gamle murer Martinus`s og Acciseboden. Det ældste hus i Varde er sikkert Lundvej 18, dog må det bemærkes, i gamle dage lå det langt uden for byen, som den gang kun nåede til Voldgaderne.

For mange år siden foretog litterat Ludvig Murfeldt, på den daværende ejers, afdøde overpostbud J. P. Sørensens opfordring en undersøgelse for at konstatere, hvor gammelt huset egentlig er, og han mente bestemt at kunne påvise, at det måtte være bygget i tiden omkring 1725-1750 af handlende udenfor byens område, som drev "Forprang med varer, som det ellers kun tilkom byens købmænd at handle med". Huset skulle være bygget som en slags lagerplads, hvor de varer, som skulle udføres opbevaredes.

I engen syd for statsbanesporene findes en let forhøjning, som sikkert har været vej ud til det vadested syd for Gjellerupholm, som

fandtes for nogle år siden, da man regulerede åen. For at blive fri for at føre varerne gennem Acciseboden ved Sønder Port, har købmændene sikkert fra Lundvej 18 ført dem over åen ved Gjellerupholm. På kortet over Varde fra 1850 i Varde bys historie, ses huset tydeligt afsat, og var dengang det eneste hus på Lundvej fra Østerport til Skovlyst. Huset tilhørende vognmand Chr. Vad Sørensen, er opført 1874 af faderen kaldet Søren forpagter. Denne hentede selv stenene på Frisvad teglværk, som nu er nedlagt. Det er sammen med Lundvej 18 og det overpakmester Lehar Duus` tidligere tilhørende hus lige overfor de tre ældste huse på Lundvej. Sidstnævnte hus er bygget af avlsbruger Dixen, som opkøbte nedbrydningerne nede i byen, hvoraf han selv med egne hænder opførte huset. Nå – det blev også derefter.

På kortet i Lindberg-Nielsens værk, tegnet 1758, mener jeg at kunne skimte Lundvej 18 til højre for den derværende mølle ved Ringkøbingvej, der er opført omkring 1744, og som var en såkaldt stubmølle, efter hvad jeg har fået opgivet af den gamle fhv. møllersvend A. P. Andersen, Nicolaikirkestræde. Ejendommens areal var tidligere betydeligt større, den bebyggede del af Åvangen har hørt dertil, ligesom den nyere del af kirkegården øst for den i 1879 på "Organistens lod" anlagte kirkegård også hørte til ejendommen, som før banerne anlagdes, strakte sig helt ned til engen, til en grøft som findes endnu og har været møllestrøm til den i 1651 nedlagte vandmølle, den fandtes beliggende under Arnbjergpavillonen.

En del af denne møllestrøm var den, som løb langs "Langelinie" (Den gamle skydebane), som for få år siden blev tildækket. Endvidere er husene Lundvej 12-14-16-20 samt Arbejdernes boligforenings store hus på Lundvej, bygget på ejendommens grund. Spadserestien, som for en del år siden anlagdes fra kapellet og ud til Skovlyst, er ligeledes fraskåret ejendommen Lundvej 18. Stien fra Åvangen langs Nebelbanen hen til Arnbjerg tilhører for størsteparten stadig ejendommen, som har matrikelnummer 132a, og tilhører Varde kommune. I gamle dage benævntes huset altid som den gule hus, sådan benævnes det stadig af meget gamle vardensere. Et utal af Vardefamilier har gennem årene beboet de 2 små lejligheder i huset, hvor der kun er to meter til hanebjælkerne. Blandt andre boede i halvfjerdserne, den langt ud over Vardes sogneskel kendte brøndgraver, Mads Jørgensen, han er stamfader til en stor og anset Vardefamilie.

En datter var afdøde restauratrice fru Karen Hansen, Brogade, fru Johanne Ludvigsen, som afstod sin ejendom i Østergade, er også datter af ham, såvel som afdøde fattiggårdsbestyrer Kreilgaard, der var enke efter det socialdemokratiske byrådsmedlem Kreilgaard, og han var således bedstefar til turistsekretær Børge Kreilgaard.

Ovenstående, samt artikler, jeg tidligere har skrevet om det gamle Varde, er selvfølgelig ikke noget, jeg selv har fundet på. Som en gammel dame engang spøgefuldt antydede. Men jeg har fundet ud af det ved at læse bunker af gamle tidsskrifter og aviser, og gennem Carl Lindberg-Nielsens værk "Varde bys historie", som for interesserede indeholder meget værdifuldt stof, samt gennem mundtlige oplysninger fra gamle vardensere.

Laurits Sørensen

Barndomsminder fra Simonyvej

Af Jørgen Thomsen, Varde

I 1947 flyttede vi fra Palludansvej 22 i Varde til Simonyvej 4. En ny tilværelse startede. Selvom jeg har kaldt historien barndomsminder, er sandheden vel nok nærmere, at den burde kaldes ungdomstiden, for jeg var 15 år gammel og min broder Tony var 13 år. Det blev en ny og spændende tid. Vi havde altid før boet til leje, men nu havde vi fået vores første hus, som far og mor havde fået bygget. Tænk vi havde fået vores egen værelse. Selvfølgelig skulle Tony og jeg dele et værelse, men alligevel var det et stort fremskridt for os begge. Når jeg enkelte gange senere har været forbi Simonyvej 4, tænker jeg tit på, nu er der nok fjernvarme i huset. Det må sørme være dejligt. Dengang, - vi boede der – var der kun en oliekamin, og den stod selvfølgelig i stuen. Selvom det var et nyt og dejligt hus, havde vi ikke anden varme dengang. Måske var fjernvarmen ikke kommet til Simonyvej dengang. Husk på det var kun et par år efter krigen. I hvert fald glemmer jeg aldrig, når vi skulle vaske os, for et badeværelse uden varme og kun med kold vand, var sørme noget af en prøvelse. Når vi så skulle i seng om vinteren – vi havde værelse ovenpå – fik vi et stort problem. Vi havde jo heller ikke varme her, men det klarede vi på den måde, at vi lagde en mursten på olie-kaminen - et par timer før vi skulle i seng. Den blev pakket ind i pose fra biblioteket. Posen var ganske vist beregnet til at bringe bøger frem og tilbage fra biblioteket, men den var nu også god til at lægge om murstenen. De to ting - posen og murstenen - blev lagt i fodenden af sengen og gav sørme en dejlig varme i tæerne og derfra videre op i hele kroppen. På trods af disse ulemper havde vi drenge en dejlig tid her, og selvfølgelig også mange gode og sjove oplevelser. Det allerførste jeg kan huske fra den tid var vores konfirmation. Jeg blev konfirmeret 1 år senere end de

andre børn i min klasse, og Tony 1 år før de andre i hans klasse, simpelthen fordi mine forældre ville vente til vi var kommet i nyt hus. Hvorfor Tony ikke kunne vente 1 år – ved jeg ikke – måske havde vi ikke råd til at holde 2 fester den gang, men vi fik en fin konfirmationsfest. Måske var det en lidt anderledes fest end andres, for vi skulle begge spille fodbold midt under festen. Det var jo vores store lidenskab, og man kunne sørme ikke sende afbud til fodbold, - bare fordi vi skulle konfirmeres. Fodboldbanen lå dengang der, hvor Østerlund Kirkegård ligger i dag, så vi havde ikke langt at gå. De øvrige gæster og familiemedlemmer gik sig en tur, imens vi spillede, og slappede af ude på "Skovlyst", som var en restaurant, der dengang lå ude ved Lunden på Lundvej. Huset ligger der endnu, men er ikke mere restaurant.

På fodboldbanen var vi så ofte vi kunne. Opsynsmanden var Jens Sehested. Han manglede et par fingre, men var ungerne alt for frække, så fik de bare en dunk oven i hovedet. Det kunne gøre rigtig ondt, for han slog med knoerne, hvori der var et bundt nøgler. Jeg mener nu ikke, vi var så slemme, at det overgik os. Jeg husker stadigvæk i dag hans jyske ord, når han sagde: "Kum mæ æ båld". Det røde klubhus, som vi klædte om i dengang, blev da fodboldbanen flyttet til Pramstedvej overtaget af min bedstemor Dorthea Thomsen. Jeg ved ikke, om hun købte den, eller hun fik den foræret, hvis hun selv flyttede den, men i dag er den vistnok stadigvæk nede i Marbæk Plantage. Jens Sehested kunne godt være en lun fyr. Mange år senere kom han på "Svaneparken" i Varde, og her mødte min bedstefar, handelsgartner Laurids Sørensen ham. Bedstefar har altid sagt ting lige ud – måske også tit vulgære ord – og sådan var det også denne dag, selvom det var sagt for sjov og med et smil om munden? "Har du fået noget af det slemme her på "Svaneparken". Jens grinede og svarede: "Nej, de vil sørme have 25 øre pr. gang – og man kan jo nem klatte en dalers penge væk".

Her på Lundvej fik jeg den største skældud, som jeg nogensinde havde fået. Det var familien Demant, som i dag vistnok ikke lever mere, som gav mig den. Det var oven i købet fuldstændig uretfærdig. De havde en søn, Jørgen Demant, som alle ældre vardensere kendte. Han var født fuldstændig normal, men blev kørt over som barn. Det kunne hjernen ikke klare. Han var som et lille barn resten af livet.

Vi havde ham med til fodbold, for vi havde både ondt af ham og han var sørme også en habil spiller. Tøj og fodboldstøvler var altid pæn og i orden hos ham. Forældrene sørgede godt for ham. Hvorfor fik jeg så skæld ud? Jo, der havde været en fodboldkamp på stadion, og der var nogle af de udenbys spillere, som var blevet irriteret på Jørgen Demant, fordi han snakkede og spurgte om alt. Jeg forsvarede Jørgen og forklarede dem, at han var blevet kørt over som barn. Derfor var han blevet mærkelig oppe i hovedet. Uheldigvis hører forældrene kun det sidste gennem hækken, så jeg fik den store skideballe næste gang vi mødtes. Jeg kan huske, jeg fik fremstønnet, at for eftertiden gider jeg ikke forsvare ham. Jeg var godt sur, men jeg kunne alligevel ikke holde det, for det var sørme synd for Jørgen.

Når vi ikke spillede fodbold på stadion, så havde vi opfundet et spil hjemme på vores spisebord. Penge havde vi jo ikke mange af, men så fandt vi på gode råd. Jagtpatroner kunne bruges som fodboldspillere. De blev klædt ud lige som rigtige fodboldhold. Et hold var måske gul. Gult papir med en elastik bånd om. Målene blev lavet af en ingeniør sæt, og vi satte gennemsigtig plastik på ligesom ved rigtige mål. Vi lagde voksdug på spisebordet og brugte en marmorkugle til bold. Nu kunne kampen starte. Næsten hver søndag – før mor og far var stået op – var vi klar til kamp. Kristian Poulsen, som boede i Smedegade, der hvor "Vestkysten" lå, var næsten altid med. Vi havde mange gode timer sammen. Tony gik i skole med ham, men vi har aldrig set ham siden. Vi havde også hund dengang. En dobermannpincher ved navn "Lasse". Hunden var godheden selv, men den var jo stor, at mange var bange for den. Den gik nede i kælderen om dagen, når alle var væk. En dag, da vi fik købmandsvarer fra købmand Holger Christensen på Palludansvej, skete der noget sjov, som vi i dag kan grine af. Bydrengen var Jørgen Schmidt, dengang kaldet "Hatte". Jeg tror ikke han har hørt om det før nu, for det skete for mere end 60 år siden. Varerne ville han ikke læsse af udenfor - måske var det dårlig vejr – derfor gik han ned af kældertrappen og stak varerne ind af kælderdøren. Ganske vist var der en hund derinde, men ind kom det. Resultatet blev, at da mor og far kom hjem, blev de mødt af en glad hund nede i kælderen. Jeg tror nok, den havde tynd mave, og det var der også en grund til, nemlig fordi den havde ædt en enegangs ebonit barbermaskine med blad i – 2 kg melis - ½ rullepølse samt en pund margarine.

Det var vistnok det man kalder et hundeliv, men hvordan den kunne undgå at skære sig selv, ligger i dag stadig i det uvisse.

I kælderen havde vi bordtennis. Vi havde fået et rigtigt bord lavet. Her spillede vi, som om vi var de store mestre, i hvert fald i kælderen, men alt den træning endte dog med, at vi en dag begge blev sydjyske mester, og så oven i købet på samme dag. Det hele foregik i Arnbjerg Pavillonen. Tony blev double-mester i A-rækken sammen med Erik Jessen-Madsen, og jeg blev double-mester i B-rækken sammen med Rudolf Iversen her fra Varde. Jeg husker i dag tydelig (selvom det er mere end 60 år siden), at vi gemte vores pokaler bag ryggen, og spurgte om vi havde noget pudsecreme i huset. Det havde vi nu ikke, men så havde vi dog fået pralet lidt! Samme dag fik vi også vores mor til at gå ud af sit gode skind. Hjemme hos os smurte mor altid vores mad. Jeg husker tydelig, at det var en dejlig frisk rugbrød, så vi spiste og vi spiste. Vi sluttede af med sukkermellemmadder, og jeg tror vi spiste over 10 hele rundtenommer. Jeg ved ikke om vi efter det kom til selv at smøre vores madder, men vi var i hvert fald ikke i kridthuset den dag.

En anden sjov ting var, at hjemme hos os har mor og far aldrig snakket om seksuallivet. Ja, de har såmænd ikke engang talt om blomster og bier. Derfor husker jeg den dag i dag tydelig – vi var måske blevet et par år ældre – at far stod og støvsugede vores oliekamin indvendig af bare nerver? Mor var ikke hjemme, og far havde noget at fortælle os. Hun var kommet op på sygehuset. Det er den længste samtale jeg nogensinde havde hørt om ingenting. Far vidste ikke, hvad han skulle sige. Han vævede og vævede: "Hun ligger nu der, som de nu gør. For det gør de nu, når de ligger på sygehuset. For på sygehuset kan man ligge o.s.v. og fremdeles". Her var sørme en ting man ikke snakkede om, jeg tror ligefrem han svedte over det, men han blev reddet på stregen af min lillebror, som sagde: "Når er hun oppe og få en udskrabning?" Jeg tror, der faldt en sten fra hans hjerte, og han fik fremstønnet et "ja".

Der var ingen tvivl om, at vi drenge havde en god tid på Simonyvej. Vi havde kaniner oppe bag i haven. Far havde selv bygget et hus af træ, og på et tidspunkt havde vi ca. 100 kaniner, som vi solgte til slagteriet. Hø og halm fik vi ovre fra fodboldbanen. Far havde fået lov til at slå alt græsset uden om banen, så vi var tit derovre med en "hjølle" og et par river, og så høstede vi i den store stil? Vi købte roer ude på

landet, og dem var vi drenge med til at hente hjem. Roerne var ganske vist til kaninerne, men stuvet roe, skåret i tern med hvid sovs og stegte, tykke røde pølser, som var flækket på langs, kunne også spises af os drenge. Det nød vi den gang, men jeg tror nu ikke det er noget for tidens ungdom i dag? På trods af det kan jeg godt savne det i dag! Vi havde også ribs, solbær og stikkelsbær buske, ja, også 2 æbletræer. Et træ med spiseæbler og et med madæbler. Madæblerne var et Vardeæbletræ. I dag findes der næsten ingen Vardeæbler, hvis overhovedet nogen. Det er en skam, for man fik verdens bedste æblekage af dem?

Når jeg i dag ser tilbage, syntes jeg vi havde et fantastisk barndom og ungdomstid. Vi forlangte ikke meget og kunne dengang få meget ud af lidt. Det var en dejlig tid, men vi blev jo ældre og så en dag flyttede vi fra reden? Mor og far boede her i mange år, men i 1962 døde far. Derfor flyttede mor ikke så langt tid efter ned i Storegade i Varde. Hun havde været så uheldig at brække anklen under fald i det glatte føre, og anklen måtte gøres stift. Simonyvej og dårlig ben passede ikke rigtig sammen. Der var for langt til byen. Hun boede så i Storegade indtil 1986, hvor hun døde.

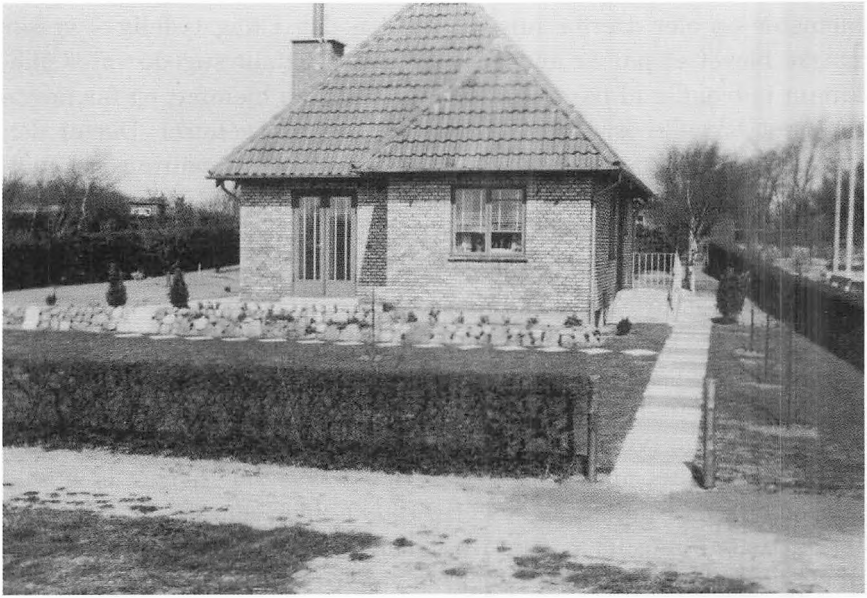

Simonyvej 4, Varde.

Indholdsfortegnelse:

Nørregade - min barndomsgade i Varde 9
Axel Momme, Esbjerg

Iagttagelser ved køkkenbordet 19
Gunner Haltrup, Varde

Kampen om Frederik den VII på Varde Torv i 1977 29
Peter Jepsen, Varde

En god oplevelse 42
Per Høst-Madsen, Ansager

Tilfældigt i Varde byråd 47
Jens Astrup Madsen, Varde

Himmerlænderens beretning 55
Evald Jørgensen, Varde

Videre uddannelse: SKOVLUND 69
Hans Vestager, Ølgod

Da farfar gik i skole 81
Hans Regner Jensen, Orten

Rundet af tiden 87
Thyge Nielsen, Årre

Bolden & Guitaren 97
Jørn Hansen, Tinghøj

Jeg elsker Vestjylland 109
Jens Holm Danielsen, Støvring

Selvtægt 125
Åge Lykke Madsen

Tilbageblik på liv og udvikling 143
Erna Bjerre, Elmer Vestergaard,
Grethe Christensen, Jonna Borg og Viggo Hansen

Fra det gamle Varde 155
Afdøde Laurits Sørensen, Varde

Barndomsminder fra Simonyvej 158
Jørgen Thomsen, Varde

ISBN 978-87-990492-1-1
9 788799 649211